

Procés de creació d'un element de bestiari festiu

Autor: Nil Vinyes Miret

Curs: 2n de Batxillerat

Any: 2023-2024

Tutor: Ruben Foix Dols

INS Mediterrània

El Vendrell

RESUM:

Partint del meu interès sobre la cultura popular, he volgut dedicar aquest treball a una de les feines més infravalorades dins d'aquest àmbit, la d'escultor o constructor d'imatgeria festiva. He volgut conèixer el procés de creació d'un element de bestiari festiu des de dins, ja que el públic només veu el resultat final, però darrere d'aquest resultat hi ha una feina de mesos. El meus objectius eren poder crear un element de bestiari festiu a partir del que m'han explicat els constructors, conèixer la seva feina i descobrir com van viure els grups del Vendrell, que tenen imatgeria festiva, tot aquest procés.

Per tal d'assolir aquests objectius he anat a entrevistar als representants i caps de colla dels grups del Vendrell que tenen figures d'imatgeria o bestiari festiu. També he fet entrevistes a diferents constructors d'imatgeria festiva per a que m'informessin sobre el seu treball i les seves obres. També he fet una contextualització sobre el tema, ja que alguns conceptes, al no ser un tema recurrent, costen d'entendre.

Gràcies a aquesta recerca d'informació que he fet i a la creació d'una mulassa he arribat a diferents conclusions. En primer lloc que l'ofici de constructor d'imatgeria festiva està molt mal valorat i pagat. També he descobert que pot ser que la feina d'aquests constructors evolucioni cap a altres àmbits, com ho és la reconstrucció o la restauració. També he après que per les colles, la creació del seu element és un procés laboriós, però que es veu recompensat per la il·lusió i l'amor que li posen.

ABSTRACT:

From my interest in popular culture, I wanted to dedicate this work to one of the most undervalued jobs in this field, that of sculptor or builder of festive imagery. I wanted to get to know the process of creating a festive bestiary element from the inside, since the public only sees the final result, but behind this result there is a work of months. My objectives were to be able to create an element of festive costumes based on what the builders explained to me, to get to know their work and to discover how the groups from El Vendrell that have festive images lived through the whole process.

In order to achieve these objectives, I interviewed the representatives and group leaders of the groups from El Vendrell that have festive imagery or costumes. I also interviewed different makers of festive imagery so that they could inform me about their work and their creations. I have also contextualised the subject, as some concepts, not being a recurrent theme, are difficult to understand.

Thanks to this search for information that I have made and the creation of a "mulassa" I have reached different conclusions. Firstly, that the profession of the festive image builder is very poorly valued and paid. I have also discovered that the work of these builders may evolve into other areas, such as reconstruction or restoration. I have also learned that for the groups, the creation of their element is a laborious process, but one that is rewarded by the enthusiasm and love they put into it.

AGRAÏMENTS	5
INTRODUCCIÓ	6
1. INTRODUCCIÓ AL BESTIARI FESTIU	8
1.1. DEFINICIÓ DEL BESTIARI FESTIU	8
1.2. HISTÒRIA DEL BESTIARI FESTIU	9
1.3. TIPUS DE BESTIARI FESTIU.....	10
1.3.1. Àligues.....	10
1.3.2. Lleons	11
1.3.3. Cavallets.....	12
1.3.4. Mulasses.....	12
1.3.5. Bous	13
1.3.6. Dracs	14
1.3.7. Víbries	14
1.3.8. Cucaferes	15
1.3.9. Altres tipologies.....	16
1.4. LA IMATGERIA FESTIVA	18
1.4.1. Els gegants.....	18
1.4.2. Els capgrossos.....	20
1.5. CONVERSA AMB JAN GRAU I MARTÍ	20
2. BESTIARI I IMATGERIA FESTIVA DEL VENDRELL	21
2.1. LA CULTURA POPULAR AL VENDRELL.....	21
2.2. LA IMATGERIA FESTIVA AL VENDRELL	22
2.2.1. El Drac.....	22
2.2.2. L'Aligueta	23
2.2.3. L'Àliga	24
2.2.4. El Leonet.....	24
2.2.5. El Lleó.....	25
2.2.6. Els Gegants	25
2.2.7. Els Gegantons i Nans	26
2.2.8. La Víbria	26
2.2.9. El Tallot.....	27
2.2.10. El Bou de Foc	27
2.2.11. El Cabrot.....	28
2.2.12. La Mulassa Feixuga.....	28
2.2.13. El Borinot de Foc	29
2.2.14. Les Puces del Caramot.....	29

2.2.15. El Caramot.....	30
2.2.16. El Cabrot Petit.....	30
2.3. ENTREVISTES ALS CAPS DE COLLA I REPRESENTANTS.....	31
3. MÈTODES DE CONSTRUCCIÓ.....	32
3.1. ELS MATERIALS.....	32
3.1.1. El cartró.....	32
3.1.2. La fibra de vidre i la resina de polièster.....	33
3.2. MÈTODES DE CONSTRUCCIÓ. DIFERÈNCIES I SEMBLANCES.....	34
3.3. ENTREVISTES ALS CONSTRUCTORS.....	36
3.4. EL FUTUR I EL 3D.....	36
4. PART PRÀCTICA: PROCÉS DE CREACIÓ D'UN ELEMENT.....	38
4.1. PROCÉS DE CONSTRUCCIÓ.....	38
4.2. DISSENY DEL VESTUARI.....	44
4.3. COMPOSICIÓ DE LA MÚSICA.....	44
4.4. DESPESES.....	46
CONCLUSIONS.....	48
FONTS DOCUMENTALS.....	50
ANNEXOS.....	54
ANNEX I: CONVERSA AMB JAN GRAU I MARTÍ.....	55
ANNEX II: ENTREVISTES ALS CAPS DE COLLA O REPRESENTANTS.....	71
ANNEX III: FITXES TÈCNIQUES.....	101
ANNEX IV: ENTREVISTES A CONSTRUCTORS.....	116

AGRAÏMENTS

En primer lloc, vull donar les gràcies a tots els caps de colla o representants dels grups del Vendrell a qui he fet entrevistes, gràcies a vosaltres he pogut aprofundir i conèixer encara més de prop la rica cultura popular que tenim la gran sort de tenir al Vendrell.

També vull donar les gràcies a tots els constructors que m'han obert les portes dels seus tallers, que m'han deixat tafanejar i roba'ls-hi temps. Moltes gràcies.

Tampoc em puc oblidar de donar les gràcies a en Jan Grau, una font d'inspiració, un pou de saviesa, una memòria prodigiosa i un sentit de l'humor que van desembocar a la que, a nivell personal, va ser la millor entrevista del treball. Gràcies a tu vaig aprendre un munt de coses que els llibres no expliquen i que només te les aporta el saber i l'experiència. Gràcies per aquella estona que vam compartir.

Vull donar les gràcies també a totes les persones que han participat en la creació de la mulassa, tant en la pintura com el disseny del logotip, tant en la confecció de les faldilles com als patrocinadors de les samarretes del ball. Gràcies a tots i cadascun de vosaltres per haver aportat el vostre granet de sorra a la Mulassa Inestable.

I com no, també donar les gràcies al Grup de Teatre Inestable del Vendrell per apadrinar-nos i pel seu assessorament administratiu.

Gràcies a tots els components de la Mulassa Inestable, gràcies per acceptar formar part del projecte i que espero que seguim gaudint-lo durant moltes Festes Majors, Fires i quan faci falta.

També vull donar les gràcies, com no podria ser d'una altra manera, al meu tutor. Gràcies Ruben, gràcies per haver-me aguantat durant tot aquest temps, per haver-me fet veure que totes les decisions que prenia durant el treball eren les correctes i per haver entès que per mi la cultura popular és molt important, i que no se li pot dir Escamot al Caramot.

A la meua mare, per apretar-me fins a l'últim instant per tal de que sortís el millor treball possible, i per sempre tenir-la al costat, encara que fos a hores intempestives, quan suposadament hauríem d'estar dormint. No sé què faria sense tu.

I finalment vull donar milions de gràcies a la persona que més m'ha ajudat en aquest treball. M'ha fet de taxista, portant-me a tot arreu on fes falta per a fer les entrevistes. M'ha ajudat quan construïa la mulassa, ha fet el que fos per a que quedés un resultat digne de poder sortir al carrer. Ha passat nits sense dormir per culpa meua, perquè hi havia coses que els manuals i les guies no les ensenyen, i qui millor que una persona amb experiència per a resoldre aquests dubtes. Infinites gràcies, papa. Gràcies per la vitalitat que li dones a tot, a les ganes que hi poses a tot i per la paciència que has tingut amb mi.

Sense tots vosaltres res d'això hauria estat possible. Si no hagués pogut comptar amb vosaltres no estaria escrivint aquests agraïments amb llàgrimes als ulls de la joia que em provoca veure la llum al final del túnel. Ha estat un procés molt llarg i arribar al final em fa sentir immensament orgullós del que he aconseguit.

INTRODUCCIÓ

El Treball de Recerca que llegireu a continuació tracta el procés que segueixen els constructors de bestiari festiu per tal de crear els seus elements. Aquest procés l'he aplicat jo, a la meua manera, per a poder fer un element de bestiari festiu.

El treball gira al voltant del terme "bestiari festiu", és per això que des del principi, aquest treball busca que qualsevol persona, amb el nivell de coneixement que tingui sobre aquest tema, pugui sentir-se atreta i participi d'aquesta feina.

He escollit aquest tema perquè la cultura popular ha estat des de sempre una part fonamental de la meua vida. Sempre m'ha agradat conèixer, descobrir, fer, i ara, crear, tot tipus de coses relacionades amb la cultura popular.

Ara que he fet aquesta mulassa he pogut completar el cicle que havia començat quan era petit, i és que durant un temps vaig fer, juntament amb el meu pare, bèsties de foc de cartró, plàstic i tot tipus de material reciclat. I el dia de la revetlla de Sant Joan, els hi posàvem bengales i ballàvem davant de casa.

És a dir, que la faceta de constructor ja feia temps que la portava a dins. I ara se m'ha presentat la oportunitat d'aprofundir en el tema, conèixer de prop als professionals que es dediquen a fer realitat les idees de colles d'amics que amb tota la il·lusió volen sortir a les cercaviles de cultura popular del seu poble. Conèixer també els procediments, les tècniques, els materials i tot el que envolta aquest món.

Amb aquest treball he volgut tancar el cercle. Crear un element de veritat, que duri en el temps, i poder sortir amb els amics a gaudir de la rica cultura del nostre poble i de la gent que la manté viva. He pogut fer realitat el somni que tenia de petit, fer una bèstia d'una forma rigorosa.

L'objectiu principal era poder fer un element de bestiari festiu. Per tal de poder aconseguir-lo m'he marcat altres objectius, no tan ambiciosos, però que units em permetrien aconseguir l'objectiu principal.

Primer de tot era essencial conèixer la història del bestiari festiu, des dels seus inicis fins a l'actualitat. També era important fer aquest treball entenedor per a tots els públics, ja que no tothom està familiaritzat en l'àmbit de la cultura popular, i menys tan específicament en el bestiari festiu. Per això, un altre objectiu era donar una benvinguda a aquest món d'una manera clara, explicant d'una forma senzilla els termes que s'utilitzen per parlar d'imatgeria, quins tipus de bestiari i imatgeria festiva trobem i el seu context històric.

Un altre objectiu era enfocar aquest treball cap al bestiari festiu del Vendrell, i és que la capital del Baix Penedès té la sort de ser un dels pobles amb més riquesa cultural i folklòrica que trobem a Catalunya. Així mateix, també volia conèixer a les persones encarregades de guiar les diferents colles de bestiari festiu del Vendrell per tal de que m'expliquessin com havien viscut ells el procés de tenir el seu propi element.

A continuació, era important informar-me sobre quins materials havia d'utilitzar, i per això el següent objectiu es basa en detallar quins materials i eines són necessàries per a l'elaboració d'aquests elements. Analitzant al mateix temps, aquells materials que a vegades en sentim parlar però que no ens hem parat a pensar com s'apliquen o quina funció fan.

Un dels objectius primordials del treball era saber quin mètode seguir a l'hora de crear el meu propi element, basant-me en els procediments dels constructors. Per això, també em vaig proposar anar a visitar a uns quants dels constructors d'imatgeria festiva que trobem a casa nostra. Ells em podien explicar concretament quins procediments seguïen, i fins i tot alguns secrets. També em podien explicar les diferències que trobaven en els materials en el moment d'aplicar-los, les seves afinitats i les seves desavinences.

I finalment, relacionat amb l'objectiu principal, seguir tot el procés de creació fins a arribar al resultat final, el meu propi element de bestiari festiu. Aquest procés també inclou àmbits no relacionats de forma directa amb la construcció de la figura, com la composició de la música o el disseny del vestuari.

Per tal d'elaborar aquest treball, primer em vaig documentar sobre el bestiari festiu i la seva història. En aquest apartat, vaig tenir la sort de poder mantenir una conversa amb un dels experts en l'actualitat de la cultura popular i l'associacionisme cultural, qui em va ajudar a enriquir el treball i a aclarir dubtes sobre fets a vegades poc concisos en la història, o simplement resolent-me qüestions sobre el bestiari festiu.

Amb tota aquesta informació general, aprofundeixo en la cultura popular, concretament en el bestiari i la imatgeria festiva del Vendrell, realitzant entrevistes als caps de colla o representants dels diferents grups els quals el seu ball gira al voltant d'una imatge.

A continuació, vaig estudiar els diferents materials que s'acostumen a utilitzar en la construcció d'aquests elements d'imatgeria festiva, i m'informo sobre els diferents processos de construcció d'aquests elements per tal de poder escollir quin era el que més em convenia o més afinitat tindria a l'hora de construir el meu propi element. En aquest apartat vaig comptar amb l'ajuda de cinc constructors que em van obrir les portes dels seus tallers per tal de conèixer millor la seva professió.

I un cop vaig tenir tota la informació necessària recollida, vaig poder elaborar la part pràctica del treball, que com he dit, consistia en la creació des de zero d'un element de bestiari festiu. Em vaig enfrontar al repte i a les adversitats que poguessin aparèixer amb el coneixement suficient per tal de dur-lo a terme amb èxit.

Un cop acabada la construcció, arriba el moment de la composició de la música, la creació de la coreografia i del disseny del vestuari, per a tenir tot el ball lligat i complet. Preparat per a sortir en una cercavila. I així ho vam fer.

1. INTRODUCCIÓ AL BESTIARI FESTIU

1.1. Definició del bestiar festiu

“El bestiar popular català és el nom que rep el conjunt de figures que representen animals reals o fantàstics que són exhibits en les festes locals de Catalunya en processons, cercaviles, balls, etc.”

Aquesta és la definició que ofereix l'Agrupació del Bestiar Festiu i Popular de Catalunya sobre el terme “bestiar festiu”. Conèixer el significat d'aquest terme és bàsic i essencial per entendre i comprendre aquest Treball de Recerca.

Tot i això, hi ha una altra definició sobre el terme “bestiar festiu” que va elaborar l'animador cultural i promotor Xavier Cordoní i Fernández, ja que com es pot observar, la primera definició presentada està formulada d'una forma molt genèrica, oberta i globalitzada, per tant, Cordoní en va elaborar una altra en el marc del Segon Congrés de Cultura Popular i Tradicional Catalana, que es va celebrar entre els anys 1995 i 1996.

“Bestiar és tota aquella figura d'imatgeria festiva zoomòrfica amb portador intern o extern, de carcassa i/o figuració total o “protètica”, amb caràcter individual o grupal, i amb una tècnica, funcionalitat i simbolisme determinats, així com llurs col·lectius humans i models associatius.”

Aquesta definició és molt més específica i està molt més detallada, si és comparada amb la primera definició esmentada. Però el fet de que sigui tan complexa i detallada també provoca una falta de claredat en la seva interpretació, per tant, tot seguit entendrem què vol dir la definició que va formular Xavier Cordoní i Fernández.

Aquests són els conceptes que considero que cal detallar i clarificar:

- "Imatgeria festiva zoomòrfica": són les figures d'animals que s'utilitzen en les festes i celebracions populars. Aquestes figures poden ser realistes o imaginàries i són zoomòrfiques perquè representen animals.
- "Portador intern o extern": aquesta expressió fa referència a si la figura de l'animal és portada per una persona des de dins o des de fora de la figura.
- "Carcassa i/o figuració total o 'protètica'": és la forma en què la figura de l'animal és construïda. Pot ser que la figura sigui una carcassa real d'un animal o que sigui una representació total o parcialment "protètica" d'un animal.
- "Caràcter individual o grupal": la figura representa a un sol animal o bé es tracta de diferents elements i per tant han de ser portats per un grup de persones.
- "Tècnica, funcionalitat i simbolisme determinats": aquesta part de la definició no fa referència a les tècniques utilitzades per construir la figura, sinó la forma en la que

aquesta és portada, ja sigui en rodes, en tirants, en crosses o fins i tot en forma de motxilla. La funció i el significat simbòlic que té per a la cultura que l'utilitza.

- “Funcionalitat”: la funcionalitat es refereix a què representa dins la festa, ja donada per la tradició antiga de cada una de les bèsties històriques o pel col·lectiu de persones que les reconeix com a seves en el cas de que siguin noves.
- “Simbolisme”: bastant similar a la funcionalitat, però aquesta vegada la simbologia és atorgada pels bestiari clàssics o per la imaginació popular actual.
- “Col·lectius humans i models associatius”: són els grups de persones que s'uneixen per portar la figura de l'animal en una celebració i als models culturals als quals aquestes figures s'associen.

1.2. Història del bestiari festiu

L'origen de la creació de bèsties i el desenvolupament del bestiari festiu popular a Catalunya es remunta a diverses èpoques i influències històriques. A continuació, esbossaré les principals etapes i factors que van contribuir a la seva evolució:

- Orígens medievals: Moltes de les figures del bestiari festiu popular tenen arrels medievals. Durant aquesta època, les representacions teatrals i les processons religioses eren comuns, i es començaren a utilitzar figures i criatures grotesques per a dramatitzar temes religiosos. Això va donar lloc a l'aparició de bèsties com el drac i altres criatures fantàstiques com a part de les festes i celebracions.
- Fusió de tradicions religioses i paganes: El bestiari festiu popular català va ser influenciat per la fusió de tradicions religioses i paganes. Les representacions de bèsties sovint es feien en el marc de festes religioses, com ara les festes patronals locals o les celebracions de sants. Amb el temps, elements pagans es van incorporar a aquestes festes, donant lloc a la creació de figures i representacions festives úniques.
- L'edat moderna i els gremis: Durant l'edat moderna, les festes i celebracions populars van continuar evolucionant, influenciades per l'auge de la burgesia i la distribució dels gremis. Cada gremi s'encarregava de la cura i el manteniment d'una figura, excepte l'Àliga que era propietat del consistori i el drac i la víbria que sovint es trobaven deseparats degut a la mala fama que la religió els hi atorgava. Aquesta època va veure un augment en la complexitat i la varietat de les figures del bestiari. També es va popularitzar a altres regions d'Europa com: Castella, Portugal, la zona dels Flandes a la Provença i Valònia.
- El Decret de Nova Planta i les posteriors prohibicions: Al llarg del segle XVIII, els elements de bestiari festiu van patir una reculada en el seu ús, propiciada per

prohibicions que aplicaven els consistoris. Aquestes es duïen a terme degut a la disbauxa que aportaven aquestes figures a les processons religioses. Al 1780 el rei Carles III redacta una cèdula en la qual es prohibeix la presència de qualsevol element d'imatgeria festiva a qualsevol celebració arreu de l'estat. Les poques figures que es conservaven van anar desapareixent. El bestiar de foc ja feia temps que s'havia perdut, i només quedava algun element entre la zona del massís del Garraf i la serra de Prades.

- Segle XX i actualitat: És el moviment excursionista d'aquest segle, que interessat pel folklore, revela a les poblacions de Catalunya l'existència de bèsties i animals fantàstics en poblacions on s'havien pogut preservar. Durant els primers quaranta anys del segle XX la creació de figures de bestiar està centrada bàsicament en dracs, tots construïts abans de la guerra civil. No és fins a la recuperació de la democràcia on es tornen a recuperar diferents elements de bestiar festiu. La Mostra de Bèsties Fantàstiques de Barcelona l'any 1979 va servir d'expositor per impulsar el coneixement, i quan a la tercera edició es va anomenar Correfoc i es va convertir en un espectacle pirotècnic es va començar a escampar la fal·lera pels pobles. Però no és fins a la segona meitat dels anys vuitanta i als noranta on hi ha un desbordament d'imaginació en els dissenys de les peces, aquestes cada vegada més complexes i diferents entre elles. Amb el pas dels anys, el disseny de les peces s'ha anat plantejant en base a la funció de l'element en qüestió dins la festa. També s'ha procedit a recuperar els elements de bestiar festiu "clàssics" com: l'Àliga, el Lleó, la Mulassa, el Bou, la Víbria, la Cucafera i els Balls de Cavallets.

1.3. Tipus de bestiar festiu

1.3.1. Àligues

Dins de la imatgeria catalana, l'àliga és l'element més important d'una cercavila. L'àliga sempre ha estat reconeguda com a signe del poder, de l'enteresa i l'equilibri. Des de l'antiguitat ha estat present en estendards i escuts d'imperis i regnes.

Anteriorment, només algunes poblacions amb el rang de ciutat podien tenir-ne una. Algunes d'elles tenien i tenen un protocol molt marcat que no les permet ser flexibles en el seu ús, ja que aquest ja ve marcat per la història de la vila d'on formen part. Aquests elements han esdevingut símbol del poble i dels seus ciutadans.

Les àligues eren l'únic element de la cercavila que podien dansar en recintes sagrats, podien portar corona, es troben prop de la Custòdia en les processons de Corpus i són les protagonistes dels balls més solemnes.

La primera àliga processional, protocol·lària i festiva, que es coneix documentada és la de Barcelona a l'any 1399. Aquesta va acompanyar als membres de l'Ajuntament de la ciutat, en aquell temps Consell del Comú, a la ciutat de Saragossa per a les festes de coronació del Rei Martí l'Humà. Per tant, podem observar que al segle XIV l'àliga ja és un element reconegut. Durant el segle XV també apareix per primera vegada documentada l'Àliga de Cervera. I a partir del segle XVI ja es comencen a conèixer les àligues a les ciutats més importants del país. Aquí les teniu ordenades per ordre d'aparició:

1513 - Àliga de Girona
1531 - Àliga de Tarragona
1556 - Àliga de Tortosa
1593 - Àliga de Manresa
1598 - Àliga de Montblanc
1600 - Àliga de Vilafranca del Penedès
1601 - Àligues de Mataró i Olot
1622 - Àliga de la Bisbal d'Empordà
1627 - Àliga de Reus
1676 - Àliga de Solsona
1700 - Àliga de Valls

Amb la derrota catalana de 1714 l'ús de l'àliga i els seus privilegis es van restringir. Sobretot per la seva càrrega simbòlica i moral pel poble, però també pel seu lligam amb la dinastia dels Àustria. Al 1771, l'àliga va passar de ser una de les figures més balladores a només poder-ho fer on li fos assenyalat. Les autoritats eclesiàstiques ja no li van permetre ballar dins dels recintes sagrats, tot i això va poder mantenir el seu lloc prop de la Custòdia durant la processó de Corpus. Tot i aquesta repressió, durant el segle XVIII es construeixen o recuperen algunes figures d'àligues, com per exemple: la de Girona a l'any 1722, Valls al 1764 i la Bisbal d'Empordà al 1772.

Durant el segle XIX es van perdre bona part de les àligues del territori, tant en les cercaviles, litúrgies i celebracions com físicament. I en el segle XX es segueix la mateixa dinàmica, només es coneix la creació d'una àliga, la de Sitges a l'any 1947, que tenia la peculiaritat que era l'única àliga foguera del país. Actualment ja no és així, ja que trobem altres exemples d'àligues fogueres, com l'Àliga Cremablat de Tremp. Des de fa tres dècades que hi ha un moviment de recuperació de les àligues de cada ciutat, algunes més solemnes que altres.

1.3.2. Lleons

Des de l'edat mitjana, el lleó ha estat associat amb la reialesa, la força i la noblesa. Moltes famílies nobles catalanes portaven escuts amb imatges de lleons, i aquesta imatge s'ha mantingut en l'imaginari col·lectiu fins als nostres dies. Com a representació d'aquesta reialesa, tradicionalment aquestes figures apareixen coronades, juntament amb l'àliga, les quals formen les figures més solemnes del seguici popular.

Dins de la imatgeria festiva catalana, no hi ha pràcticament exemples de lleons antics. Només trobem Tarragona i Barcelona com a ciutats on realment la figura del lleó està arrelada en les festivitats i celebracions. En els dos casos els lleons estan datats de principis del segle XV, curiosament, els dos daten de l'any 1424.

Actualment trobem dos tipus de lleons, els protocol·laris i solemnes com els mateixos de Barcelona i Tarragona entre molts d'altres, ja que aquests conformen la gran majoria, i els lúdics, fins i tot alguns de foguers, com és el cas del de Caldes de Montbui o Gavà.

1.3.3. Cavallets

De totes les figures i imatges genèriques que trobem en la imatgeria i en el bestiar festiu català, podríem dir que els cavallets són els menys genèrics. Són el ball més singular de tots. La singularitat per començar ja l'aporta el nom, i és que hi ha diferents formes d'anomenar-los, com per exemple cavallins o cotonines, o com se'ls coneix a la major part del territori, cavallets. També és l'únic element genèric el qual el seu ball el forma més d'una figura, normalment entre 6 i 12. El ballador porta la figura i la part superior del tronc, és a dir des de la cintura fins al cap, surt pel llom del cavallet. I finalment, la forma en la que es dansa representa una lluita entre dos bàndols.

Els cavallets, tot i que coneixem la seva participació en les cercaviles, diades, seguicis i processons de Corpus, no són exclusivament patrimoni del territori català, sinó que en trobem a molts altres llocs. En trobàvem a l'anterior corona catalanoaragonesa, actualment també els trobem a la Comunitat Valenciana i amb diferents funcions, formes i simbolismes també els podem trobar a altres països com els Estats Units o la Xina.

Els cavallets els trobem documentats per primera vegada l'any 1424 en el Llibre de les solemnitats de Barcelona en el marc de la processó de Corpus d'aquell mateix any. La cura i el manteniment d'aquests cavallets es trobava a càrrec del gremi de cotoners, i per això se'ls anomenava "els cavalls dels cotoners", actualment encara mantenen aquesta referència en algunes ciutats on els anomenen, com he esmentat anteriorment, cotonines.

A Catalunya trobem dos tipologies de balls de cavallets. En la primera el grup que els porta es divideix en dos bàndols, diferenciats clarament per la vestimenta, ja que un bàndol representa als anomenats turcs o moros, que van a peu, és a dir, sense la figura de cavallet, i l'altre representa el bàndol dels cavallers cristians i aquests sí que cavalquen cavallets. En l'altre tipologia que trobem els balladors no es diferencien per la indumentària, potser en algun cas pel color, i tots es troben cavalcant cavallets. En les dues tipologies la finalitat és la mateixa, dividir-se en dos bàndols per tal de representar una batalla.

1.3.4. Mulasses

Les mulasses tenen el seu origen en celebracions paganes de caire religiós i festiu. Més endavant es van incorporar a litúrgies cristianes i per tant es va reinterpretar el seu significat i aquesta vegada va ser emmarcat en les escenificacions bíbliques i del Nou Testament.

Les primeres figures que trobem, ja "cristianes", segueixen el mateix estil que les seves antecessores paganes. Eren simples representacions de l'animal, on al principi els homes anaven ajupits i més endavant drets recoberts amb una estructura amb una roba verda o vermella per sobre, i una màscara de l'animal a l'extrem d'un pal. D'aquest tipus encara en trobem avui en dia, l'exemple més famós seria el de les Guites de Berga. La forma de la mulassa ha evolucionat, actualment la majoria de mulasses que trobem són carcasses gegantines que representen l'animal d'una forma més o menys fidel a l'animal real.

La simbologia de la mulassa, ja des dels inicis ha sigut festiva i lúdica, ja que se li dona la condició de bèstia estèril. Trobem diferents tipus de mulasses, les que venen precedides per les processons de Corpus que són les més juganeres i folles, i d'altres que provenen de les celebracions del Carnaval, com seria el cas de la Mulassa de Solsona.

També trobem un altre grup, les pirotècniques. En un principi, totes les mulasses duïen pirotècnia, per tal de poder obrir camí en la processó de Corpus. Actualment aquesta bèstia es pot utilitzar tant com a bèstia foguera com protocol·lària. Algunes de les mulasses que trobem avui en dia que tenen la capacitat de portar pirotècnia són les Guites de Berga i de Manresa, la Mulassa de Barcelona o la Mulassa Feixuga del Vendrell.

La primera referència històrica que tenim d'una mulassa és del 1444 en la processó de la Mare de Déu del Tura d'Olot. Algunes de les tres més famoses que trobem documentades bastants anys després són la de Barcelona l'any 1589, la de Reus al 1628 i la de Tarragona no apareix fins l'any 1734.

Els encarregats de mantenir la figura de la mulassa i d'assegurar-ne la continuïtat va ser, com en el cas dels cavallets un gremi, però amb la mulassa va ser el gremi dels paraires, que eren teixidors de cànem. Aquests van aconseguir que la mulassa es tornés la figura més popular dels seguicis al llarg del segle XVIII. Durant el segle XIX fins als nostres dies la popularitat de les mulasses ha estat diversa.

1.3.5. Bous

Es diu que el bou, la figura festiva, prové de l'entremès del naixement de la processó de Corpus, tot i que no està clar que en aquesta representació els animals fossin de cartró. El seu primer esment el trobem documentat l'any 1467 a Barcelona. Aquesta figura, com no podia ser d'una altra manera, la mantenia el gremi dels carnisers.

Tot i això trobem diferents orígens del bou, com a element del bestiar festiu, a Catalunya. El bou que s'ha esmentat anteriorment vindria a ser l'exemple d'un tipus de bou processional, cerimoniós, solemne i a vegades divertit. També trobem els bous de foc, que aquests han esdevingut una evolució dels bous embolats que trobem a les Terres de l'Ebre, el Matarranya i al Baix Aragó, aquests amb bous reals. I finalment trobem els bous de caire carnavalesc, la majoria d'aquests procedents de les comarques dels Pirineus i la Catalunya Nord.

Com he mencionat anteriorment trobem els bous de foc. Aquests combinen la seva part més processional amb la capacitat d'incloure punts de foc en la seva imatge. Alguns d'aquests més famosos són el Bou de Tarragona, de 1992, tot i que ja en trobem referències anteriors en el seguici de Santa Tecla, i les Momerotes de Mataró, de 1979. Tot i això també trobem bous que no participen en els seguicis de cultura popular i simplement els trobem en les cercaviles de foc i els correfocs, com vindria ser el Bou de Foc del Vendrell.

Els bous de foc que trobem a la zona de les Terres de l'Ebre i al Matarranya, són completament diferents als esmentats anteriorment. Aquests estan formats per un simple cavallet amb una cara de l'animal pintada en un cantó i carregats amb tot tipus de pirotècnia. D'aquest tipus podem destacar, per dir-ne algun, el d'Ascó o el de l'Alforja.

1.3.6. Dracs

Si bé avui coneixem la víbria i el drac com una cosa diferent, no sempre ha estat així. Ho anirem veient. Ambdós animals són figures mitològiques que es componen de les parts dels animals més incommensurables, perillosos, i que han atemorit més els nostres avantpassats: urpes de lleó o àliga, escates de serp, una cua llarguíssima, ales de ratpenat, foc i un alè que enverinava.

És evidentment, de caràcter, dolents dolentíssims! Les primeres notícies al país les tenim a Barcelona, prop de 1400 (comptant que ens manca el primer volum del Llibre de les Solemnitats de Barcelona, de 1383 a 1424): i ja en aquest moment separa “lo drach”, documentat incertament en la dècada entre 1390 i 1400, de la “vibra”, que es documenta per primera vegada a l’entrada del Rei Martí I l’Humà a Barcelona el 1397: “una vibra alta i grossa”, diu el document.

Podem trobar dues formes de veure els dracs a Europa, és a dir, dues corrents de simbolisme divers. Al nord trobem les cultures celtes, germàniques i escandinaves, on el drac és vist com un ésser protector, tant pot ser d’un tresor com de vegades, del grial. Al sud, en canvi, el trobem com una figura descontrolada, representant les forces de la natura, influït per la cultura grecoromana i també d’una forma paral·lela per la judeocristiana. El cristianisme es va aprofitar d’aquesta última visió del drac, fent-lo figurar com la representació del diable.

El drac, masculí, generalment, encara conserva aquesta visió més rodanxona i es pot veure amb els tres dracs històrics del país: el de Vilafranca, el de Solsona i el de la Bisbal de l’Empordà.

De fet, el de Vilafranca, que és el que hi ha a l’exposició, està documentat a principis del segle XVII, el 1601, i ja s’esmenta tal com va ara: “a cinquanta passes de la processó obrint pas entre la gent amb el seu aspecte terrible i els seus focs”.

1.3.7. Víbries

La víbria, tal i com la coneixem avui en dia, ha patit diverses transformacions, tant en la seva forma d’imatgeria, com en lingüística.

El nom que al principi se li va donar era vibre, i amb el pas dels anys aquest va evolucionar, va passar per vibre, vibra, brívia, fins a arribar al mot que actualment coneixem, víbria, en femení. I pel fet de que el gènere fos femení se li van anar aplicant transformacions a la figura, començant per ressaltar els punts més evidents de la femineïtat, com són els pits de dona.

A Catalunya la simbologia de la víbria s’inspira en les serps dels bestiaris medievals, representa el mal en essència. En la Bíblia ja coneixem què representen les serps, representen el pecat, la malesa i la temptació.

La primera víbria que trobem documentada és la de Barcelona l’any 1399, que igual que l’àliga, va acompanyar el Consell de la Ciutat a Saragossa en les festes de coronació del rei Martí l’Humà.

Les víbries, a mesura que s’han anat recuperant, han anat formant part dels seguicis festius, a part de la seva capacitat pirotècnica. La primera víbria que trobem en el

segle passat, que ja porta el nom de víbria, és la de Manresa, a l'any 1983. Aquesta víbria té la característica de que la seva forma és molt incerta. La següent que apareix és la d'Igualada, l'any 1988, aquesta ja sí amb una figura molt més definida i amb uns pits de dona molt més marcats, pràcticament excessius. En canvi, la següent que trobem, la de Barcelona, aquesta datada de l'any 1993, ja és una figura híbrida molt més proporcionada, sobretot pel que fa als pits. Tanmateix, no és la única víbria que trobem a Barcelona en aquestes dates, i és que una any abans, el 1992, el barri del Poblenou estrena la seva pròpia víbria, aquesta amb la característica de ser completament vermella. Al 1993 també apareix la Víbria de Tarragona, una de les més singulars i més representatives del país. I a partir d'aquí ja van començar a néixer moltes víbries a moltes capitals de comarques i a d'altres pobles més petits, convertint-se la figura de la víbria, en una peça estimada dels seguicis festius.

També trobem víbries al País Valencià, la més destacable que trobem és la de Castelló, de l'any 2004, que va construir Ramon Aumedes, del Taller Sarandaca.

1.3.8. Cucaferes

Troblem dos tipus de cucaferes, basant-nos en la seva forma, les que tenen una forma semblant a la d'una tortuga i les que són més semblants a un cuc amb molts peus.

De la primera tipologia trobem les de Tortosa, Tarragona i Barcelona, tot i que aquesta última se la denomina tarasca. Aquesta paraula prové del terme grec "pretarascha", que significa monstre que fa por. Aquest terme i la figura de la tarasca evoluciona a la població de Tarascó, a Occitània. La figura d'aquesta bèstia s'esté per tot el territori occità, les terres de la corona catalano-aragonesa i poc a poc, per tota la península. Encara avui en dia trobem interpretacions de les tarasques a ciutats com Toledo, València o Granada. Tot i això, a Catalunya es prefereix adoptar el nom de cucafera, tot i trobar exemples de tarasques, com la de Barcelona. De fet, a la resta de la península, es coneix com a tarasca tot aquell element que no poden descriure, per tant, podríem dir que ho utilitzen com a nom genèric.

De cucaferes (o tarasques) amb l'estètica de tortuga en trobem unes quantes, algunes de les més representatives són les de Tortosa, la de Tarragona, la de Barcelona, la de Montblanc i la de Reus. Aquestes tenen la closca recoberta d'espines, unes cues llargues i unes cares a vegades terrorífiques, a vegades més simpàtiques però que tenen la peculiaritat de que poden obrir i tancar la boca i fer espetegar les dents. Algunes d'aquestes, com la de Tarragona, en canvi de llençar pirotècnia, aprofiten el seu rostre menys ferotge per esdevenir més benefactores i deixar anar caramels per la boca.

La resta de cucaferes catalanes, que pràcticament n'esdevenen la gran majoria, s'assemblen més a llargs cucs, alguns de foc i d'altres més lúdics i festius. La primera d'aquesta tipologia que trobem és la de Begues, datada de l'any 1934. També trobem les més juganeres, i alhora fogueres, de tot el país, que són la cuca de Castellbisbal, la de Puigpelat i el Cuc de Molins de Rei.

1.3.9. Altres tipologies

Les vuit tipologies que hem analitzat fins al moment són les que conformen la imatgeria clàssica o històrica, és a dir, aquella que seguint uns trets característics s'ha anat mantenint similar al llarg del temps i dels anys.

No és fins als anys setanta o vuitanta del segle XX que creix la necessitat d'ampliar el bestiar amb figures que no es trobaven dins de l'ordre establert, figures que fossin completament diferents al que es feia fins aleshores. Els primers exemples que trobem d'aquest tipus d'imatgeria "diferent" són el Conill i el Pollastre d'Olot i la Cabra de Reus.

A partir d'aquests elements apareix una àmplia gamma d'éssers imaginaris i a vegades recreant la realitat. Aquesta ampliació va aparèixer sobretot en l'àmbit de les bèsties de foc, motivades per la necessitat d'espectacles de foc, correfocs i cercaviles acompanyant els diables.

La imaginació i sobretot la innovació en l'àmbit de la construcció d'aquestes bèsties va donar pas a crear més peces de bestiar, basades en els dracs i les cucaferes, amb tota mena de formes i tota mena de funcions dins de la festa. De fet, en molts dels casos, és la funció que se li dona a la bèstia en la festa la que determina quina és la seva forma o imatge.

És per això que molts creadors i constructors d'imatgeria quan han de dissenyar la imatge s'inspiren en les llegendes locals, ja sigui del poble o del país, o bé en la mitologia, un dels temes més recurrents en els dissenys de bèsties. També trobem temes com les cultures locals o les estrangeres, que fins i tot algunes poden arribar a canviar la forma del drac tal i com el coneixem, com la xinesa.

Hi ha moltes maneres de classificar tot aquest bestiar, fins i tot podríem dir que és inclassificable, degut a la gran varietat d'estils, de formes i representacions, però crec que la classificació que veureu a continuació està prou ben detallada i engloba tots els tipus, o la majoria, de bestiar que trobem avui en dia.

- **Mitològics o Llegendaris:** Aquests estan inspirats pels corrents mitològics i les llegendes de la localitat, del país o universals. Per destacar-ne alguns trobem la Dona d'aigua de Bellvei, el Ca Cerber de Canovelles o la Quimera de Caldes de Montbui.
- **Fantàstics:** Aquests podríem dir que no venen precedits d'alguna informació, sinó que els idea el constructor o bé, la colla que l'impulsa aporta la proposta. Entre aquests trobem el Cabrot del Vendrell o el Magnafoc de Vilobí del Penedès.
- **Animals de mar:** Representen éssers marins, alguns amb formes més imaginàries que d'altres. Destaquem el Dofí del Casc Antic de Barcelona, la Carpa Juanita (que sempre va acompanyada del Porró) de Vilanova i la Geltrú i el Peix de Bellmunt del Priorat.

- Animals de granja: Representacions més o menys fidels dels animals que ens podem trobar a pagès. Alguns d'aquests serien la Vaca de Vacarisses, el Gat de Foc d'Altafulla o el Ramat d'ovelles de Canovelles.
- Animals de peu rodó o equins: Aquests, semblants a la categoria anterior, representen cavalls, rucs i fins i tot camells. Alguns dels més destacables són els Rucs de la Granada i de l'Arboç, el Cavall d'Esplugues i el Camell de Molins de Rei.
- Insectes: Aquesta la podem destacar com la categoria més fastigosa, ja que bona part de les bèsties que la formen recreen fidelment els insectes que representen. Alguns dels elements més famosos que trobem en aquesta categoria són la Fil·loxera i Fil·loxeretes de Sant Sadurní d'Anoia, la Nicaseta del Catllar i el Borinot de Foc del Vendrell
- Animals del bosc: També seguim amb tipologies d'animals, però aquests una mica més difícils de trobar. Destaquem l'Ós de Valls, la Fura de Vilafranca del Penedès o la Lloba de Calella, per dir-ne alguns.
- Aus: En aquesta tipologia trobem tot tipus d'aus, des d'aus que hauríem pogut incloure en la tipologia d'Animals de granja fins a éssers terrorífics que trobaríem a l'apartat de Fantàstics. Alguns d'aquests serien la Gallina i el Gall de Vilafranca del Penedès, el Poll foll de Ripollet o el Puput d'Alcarràs.
- Exòtics: En aquesta categoria hi trobem els que han estat influenciats sobretot per altres cultures, com per exemple, la Cuca japonesa de Terrassa o els Dracs i Lleons xinesos de Barcelona.
- Juràssics: Representant éssers prehistòrics i dinosaures trobem el Mamut de Sant Vicenç dels Horts i el Sagresaure de Barcelona.
- Bestiari infantil: Aquesta categoria és molt especial, ja que en els darrers anys s'ha volgut impulsar aquest tipus de bestiari, per tal de que la canalla també pugui participar de la festa. Algunes bèsties han estat creades recreant el model de la bèstia que li fa de "pare", o algunes han creat disseny lliures. A més, no només trobem bestiari de foc, sinó que tot tipus d'imatgeria s'ha adaptat per al gaudi del jovent. Trobem, per anomenar-ne alguns, les àligues de Berga, de Tarragona o de Montblanc, la Momeroteta de Mataró, Mulasses com la de Tarragona, Vilanova i la Geltrú o Valls, o dracs com els de Reus, Sitges, Terrassa, Igualada o Montblanc. Aquestes són una molt petita part del bestiari infantil que trobem arreu del país.

1.4. La imatgeria festiva

La imatgeria festiva abraça un conjunt d'estructures vistoses, que poden prendre forma tant humana com animal, portades o arrossegades pels participants en desfilades, acompanyaments o cerimònies. Per tant, el bestiari festiu també es troba dins d'aquest conjunt, però com que la part pràctica del treball es basa en fer un element de bestiari he decidit aprofundir més en el bestiari que en la imatgeria.

La imatgeria comprèn, com he dit, el bestiari, però també uns elements que abans no he mencionat i que són dels més característics dels seguicis populars i cercaviles. Parlo dels gegants, els gegantons i els nans.

1.4.1. Els gegants

Els gegants són representacions de grans proporcions que majoritàriament personifiquen reis, nobles o personatges amb vestimenta tradicional. Junt amb els capgrossos, tenen un paper rellevant en les celebracions principals de molts pobles dels Països Catalans, on sovint encarnen antics benefactors de la localitat. Les desfilades de gegants i capgrossos acostumen a estar organitzades en comparses, amb grups de gegants anomenats colles geganteres. Tot i ser populars, l'estructura actual d'aquestes comparses té les seves arrels en el Seguici Popular del Corpus Christi.

Els gegants són molt estimats als Països Catalans i al País Basc. Aquesta tradició també és present a l'Aragó, Santander (introduïts cap al final del segle XVIII), i Castella. En diversos països europeus, els gegants tenen una llarga tradició, especialment a Portugal (a les zones de Braga i Viana do Castelo), Itàlia (populars a Calàbria i Sicília), el nord de França i Bèlgica (amb més de 2.500 gegants repartits arreu del territori).

Els gegants destaquen per la seva alçada desproporcionada, que crea una impressió de majestuositat, mentre que als capgrossos, més baixos, es fa ressò de la proporció del cap, aconseguint un efecte més còmic.

En els temps de la Baixa Edat Mitjana, durant les celebracions cortesanes (anomenades entremesos) en diferents països d'Europa occidental, va començar a adoptar-se la pràctica d'incloure figures antropomorfs de grans dimensions fetes de fusta i cartró. Aquestes figures estaven dissenyades per amagar una persona a l'interior, que, subjectant-les a través d'una armadura o cavallet de fusta, les feia ballar al ritme d'una melodia. Al segle XIV, aquests entremesos i les seves figures van ser incorporats a la processó del Corpus Christi, possiblement per accentuar-ne la importància.

Als Països Catalans, aquesta tradició es troba documentada ja al 1424 a Barcelona, en relació amb la processó del Corpus (amb figures com David, Goliat i Sant Cristòfol), i aviat es va difondre a València i Mallorca. La figura femenina (geganta) va aparèixer al segle XVI. A València, des del segle XVII, i a Catalunya, des del segle XIX, es van acompanyar amb els capgrossos (anomenats cabets al País Valencià). Al segle XIX, la tradició va transcendir la festa del Corpus i es va fer present a les festes majors i de carnaval.

Durant el segle XIX, els pobles i les ciutats van trobar en els gegants una expressió de la seva identitat local. Tanmateix, va ser a partir del primer "Concurs de gegants nanos i monstros típics" organitzat per l'Ajuntament de Barcelona el 1902, quan van redescobrir-los amb una força capaç d'actuar com a símbol més enllà dels seus límits territorials. Amb l'arribada del segle XX, molts dels gegants que havien sobreviscut a la guerra civil van adoptar la personalitat dels reis Catòlics. La represa del Corpus des de la perspectiva del nacionalcatolicisme va portar a la creació de nous gegants per a participar en les processons parroquials amb l'aparença de reis, fàcilment identificables com a Isabel i Ferran.

Amb l'adveniment de la democràcia, moltes localitats van redescobrir en els gegants elements d'identitat local i festiva. Es van recuperar les figures oblidades i el carrer va recuperar la seva dimensió festiva. Aquesta reunió amb els gegants va marcar la nova època del món geganter: es va convertir en un fenomen associatiu important, van aparèixer nous constructors, es van recuperar figures oblidades i se'n van crear a poblacions sense cap tradició prèvia. D'altra banda, les colles es van consolidar com a associacions legalment constituïdes que, en molts casos, van actuar com a dinamitzadores de la vida associativa i cultural de pobles i ciutats. El 1984 es va crear l'Agrupació de Colles de Geganters de Catalunya.

La terminologia actualment emprada que fa referència al món geganter va ser consensuada durant el II Congrés de Cultura Popular i Tradicional Catalana (1995-1996):

- Gegant Tradicional: Es descriu com una "figura vertical amb característiques humanes, de mides considerables superiors a les d'una persona de dimensions normals. És conduïda des de l'interior per una persona i participa en les festes i celebracions amb un caràcter festiu i simbòlic col·lectiu". En èpoques passades, solien representar reis, nobles o guerrers.
- Gegantet: Fa referència a un gegant no molt més alt que un adult humà i està dissenyat perquè sigui portat pels infants. Amb relació a l'alçada dels infants, representa un gegant autèntic.
- Gegantó: És un gegant més alt que un ésser humà però evidentment més baix que els gegants tradicionals, per la qual cosa rep aquest nom. Tot i aquesta característica, és portat per adults. Els gegantons comparteixen un origen comú amb els gegants i representen una evolució d'aquests. L'origen exacte no és definit, alguns diuen que van aparèixer per permetre la participació en cerimònies més tancades, on la presència dels gegants era complicada. La definició precisa d'un gegantó és complexa i depèn de molts factors, alguns dels quals són molt subjectius. Per això, es fa referència a la definició aprovada en el segon congrés de Cultura Popular i Tradicional Catalana, que estableix que el gegantó és un gegant amb mides més grans que les d'una figura humana, però notablement més petites que les d'un gegant mitjà. Malgrat això, és portat per persones adultes i només és anomenat gegantó en comparació amb altres gegants.
- Gegant de Motxilla: Es tracta d'un gegant sense armadura o estructura de fusta a l'interior, que el geganter carrega sobre el seu cos com si fos una motxilla.

- Gegant Manotes: És un gegant amb braços fets de roba separats del cos. Quan la figura es mou, els "braços" reparteixen petites sorpreses a les persones al seu voltant.

1.4.2. Els capgrossos

Els "cabuts", "capgrossos", "cabeçuts", "caparrots", "cabets", "nanos" o "nanets" són representacions amb forma humana característiques de les celebracions populars que tenen lloc als Països Catalans i al País Basc.

Els "nanos" es defineixen com caps, ocasionalment amb un cos incorporat, que, amb una persona a l'interior, creen l'aparença d'una figura humana més petita. Per aconseguir aquest efecte, el portador està situat a la part frontal o al barret de la figura. D'altra banda, el "capgròs" és una estructura que imita un cap, generalment humà, col·locada sobre les espatlles del portador, creant una imatge d'un personatge amb un cap desproporcionat. El portador acostuma a veure-hi a través de la boca.

Els seus papers dins de les celebracions són diversos. Alguns tenen la funció de guiar i mantenir l'ordre durant les processons i els seguicis; per això, alguns dels capgrossos més antics porten o han portat instruments com xurriaques, fustes i bufetes per dur a terme aquesta funció. Altres personifiquen personatges específics en comparses teatralment organitzades. Una tendència actual és utilitzar els capgrossos com a símbols d'homenatge a la comunitat local. Majoritàriament, els nanos i els capgrossos estan associats a les colles de gegants, tot i que alguns pertanyen a comparses totalment independents.

1.5. Conversa amb Jan Grau i Martí

En aquest apartat he pogut parlar amb en Jan Grau i Martí, qui va ser tècnic especialista en cultura popular i tradicional, al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Director de la col·lecció Biblioteca Joan Amades d'Edicions El Mèdol, dedicada a la publicació dels seus materials inèdits. Col·laborador, fundador o membre de junta directiva a diverses associacions culturals: Agrupació de Colles de Geganters de Catalunya, Rialles, Geganters de Terrassa, Castellans de Terrassa, Fons Castellà Emilí Miró, Geganters de Badalona, Associació Joan Amades, revista Gegants...

En aquesta conversa hem tractat molts temes relacionats amb el bestiar festiu, però també sobre la cultura popular, i és que en Jan Grau és una de les persones més enteses en aquest àmbit.

Recomano molt que llegiu la conversa que hem mantingut i que trobareu a l'Annex I.

2. BESTIARI I IMATGERIA FESTIVA DEL VENDRELL

2.1. La cultura popular al Vendrell

El Vendrell destaca per la gran quantitat de balls populars que formen part del seguici, tant en la Cercavila de cultura popular, com en la Cercavila de foc. Però no tots els balls compten amb figura d'imatgeria. Aquí tenim una llista dels balls que trobem al Vendrell:

CERCAVILA DE CULTURA POPULAR

- El Ball de Diables*
- El Ball de Diablons**
- El Drac*
- L'Aligueta
- L'Àliga
- El Leonet
- El Lleó
- Els Gegants
- Els Gegantons i Nans
- El Ball de la Patatuf
- El Ball de Panderetes
- El Ball de la Bolangera
- El Ball de Figuetaires
- El Ball dels Muntanyesos
- El Ball de Cercolets
- El Ball de Valencians
- El Ball de Cintes
- El Ball de Pastorets
- El Ball de Faixes
- El Ball de Bastons
- El Ball de Panderos
- El Ball de les Gitanes
- Els Nens del Vendrell

CERCAVILA DE FOC

- El Ball de Diables*
- La Víbria***
- El Tallot
- El Bou de Foc
- El Drac*
- El Cabrot
- La Mulassa Feixuga
- El Borinot de Foc
- Les Puces del Caramot
- El Caramot

CERCAVILA DE FOC INFANTIL

- El Ball de Diablons**
- La Víbria***
- El Cabrot Petit

* El ball participa en la Cercavila de cultura popular i en la Cercavila de foc

** El ball participa en la Cercavila de cultura popular i en la Cercavila de foc infantil

*** El ball participa en la Cercavila de foc i en la Cercavila de foc infantil

2.2. La imatgeria festiva al Vendrell

En l'anterior llista trobem un total de 32 balls. D'aquesta llista només un total de 16 balls contenen imatgeria festiva. Són els següents: El Drac, L'Aligueta, L'Àliga, El Lleonet, El Lleó, Els Gegants, Els Gegantons i Nans, La Víbria, El Tallot, El Bou de Foc, El Cabrot, La Mulassa Feixuga, El Borinot de Foc, Les Puces del Caramot, El Caramot i El Cabrot Petit.

A continuació trobem la explicació detallada de cada ball i informació pròpia i característiques:

2.2.1. El Drac

És una interpretació de com podria ser el drac de 1877, juntament amb algun aspecte de la figura del Drac de 1980, més conegut com Drac Coronat. Aquesta imatge la va fer l'Arnau Codina l'any 2019. El seu vestuari es basa en espadnyes, pantalons negres, una camisa verda amb el logotip del ball brodat en negre i un mocador negre amb el logotip també brodat, però en aquest cas en verd. El seu acompanyament musical està format per una cobla de tres quartans a la cercavila de cultura popular i per tabals de corda a la cercavila de foc.

Fot. 1. Drac del Vendrell de l'any 1980. Extreta de catalunyadiari.com/actualitat/bestia-foc-antiga-vendrell-drac-torna

Fot. 2. Drac del Vendrell. Extreta de bestiar.
cat/figura/drac-del-vendrell/

2.2.2. L'Aligueta

L'Aligueta és un entremès del Seguici Popular Infantil de la vila que representa l'Àliga però amb unes mides reduïdes per poder ser portada pels més petits. Va néixer el 23 de juliol del 2015 i va ser dissenyada i construïda per l'artista Arnau Codina, de El Taller de Vilanova i la Geltrú.

L'Aligueta és de fibra sobre motlle de silicona, és carregada interiorment per 1 portant, té un pes de 12 quilograms i mesura 1,50 metres de llargada, 1 metre d'amplada i també 1 d'alçada. Al bec porta una branca d'olivera i una altra de palmera en representació de la vila del Vendrell. Aquestes branques són lligades amb uns llaços de la bandera del Vendrell i de la senyera.

El vestuari del grup es basa en una brusa de viscosa de color blanc trencat amb l'escut del l'entitat brodat al pit, pantalons bombats d'adomassat, faixa negra i espadenyes de vetes negres. Aquest vestuari ha estat dissenyat per Manuel Jiménez i confeccionat per Encarna Jiménez.

Fot. 3. Aligueta del Vendrell. Extreta de bestiar.
cat/figura/aligueta-del-vendrell/

L'Aligueta és portada i acompanyada per nens i nenes d'entre 6 i 12 anys. A més de sortir per la Festa Major i la Fira de Santa Teresa, també fa sortides en altres barris de la vila i altres localitats.

2.2.3. L'Àliga

L'Àliga del Vendrell va ser beneïda el 23 de juliol del 2013, a la plaça Vella, per part del rector mossèn Joan Maria Padrell. Durant la seva presentació es va explicar la llegenda de l'Àliga creada per a l'ocasió, que relaciona aquesta bèstia amb la Roca Aguilera.

Va ser dissenyada i construïda per l'Arnau Codina i el 2023 se n'ha fet una reconstrucció per part del mateix autor. L'Àliga és de fibra de vidre sobre motlle de silicona, i es carrega interiorment per 1 persona. Pesa 35 quilograms i mesura 2,40 metres de llargada, 1,20 d'amplada i 1,70 metres d'alçada. Com que representa el símbol del poder municipal, porta una corona daurada en

Fot. 4. Àliga del Vendrell.
Extreta de bestiari.cat/figura/aliga-del-vendrell/

llautó polit, abrillantat i repujat a mà. Aquesta corona va ser dissenyada per en Rafael Marín i realitzada per en Rafael i en José Manuel Marín, d'Orfebreria Maestrante. També en representació del poble porta al bec una branca d'olivera i una altra de palmera, les quals van lligades amb uns llaços de la bandera del Vendrell i la senyera. El vestuari del grup consta d'una brusa de viscosa de color blanc trencat amb l'escut de l'entitat brodat al pit, pantalons bombats d'adomassat, faixa negra, mitges negres i espadenyes de vetes ocre. Aquest vestuari va ser dissenyat per en Manuel Jiménez i confeccionat per l'Encarna Jiménez. L'Àliga surt per la festivitat del Corpus Christi, per la Festa Major i per la Fira de Santa Teresa. Al tenir un paper protocol·lari i de representació del poder municipal, balla davant de les autoritats i entra al temple parroquial. Per aquests motius no acostuma a sortir de la vila.

2.2.4. El Lleonet

Fot. 5. Lleonet del Vendrell.
Autor: Víctor Merencio

El Lleonet del Vendrell va ser beneït el 3 de juliol de 2015, acompanyat del Lleó del Vendrell.

La creació del Lleonet va ser impulsada per l'Associació Amics de l'Orgue i la Parròquia del Vendrell, amb la voluntat d'aportar un element de bestiar amb format cadell el qual pugui ser dut per nens. Aquest element està modelat en resina de polièster i fibra de vidre, té una alçada de 1,60 metres i una amplada de 95 cm entre les dues mans. Té un seguit d'elements identificatius, entre els quals trobem: l'escut del Vendrell i una fusió del logotip de les entitats impulsores del projecte. L'escultor encarregat de la seva construcció va ser el reusenc Manel Llaurador i la música que l'acompanya està adaptada pel músic Jordi Quintana. El grup musical que acompanya al Lleonet

és el Ço del Botafoc del Vendrell en formació de Ministres (flabiol, tamborí, tarota, sac de gemecs i trompa).

Els balladors són una vintena d'infants entre 5 i 14 anys dividits amb dos grups; els portadors del lleonet i els balladors. El vestuari que duen consta d'espardenyes de 7 vetes, pantalons bombatxos, camisa de traginer i faixa.

2.2.5. El Lleó

El Lleó del Vendrell va ser beneït el 24 d'abril de 2015, i va ser impulsat per l'Associació Amics de l'Orgue i la Parròquia de Vendrell.

Fot. 6. Lleó del Vendrell. Autor: Víctor Merencio

Igual que la seva versió infantil, aquest element també està modelat amb resina de polièster i fibra de vidre, té una alçada de 2,75 m i un pes de 35 quilos. Té una amplada d'1,45 m de la cua a la mà i de 92 cm entre les dues mans. És l'únic del país que està en posició reptant, és a dir, dempeus. També du com a elements identificatius els escuts del Vendrell i una fusió del logotip dels Amics de l'Orgue i el de la parròquia. L'escultor encarregat de la seva construcció també és el reusenc Manel Llaurador.

La música que acompanya va ser composta per en Jordi Quintana i l'Adrià Grandia. El grup musical que acompanya al Lleó és el Ço del Botafoc del Vendrell en formació de Ministres (flabiol, tamborí, tarota, sac de gemecs i trompa). La coreografia va ser ideada per Manel Erruz i el vestuari dels balladors és idèntic al vestuari dels balladors del Leonet, tot i que aquests duen mitgetes de color granat.

2.2.6. Els Gegants

Fot. 7. Gegants Vells del Vendrell. Extreta de catalunyadiari.com/successos/roben-matinada-remolc-gegants-vells-del-vendrell-l-interior

Els gegants antics, Salvador i Teresa, construïts amb fusta i cartró al taller El Ingenio de Barcelona, van arribar al Vendrell l'any 1930, i representen una parella de nobles: ell porta un pergamí a la mà i ella un ram de flors en una mà i a l'altra un mocador. Els gegants nous, anomenats Jaume i Montserrat, van ser construïts per preservar els antics

Fot. 8. Gegants Nous del Vendrell. Autor: Daniel Porta

perquè amb el pas del temps s'anaven malmetent, i representen un graller i una timbalera. Els van fer al taller Sarandaca de Granollers amb fibra de vidre. Tant els gegants nous com els vells tenen el Vals Jota com a música i ball propis.

2.2.7. Els Gegantons i Nans

La colla compta també amb diferents capgrossos i amb dos gegantons, Joaquim i Anna, caracteritzats com a pagesos. Van ser construïts amb fusta i cartró pel Grup de Dones del Vendrell i els geganters, i tenen la Pilara com a ball propi.

El ball també compta amb gran diversitat de capgrossos, de diferents tamanyes, degudes les diferents edats que tenen els portadors. Els Nans representen diferents personatges de la societat i diferents ètnies i cultures. Alguns també representen personatges emblemàtics del poble, com és l'Àngel de Tobies, el Cugui i en Zacaries. Els seus balls principals són el Ball de Nans i la Cucaracha.

Fot. 9. Nans del Vendrell. Extreta de animadadansa.com/poblacio/gegants-del-vendrell/

2.2.8. La Víbria

És una Víbria infantil, que a l'edat correspon entre 14 i 18 anys. Va ser batejada pels Diablons del Vendrell el juliol de 2007 en la celebració del Nostrefoc del Vendrell. La víbria és la parella del drac, per tant és la seva vessant femenina. La forma de la Víbria del Vendrell està formada per un bec d'au, banyes de cabra, ales de drac i una llarga cua de cranc.

Fot. 10. Víbria del Vendrell. Extreta de bestiari.cat/figura/vibria-del-vendrell/

2.2.9. El Tallot

El Drac de Foc el Tallot va esdevenir una iniciativa d'una colla d'amics, els quals havien format part de diverses colles de foc del Vendrell. Segons el grup, la creació de l'entitat i la construcció d'una nova bèstia tenien l'objectiu de

Fot. 11. Tallot del Vendrell. Extreta de app.citvendrell.cat/entidad/el-drac-de-foc--el-tallot

poder gaudir de la foc i la festa que aquest generava des d'una altra perspectiva i amb una major implicació.

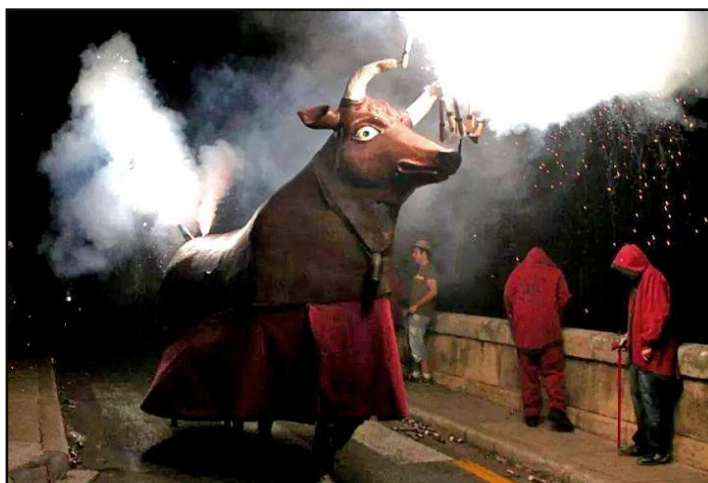
L'entitat va començar a construir la bèstia a inicis del 1995 i es va inaugurar el dia de Santa Anna de l'any 1997.

Des dels seus inicis, el Tallot realitza diferents actuacions a la vila del Vendrell i diverses sortides als pobles de la comarca; a més de participar a festes tan diverses com l'Aquelarre de Cervera o la XV Trobada de Bèsties de Castelló.

El Tallot també és el padrí del drac *Nyctalus Albinyanensis* d'Albinyana, l'Aguilot de Bonastre i el Rosegascrots de Cabrera de Mar.

2.2.10. El Bou de Foc

La figura del Bou de Foc del Vendrell va ser construïda l'any 1986 amb una estructura de fusta recoberta amb pasta de paper per un col·lectiu de joves. Va actuar per primera vegada durant la Fira de Santa Teresa del Vendrell d'aquell mateix any. A partir d'aquesta data, el Bou de Foc, ha format part del bestiar festiu del Vendrell, i participa en cercaviles, correfocs i altres tipologies d'actes.

Fot. 12. Bou de Foc del Vendrell. Extreta de eixdiari.cat/serveis/agenda/acte/22747/exposicio-35e-aniversari-bou-de-foc-del-vendrell.html

En la Cercavila de Foc de la Festa Major del Vendrell de 1991, la figura va ser parcialment destruïda en encendre's, accidentalment, el carretó dels coets del grup. A causa d'aquest fet, es va construir una rèplica del Bou – l'actual – amb resina i fibra de vidre. L'obra la va realitzar l'escultora

Dolors Sans. La peça actual té unes dimensions més grans i la cua està disposada

d'una forma diferent a l'antic Bou. El nou Bou va ser inaugurat per la Festa Major del Vendrell de 1992.

Per la Fira del Vendrell de 1996 els portants del Bou van estrenar vestits nous, aquests de color morat amb un rivet negre a les vores de la casaca, amb el logotip del grup estampat a l'esquena d'aquesta peça.

El Bou de Foc està a càrrec de l'associació que porta el seu mateix nom, que va ser constituïda l'any 1993. Van ser els encarregats d'organitzar, l'any 1996, la Primera Trobada de Bous de Catalunya, en el marc dels actes de celebració de seu desè aniversari. Un dels actes més distintius de la trobada va ser el casament del Bou de Foc amb la vaca Xula de Vacarisses.

2.2.11. El Cabrot

El drac de foc el Cabrot representa un Lluçifer que cavalca sobre una serp de dos caps. És una peça del tot singular, sobretot per la seva anatomia i la seva

forma. Cal destacar-ne en l'actuació l'acompanyament pirotècnic, compost per a, aproximadament, 14 maces i el ceptrot corresponent, així com uns 30 músics amb diferents tipus de timbals i 2 caixes. Han fet actuacions a llocs tan singulars com Vauvert (Catalunya Nord), Extremadura i Casp, així com a molts indrets de Catalunya.

Fot. 13. Cabrot del Vendrell. Extreta de dracelcabrot.cat

2.2.12. La Mulassa Feixuga

De la mulassa Feixuga en cal destacar el seu disseny ambigu, i molt agosarat, resultat del treball i dedicació de dos joves artistes de la comarca del Baix Penedès i dels membres del grup. És una mulassa que trenca esquemes. Va ser construïda l'any 1995 i des de llavors la seva màxima il·lusió és participar en qualsevol festa, trobada o aplec on el foc i el correfoc siguin l'ànima de la festa. Musicalment dóna ritme el grup format per 2 caixes, 1 bombo, 25 timbals i 2 campanes.

Fot. 14. Mulassa Feixuga del Vendrell. Extreta de bestiari.cat/figura/mulassa-feixuga-del-vendrell/

2.2.13. El Borinot de Foc

Aquest element de la cultura del foc es va estrenar el 4 de juny de 2011, a la Rambla del Vendrell. El va apadrinar el Drac Gaudiamus, de Barcelona.

El Borinot de Foc del Vendrell el porten dues persones, compta amb 16 punts de foc i l'acompanya una grup de timbals.

Pel que fa a les seves mesures, pesa aproximadament uns 80 kg i mesura 3 m. de llargada, 1,40 m. d'amplada i 1,85 m. d'alçada. Està construït sobre una estructura de ferro i la seva carcassa és de fibra de vidre.

El Borinot va ser creat del no res pels membres de la colla.

Fot. 15. Borinot de Foc del Vendrell. Autor: Víctor Merencio

2.2.14. Les Puces del Caramot

Les puces van néixer l'any 1999 degut a que les mides del Caramot no permeten mobilitzar-lo per tot arreu. Per aquest motiu, la colla va decidir crear dues puces que acompanyen el drac, són la seva representació en sortides a fora del Vendrell.

Fot. 16. Les Puces del Caramot del Vendrell. Extreta de bestiari.cat/figura/les-puces-del-caramot/

La llegenda explica que es va decidir crear aquest insecte degut a que al local on dormia el Caramot, es trobava infestat d'aquests.

Al cap de dos anys i vist l'èxit de les puces, se'n van crear dues més, i van passar a ser quatre.

Aquestes besties es caracteritzen per ballar de manera individual i tenen 6 punts de foc.

2.2.15. El Caramot

A finals de 1983, un grup de vendrellencs van dissenyar el Caramot. El gener de 1984 es va començar a construir i aquell mateix any va participar a la cercavila de foc de Santa Anna, per la Festa Major. És considerat el drac més gran d'Europa, i ha actuat a llocs com Erandio i Irún (País Basc), Barcelona (Correfoc de la Mercè), Igualada, Vilafranca, Tarragona, Valls i la Bisbal d'Empordà, entre altres.

Fot. 17. Caramot del Vendrell. Extreta de catalunyadiari.com/actualitat/caramot-vendrell-compleix-35-anys-drac-foc-mes-gran

2.2.16. El Cabrot Petit

Es tracta d'una recreació del Cabrot però quan aquest era petit, per aquest motiu no és una rèplica. El Cabrot Petit és un Lluçifer que cavalca sobre una serp de dos caps.

Degut a que representa que el personatge té els trets facials d'un simi quan és una cria, les formes de la cara, els trets dels pòmuls i la mirada són molt més amables i no tant agressius com els del Cabrot. Al mateix temps el cos del Lluçifer infant té les formes més arrodonides, pròpies d'un nadó, mantenint les potes del boc.

Fot. 18. Cabrot Petit del Vendrell. Extreta de dolorssans.com/bestiari/cabrot-petit-del-vendrell/

2.3. Entrevistes als caps de colla i representants

Per tal d'ampliar el coneixement sobre els diferents elements d'imatgeria festiva del Vendrell he volgut contactar amb els diferents caps de colla i representants d'aquests mateixos. Els hi he volgut fer una sèrie de preguntes per tal de conèixer com van viure els seus grups el procés de construcció del seu element festiu. I també he aprofitat per pregunta'ls-hi tot el que envolta i ha suposat aquest procés a nivell de creació del ball. Aquestes entrevistes les podeu trobar a l'Annex II. I a l'Annex III també hi trobareu una recopilació de les fitxes tècniques dels diferents elements de bestiari festiu del Vendrell.

3. MÈTODES DE CONSTRUCCIÓ

3.1. Els materials

Abans de posar en pràctica un mètode de construcció d'un element d'imatgeria hem de conèixer quins materials implica aquest mètode i hem de saber per a què serveixen. Trobem dos models de tallers, els que treballen amb fibra de vidre i els que treballen amb cartró. Només per això ja trobem llistes de materials diferents, però també trobem materials genèrics.

Entre els materials genèrics trobem: escaiola, cola de fuster, vernissos i laques, esprais de pintura, pintures vàries, taulons de fusta, arpillera, cordes, filferros, cordills, betum de judea, platines de ferro, dissolvents, massilles, espart, cola d'impacte, argila de modelar, xarxa de filferro, angles i perfils (de ferro i alumini), escumes de densitats diverses i acetona.

En els tallers que utilitzen fibra de vidre hi trobaríem materials com: mat de fibra de vidre (de 100, 200 i 300 grams), pèl de fibra, reïna de polièster, pintura de polièster (Gelcoat), massilla de polièster, silicona, làtex, cera, fil robin, catalitzador MEK, cobalt, anilina, alcohol polivinílic, escuma de poliuretà, teixit d'aramida (Kevlar) i goma laca.

I ens els tallers que empren cartró trobem els següents materials: fulls de cartró pedra amb diversitat de gruixos i colors, materials per a la cola (farina, cola de conill i sulfat de coure), carbonat de calci, grapes, paper de diari i cera.

Com he dit, hi ha dos materials primordials a l'hora de construir un element, com són la fibra de vidre i el cartró. El cartró ha estat el material bàsic de construcció durant els segles XIX i XX. Però a partir de l'any 1960 es van començar a elaborar peces ja fetes amb fibra de vidre, ja que aquest és un material pràctic, innovador i substituït del cartró. Això ha fet que els tallers s'hagin volgut decantar cap a quina forma de treballar adoptaven. Si la volien més conservadora van triar treballar amb el cartró, en canvi si es volien modernitzar i innovar van optar per la fibra de vidre.

Hem mencionat molt aquests materials però, sabem realment què són? A continuació us en ofereixo una explicació més detallada.

3.1.1. El cartró

El cartró, també anomenat cartró faller o cartró pedra, té com a base el paper, que aquest és totalment natural. És un tipus de cartró especial que té la característica de la seva mal-leabilitat i al mateix temps la seva rigidesa un cop se li aplica la cola. Trobem diferents tipus de cartró pedra i aquests es diferencien pel seu calibre, és a dir el seu gruix, o pel gramatge, que vindria a ser el pes en grams per unitat de superfície. També ens ajuden a diferenciar-los els colors que se'ls hi donen.

El cartró pedra està format per dos tipus de cel·lulosa, una de química anomenada kraft i una de natural anomenada pasta mecànica. A més d'aquests tipus de cel·lulosa també està format per fibres. Antigament aquestes fibres eren naturals, com poden ser el cotó i la llana, però actualment també s'hi han incorporat fibres tèxtils d'origen sintètic. A tot això s'hi afegeix una càrrega de carbonat de calci per tal de que el cartró adquireixi la consistència que el caracteritza.

Alguns dels motius pels quals la utilització del cartró pedra segueix viva són els següents: és un producte de baix cost; és molt fàcil de treballar i s'adapta molt bé als motlles; és un material natural i fàcil de reciclar, de mantenir i de restaurar; té duresa i resistència suficients per la funció que fa; no es requereix d'una infraestructura tècnica i eines molt gran; la seva manipulació no comporta cap risc; té el valor afegit de la tradició i això s'aprecia i finalment ens proporciona uns acabats i un estil que conjuga molt bé en els elements en els quals s'utilitza, com els gegants, els gegantons o els nans.

Tot i això també té inconvenients, el més important de tots és que és molt fràgil envers a la humitat i molt sensible a cops i caigudes, sobretot en el cas dels gegants i gegantons. Tampoc es pot utilitzar aquest material en la construcció d'elements de foc, ja que és un material inflamable.

3.1.2. La fibra de vidre i la resina de polièster

La fibra de vidre és un compost format per un 55% de diòxid de silici, un 22% d'òxid de calci, un 14% d'òxid d'alumini i el que resta ho formen altres materials. Per arribar a ser una tela la fibra de vidre passa un procés de transformació. Al principi la trobem com si fos una sorra, aquesta s'escalfa a una temperatura molt elevada en un forn i quan és líquida passa per uns conductes molt primers (micres de diàmetre), i en refredar-se forma uns filaments i es converteix en la fibra. Aquesta es talla en diferents mides i la seva funció es basa en ser una càrrega o farciment de diversos polímers. També trobem diferents tipus de fibra de vidre, la que es fa servir per a construir elements d'imatgeria festiva és una tela o malla que s'anomena *mat*. Aquest *mat* el trobem en diferents gramatges, igual que el cartró pedra, que oscil·la entre els 200 i els 450 grams. Per a construir els elements d'imatgeria n'hi ha prou amb utilitzar-ne amb un gramatge que rondi els 200 i els 300 grams.

Com que la fibra de vidre és un teixit adaptable i tot no es pot utilitzar directament per fer elements d'imatgeria, sinó que s'ha de barrejar amb resina de polièster tixotròpica. Tixotròpica fa referència a un additiu que s'afegeix a la resina per tal que aquesta sigui més fàcil d'aplicar.

La resina de polièster és un compost químic que procedeix de derivats del petroli i que forma part d'un grup de compostos anomenats *polímers*. Aquests els coneixem amb el nom col·loquial de *plàstic* o *resina*. La resina de polièster té una consistència líquida i viscosa. Per aconseguir que la imatgeria festiva tingui la rigidesa que la caracteritza, cal que la resina de polièster es col·loqui sobre la fibra de vidre i per tal de que es cristal·litzi s'hi afegeix el catalitzador que genera la reacció química. Aquest procés es produeix en un curt espai de temps i en una temperatura determinada.

Un catalitzador és una substància que inicia una reacció química, en aquest cas és el catalitzador MEK (Peròxid de Metil Etil Cetona). Trobem catalitzadors de diferents tipus, que poden accelerar o retardar els processos.

La barreja entre la fibra de vidre i la resina de polièster ens produeix molts avantatges en la construcció d'imatgeria festiva, entre els quals hi trobem els següents: és un material molt resistent, fort i net, ja que no es degrada ni es podreix ni es deteriora; és lleuger de pes; senzill de mantenir; econòmic; molt mal·leable i aguanta molt bé tant el foc, com els cops i les caigudes.

3.2. Mètodes de construcció. Diferències i semblances

En tot procés de construcció primer hi ha d'haver un procés de disseny, en qualsevol producte, i en l'àmbit de la imatgeria festiva és indispensable. Tots els constructors coincideixen en que tot i fer una escultura, aquesta no està feta per ser exposada en un museu, sinó per a que un grup de persones la gaudeixi i formin una família al seu voltant. Per tant, és primordial que aquest disseny sorgeixi de la colla, o si més no, que tinguin una idea del que volen i l'escultor sàpiga plasmar el que volen en el dibuix de la figura. També hi ha grups que no saben quin tipus de figura volen, i aquí és on el constructor pot aplicar més lliurement la seva imaginació. També hi ha vegades que el constructor s'informa sobre la cultura del poble, històries i llegendes dels voltants o fins i tot del país, per tal de crear un element que li sigui proper a la colla.

Alguns constructors, com és el cas del Taller Sarandaca, també elaboren una maqueta d'uns 30 cm, ja que hi ha grups que els hi costa imaginar-se la figura només amb el dibuix. Aquesta maqueta està bastant detallada, però el grup encara hi pot fer modificacions si ho creu oportú. Un cop el grup dona el vistiplau a la maqueta el constructor ja la pot començar a construir. En el cas del Taller Dolors Sans, la Dolors explica que per ella és bastant complicat elaborar una maqueta, ja que les seves creacions tenen molts detalls els quals amb la maqueta no es podrien percebre, que generalment les colles amb el dibuix ja se'n fan a la idea i que així té una mica més de llibertat en el moment de construir i poder-li fer petits canvis a la figura.

Un cop tothom està conforme, el constructor comença a fer la imatge. Primer transporta totes les mides del dibuix a escala real, ja sigui directament amb una estructura de ferro, com és el cas del Taller Sarandaca, o bé en un paper que forma el perfil de la figura, és a dir, com l'esbós, però amb les mides finals. En els dos casos es busca donar una primera forma i volum a l'escultura, ja sigui amb l'estructura de ferro i amb xarxa conillera o bé amb guix, arpillera, porexpan i cartrons. Fins aquí els processos són similars, és a partir d'aquest moment on comencen a variar. Primer explicaré la continuació del mètode tradicional.

Un cop ja es té aquesta estructura acabada s'hi aplica el fang a sobre, generalment fang roig tradicional, i en gran quantitat, ja que aquest ens permet treballar la figura i donar-li la forma final que vulguem. És important mantenir-lo humit, per així poder-lo treballar millor. Si s'asseca o se n'hi posa poca quantitat, aquest s'esquerda molt ràpidament i és impossible de treballar-lo. Un cop la col·locació del fang està acabada, en Ramon Aumedes ens explica que és importantíssim que en aquest punt la colla vingui a veure la figura, ja que així podran conèixer com serà i si volen fer alguns retocs encara hi són a temps.

A continuació s'elabora un motlle de guix d'escaiola. Per tal de poder dividir aquest motlle en diferents peces i que siguin més manejables, es du a terme una tècnica anomenada *partage*, que consisteix en col·locar petites peces de metall per separar les seccions. I a sobre s'hi tira el guix d'escaiola. Un cop el guix d'escaiola ja està sec ja es poden començar a desemmotllar les diferents peces. En Ramon explica que per als caps del gegants o els nans fa unes 4 o 5 peces, però que en el bestiar festiu aquest nombre pot variar, depenent de si la bèstia porta banyes, potes, o si les seves ales són complexes o no; però que de mitjana una bèstia pot tenir unes trenta peces. També ens comenta que s'ha de pensar molt bé a l'hora de fer el *partage* en quins punts el motlle pot tenir sortida o no, és a dir, si hi ha la possibilitat de desemmotllar-lo. Per tal d'elaborar correctament un bon motlle la primera fase consisteix en tirar el guix d'escaiola de forma molt líquida, ja que així arriba a tots els punts de la figura. Després s'hi tira guix però més consistent per tal de que el motlle sigui més fort i finalment s'hi posen trossos d'espart per tal de manejar-lo millor.

Un l'escaiola ja està endurida i els diferents molles ja s'han separat es comencen a preparar per tal de posar-hi la fibra de vidre. Aquests motlles es pinten amb diferents capes d'aïllant com podrien ser la cera o el sabó. Això ens serveix per a que la fibra es pugui extreure bé del motlle, sense que oposi gaire resistència i corri el risc de trencar-se.

A continuació ja s'hi aplica la fibra de vidre, i s'hi posen diferents capes, depenent de a quina zona es troba i quina resistència ha de tenir. El gramatge de fibra de vidre que s'utilitza habitualment és de 300 o 200 grams. Aquesta tela, que com he explicat en el punt anterior, és completament flexible, es pinta amb resina de polièster barrejada amb el catalitzador, que és qui impulsa la reacció química.

Un cop la fibra de vidre ja està seca i rígida, s'extreuen les diferents peces dels motlles i s'ajunten talment com si fossin un trencaclosques. Les diferents parts s'ajunten amb més fibra de vidre i s'hi posa una capa de massilla on hi ha impureses o la superfície no és suficientment llisa. També es fa l'espell, que és per on el portador veurà l'exterior. Com a resultat tenim una figura que és completament buida per dins, sense necessitat de cap estructura que l'aguanti, a falta de col·locar-hi el sistema pel portador i les potes.

En aquest punt comença una part del procés que és completament creativa, que és la del pintat de la figura. Cada escultor utilitza les tècniques que vol i les pintures que vol per tal de donar-li la seva empremta personal. Generalment s'utilitza pintura plàstica i esmalt a l'aigua, i per a pintar, pinzells i pistoles d'esprai. La figura un cop acabada de pintar s'envernissa.

Ara arriba el moment de col·locar-hi el sistema del portador, que generalment són dos barres de fusta o fustes planes amb una escuma entapissada de roba. Aquesta feina és molt important, ja que s'ha de buscar quin és el punt d'equilibri per tal de que el portador es trobi còmode i sobretot que el portador es trobi centrat, que la figura no li pesi més d'un costat que de l'altre. I depenent del taller, també elaboren les faldilles i vestuari, si és que l'element en porta, i hi posen els punts de foc en cas que sigui una bèstia de foc.

Aquest seria el mètode tradicional amb fibra de vidre, però en trobem variants, com seria el cas del Taller Dolors Sans, el qual enlloc de posar guix a sobre del fang per tal de desemmotllar-lo i posar la fibra de vidre al motlle, posa la fibra de vidre a sobre del fang, prèviament pintat amb un aïllant per tal d'evitar la humitat del fang, ja que aquesta afectaria a la reacció química entre el catalitzador i la resina de polièster. Aquesta tècnica, anomenada laminar, la va inventar la Dolors, i li permet fer unes formes més complexes i atrevides, ja que al no haver-hi motlle, no s'ha de preocupar de que aquest es pugui treure del lloc on es troba.

Quan la fibra ja està endurida, es talla a trossos i es torna a ajuntar, i a partir d'aquí ja torna a ser com el procés tradicional. La diferència també la trobem en l'acabat, ja que el motlle et proporciona un acabat més fi i llis, mentre que la tècnica del Taller Dolors Sans té un acabat més rugós. Tot i això, la Dolors defensa aquest acabat rugós dient que en les bèsties de foc ja els hi va bé aquest acabat, i que gràcies a aquesta tècnica pot fer unes figures més esveltes, lleugeres i que té més llibertat a l'hora de crear.

La tècnica del cartró pedra torna a ser similar, canvien els materials, però el procediment és pràcticament idèntic al mètode tradicional amb fibra de vidre. Un cop està feta l'escultura amb fang, es fan els motlles amb guix d'escaiola, també separats pel *partage*, se separen i es prepara el motlle, fins aquí tot igual que la tècnica del Taller Sarandaca, per dir-ne un exemple. En el motlle s'hi posa una primera capa de

cartró pedra, aquesta es mulla amb aigua freda, s'escorre i s'hi aplica la cola. Aquesta cola està feta a partir de farina, aigua, cola de conill i sulfat de coure. Aquest procés es repeteix amb, aproximadament, tres capes més. Els constructors destaquen que és important que els cartrons siguin de diferents colors, ja que així es pot saber a quina part ja se li ha aplicat la capa i quina no.

Un cop el cartró s'ha assecat, es treu del motlle i s'ajunta amb la resta de parts que formen la figura. Aquestes s'ajunten amb cola blanca de fuster i les unions s'ajunten també amb cartró. Finalment s'hi aplica una capa de paper de diari i cola i es poleixen les unions. A partir d'aquí el procés ja torna a ser semblant, sempre tenint en compte que en el pintat cada constructor té la seva tècnica i les seves afinitats.

Tot els constructors coincideixen que prefereixen treballar en fibra de vidre que en cartró pedra, però que aquest últim és el millor a l'hora de fer capgrossos i gegants, ja que té un acabat més fi i més curós que no pas la fibra de vidre. També hi ha tallers que es dediquen principalment al cartró per tal de mantenir la tradició, però es troben que moltes de les empreses que es dedicaven a fer aquest material estan tancant.

La fibra de vidre ha suposat una revolució a l'hora de construir les imatges, i els constructors s'hi han sapigut adaptar amb excel·lència. Com heu vist, els processos són bastant similars entre ells, ja que la finalitat sempre és la mateixa, però cada taller prefereix utilitzar unes eines o unes altres, depenent de amb què se sent més còmode treballant o també del resultat que vol aconseguir.

3.3. Entrevistes als constructors

Per tal d'ampliar el coneixement sobre les tècniques que utilitzen diferents tallers dedicats a la construcció d'elements d'imatgeria festiva he volgut contactar amb aquests per tal de poder fe'ls-hi una entrevista. Els hi he volgut fer una sèrie de preguntes per tal de conèixer com van ser els seus inicis en el món de la construcció. També he aprofitat per pregunta'ls-hi sobre la seva tècnica i tot el procés que envolta la creació d'un element festiu. He pogut parlar amb en Ramon Aumedes del Taller Sarandaca, amb la Dolors Sans, amb en Jordi Grau del Taller el Drac Petit, amb l'Arnau Codina, i en Manel Llaurador. Les entrevistes les podeu trobar a l'Annex IV.

3.4. El futur i el 3D

En els últims anys, l'Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya va iniciar un projecte d'escaneig 3D de els elements d'imatgeria festiva. La prova pilot es va dur a terme al Vendrell. D'aquesta manera es volen tenir recopilats tots els elements festius que formen les festes dels Països Catalans. L'objectiu d'aquest arxiu es poder recuperar els elements festius que desapareguin amb el pas dels anys si és que alguna entitat ho demana, tenint així les proporcions, mides i colors de la figura original.

Recentment, s'ha creat la primera figura a partir d'aquest escaneig 3D. Va ser el Leonet del Vendrell, que degudes a les seves mides i proporcions no podia ser portat per la canalla que formen el ball i l'havia de portar un adult. El grup va contactar amb l'Agrupació i es van posar mans a l'obra. Com que no es volia fer una reproducció exacta del Leonet anterior es van modificar les mides del disseny 3D. A partir d'aquest disseny, una impressora 3D va crear les peces que formaven la figura, i un artesà es va encarregar de convertir els polímers en la figura de fibra de vidre.

Aquest procés, en la fase que es troba, no té perquè ser la fi de la feina dels constructors, ja que el mercat encara no ha creat materials que puguin ser utilitzats directament a partir de la impressió, però amb el pas dels anys i l'evolució d'aquest mercat i la tecnologia, pot ser que aquests materials apareguin més aviat del que esperem. Per tant, aquest procés ha de ser una eina aplicada a l'àmbit de la recuperació d'elements, no de la construcció directa. L'exemple del Leonet no està enfocat a la recuperació, més aviat a la rehabilitació des de zero.

4. PART PRÀCTICA: PROCÉS DE CREACIÓ D'UN ELEMENT

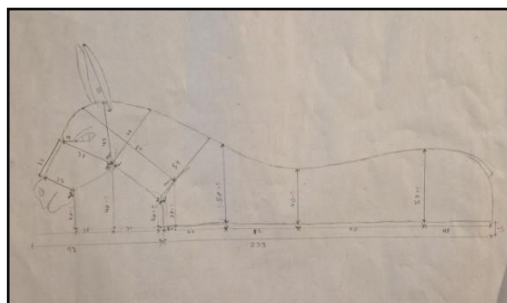
4.1. Procés de construcció

En primer lloc s'havia de decidir quina figura volia representar. Després de barallar diferents opcions vaig arribar a la conclusió de que la millor era la Mulassa, ja que era una figura més senzilla de fer i degut a la inexperiència que tenia en el tema de la construcció d'imatges, no tenia un gran complicació a l'hora de donar-li forma. També va influir el fet de que El Vendrell no compta amb una mulassa com a element protocol·lari, sinó com a element de foc, i des del principi ja es va decidir que la imatge no duria punts de foc.

El primer pas és dissenyar la imatge. Basant-me en altres models de mulasses d'arreu de Catalunya i les mides reals dels cavalls vaig establir el meu propi disseny.

La mulassa que vaig dissenyar tenia una llargada total de 330 centímetres, 90 centímetres de cap i 240 centímetres de cos. Tenia una amplada de 90 centímetres i una alçada de 260 centímetres. Per tant és un element de grans dimensions. Però amb aquestes mides no en tenia prou per a poder construir l'element ja que necessitava tot un seguit de mides i angles per a poder-ho dur a terme a escala real.

Un cop acabats tots els dissenys vaig traspasar el dibuix del paper a escala real utilitzant planxes de cartró i basant-me en les mides i els angles que s'havien marcat en els dissenys esmentats anteriorment.

Seguidament vaig aixecar el cartró i vaig col·locar uns llistons de fusta per tal de que s'aguantés i no caigués a mesura que li anàvem posant pes.

A continuació vaig començar a donar forma a la imatge. Consensuant amb el meu pare vam arribar a la conclusió de que la malla de ferro era el material idoni per a poder donar aquesta primera capa de volum, únicament per a poder fer-nos una idea i per a aguantar el pes que se li posaria al damunt.

Un cop recoberta tota la part del cos de malla vaig començar a recobrir-ho amb unes tires de roba mullades amb escaiola, així quan s'assequessin tindrien una consistència molt dura.

A continuació vaig començar a posar més guix a sobre de les benes, per a així poder allisar tota la superfície, però a mesura que posàvem pes me'n vaig adonar de que la malla no era prou resistent i la forma que se li havia donat al principi s'anava perdent degut a l'enfonsament que patia. Així que, juntament amb el meu pare i veient que el volum que s'havia d'aconseguir era

pràcticament impossible de recuperar, vam decidir tornar a començar, però aquesta vegada seguint un procediment diferent.

També cal mencionar que tornar a començar la imatge no va estar impulsat únicament pels enfonsaments, sinó que també vaig detectar certes deformacions, sobretot a la zona del cul, que la feien molt lletja i incomparable a un animal real.

Així que vaig mantenir el perfil de cartró, però vaig reforçar els llistons de fusta que aguantaven aquest perfil, ja que també vaig detectar que en alguns punts el perfil s'havia doblegat i havia perdut una mica la forma original.

Aquesta vegada, per a donar volum vaig utilitzar planxes de PVC, gràcies a que tenien un punt de flexibilitat que ens anava molt bé a l'hora de fer les corbes dels volums i que alhora tenien una resistència al pes molt elevada.

Un cop totes les planxes de PVC van estar col·locades vaig tornar a repetir el procés d'allisat amb les tires de roba mullades amb escaiola, les quals vaig anar col·locant sobre les planxes de PVC. Com que aquesta vegada la superfície sobre la qual s'havien de col·locar ja era llisa no va fer falta que utilitzés més guix per a arreglar els desperfectes.

Quan vaig acabar el cos, juntament amb el meu pare ens vam posar a pensar en com faríem el cap. Va ser en aquest moment que ens vam adonar de que amb les mides que havíem extret en el perfil no en teníem suficient i que necessitàvem les mides des d'una visualització frontal. Així que vam buscar imatges a Internet de les cares dels cavalls i mules per veure cap a quin costat tirar i quines mesures havíem d'aplicar. Els cavalls tenen una cara més triangular en el morro, en canvi les mules tenen una forma més allargada i ens vam decantar cap a aquesta opció. També vam comprar una figureta d'un cavall per a que ens ajudés a l'hora de basar-nos en un model el qual poguéssim palpar.

Quan ja vam tenir-ho tot clar, ens vam posar a pensar en la forma d'esculpir el cap. Se'ns va acudir d'utilitzar porexpan i cartrons per les zones amb més volum i per les capes superiors on sí que s'hauria de retallar, allisar i donar forma d'una manera més precisa vam utilitzar espuma de poliuretà, la qual a mesura que passa l'estona des de que s'ha col·locat es comença a inflar.

Quan l'espuma va estar completament inflada va arribar el moment de començar-li a donar forma, tant amb cúters com amb serres.

Quan ja vaig tenir la cara esculpida vaig reproduir el mateix procediment que ja havia fet al cos, vaig cobrir la cara de guix. També vaig aprofitar el moment per a col·locar-li dos tires de cartró en forma d'orelles per a fer-me una idea de com aniria quedant, i per a buidar-li els ulls ja que no seguirien el mateix relleu que li donava el guix.

Quan ja vaig tenir tota la imatge recoberta amb guix va arribar el moment de començar-hi a posar el fang. El fang serveix per a donar-li la forma i l'acabat final. Tal i com deixes la imatge en fang es veurà quan se li col·loqui la fibra de vidre. Vaig optar per no donar-li un acabat molt realista, sobretot amb el tema cabell, sinó que amb la pintura ja jugarem amb les ombres, amb els clars i els foscos.

Un cop recoberta tota la imatge de fang va arribar el moment de posar-hi la fibra de vidre. Aquesta, mentre la col·locava sobre el fang l'anava pintant amb resina de polièster. Aquesta resina fa la funció de cola, que se solidifica utilitzant la fibra de vidre com a suport i així adquireix la resistència i duresa que la caracteritza.

Un cop tota la figura va estar recoberta amb la fibra de vidre va arribar el moment de desemmotllar la fibra de vidre del fang. Vaig dividir la peça en dues parts, en una hi tenim el cos i en l'altre el coll i el cap. Així es podia acabar de treballar el cap amb molta més comoditat. Li vaig acabar d'afegir algunes capes de fibra de vidre al cap, sobretot a la part del nas i als ulls. També va ser el moment de fer-li les orelles, que per fer-

les vaig agafar també un tros de PVC i amb aire calent el vaig modelar per a que li quedés una forma més arrodonida. Li vaig aplicar la fibra de vidre i un cop vaig tenir les orelles llestes les vaig enganxar al cap.

Ara que ja tenia tota la figura de fibra de vidre vaig ajuntar les dues peces en una, recobrint les juntures també amb fibra de vidre. I un cop aquesta va estar seca vaig començar a allisar la superfície amb massilla, per tal

de donar-li l'allisat final. També vaig fer servir una polidora per tal d'acabar d'afinar algunes zones que amb la massilla no acabava de quedar del tot llisa.

Un cop la figura està completa, toca aplicar-hi una capa de pintura d'imprimació, tant a l'interior com a l'exterior. També vaig aprofitar el moment de pintar l'interior per col·locar les barres que contenen el suport de les espatlles per a que es pugui portar l'element. També vaig col·locar una part de les potes de ferro de la imatge. Aquesta va enganxada amb fibra de vidre i cargols a la figura, mentre que l'altre part de la pota està formada per una

part que es pot extreure. També vaig aprofitar per fer-li l'espill amb una serra, per on veuen els portadors. Aquest es troba a sota el coll.

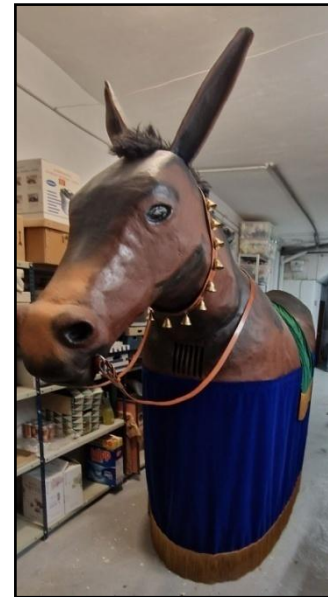
Vaig tornar a girar la imatge i vaig contactar amb un amic del meu pare, que es diu Jordi Mercadé "Brico", per tal que m'assessorés en el procés de pintar l'element i per a que m'ajudés a pintar els retocs finals. Jo vaig pintar tot l'exterior de l'element de color marró, que era el color base de la imatge, i en Jordi va accedir a pintar alguns detalls com poden ser les ombres, els ulls, el morro, en definitiva, elements que dotaven de vida a la imatge.

Un cop la pintura va estar seca, va arribar el moment de donar-li els últims detalls. Vaig encarregar unes regnes i un collar de campanetes a un cuireter de Sevilla, ja que un dels elements que caracteritzen les mulasses són els collars, o bé amb campanetes o bé amb picarols, que anuncien i avisen de l'arribada de l'esbojarrada bèstia. Pel que fa a la cua vaig optar per a col·locar-li un conjunt d'extensions de cabell negres, i el cabell de la crinera està format per els cabells de diferents perruques d'estil "punky".

Finalment va arribar el moment de decidir com seria la faldilla de l'element i l'albarda que portaria al llom. Vaig pensar que seria bona idea recrear els colors de la bandera del Vendrell, que són blau i verd, i vaig destinar el blau per la faldilla i el verd per l'albarda. Amb l'ajuda del meu pare vam trobar unes teles de vellut blaves ideals per a fer la faldilla, ja que tenien un caient adequat. Sense aquest caient la tela s'arraparia molt a les potes i no tindria tanta mobilitat com amb una tela amb molt caient. Per a l'albarda també vam trobar una tela de vellut verd que anava a conjunt amb la blava de la faldilla, i a més, a l'albarda li vam posar un brodat, que ens va fer

l'empresa Brodats Romeu de Llorenç del Penedès, que d'ara endavant ha esdevingut el logotip del grup. Per a les dues teles vaig contactar amb un amic, que es diu Tomàs Querol, per a que a la vora inferior hi cosís un serrell daurat, per tal també d'engrandir el moviment de la faldilla i de l'albarda.

En el logotip que trobem a l'albarda hi trobem el nom oficial de la mulassa: Mulassa Inestable del Vendrell. Això es deu a que el Grup de Teatre Inestable del Vendrell va acollir el ball i el van apadrinar per tal de poder gestionar tot l'assessorament administratiu que li pertoca a un ball d'aquestes característiques quan surt al carrer.

4.2. Disseny del vestuari

El vestuari que porten tant els balladors com els músics és un vestuari que busca combinar la comoditat, la innovació i els elements tradicionals.

Els elements tradicionals són clars, trobem les espadenyes de set vetes i la faixa, els dos d'un color blanc trencat. Era pràcticament obligatori incorporar aquestes peces al vestuari, ja que són peces tradicionals que generalment tots els balls duen i que també generen un punt d'identitat a la terra, ja que són peces de vestir que antigament s'havien fet servir molt i formaven part de la vida quotidiana del poble.

La comoditat la trobem en els pantalons i la samarreta. El més lògic seria dur una camisa de traginer, però vaig creure que les samarretes acompanyades del disseny que en el següent apartat us explicaré, ens aportaven un resultat més desenfadat i divertit. Els pantalons són com els que la majoria de balls de l'Embarcada utilitzen però canviant el color. Vaig pensar que utilitzar el color marró era una bona idea ja que seguia la paleta de colors que teníem en la resta del vestuari i a més donava una continuïtat a la zona inferior de la mulassa, talment com si les nostres cames fossin les seves.

Imatge 1. Disseny de la samarreta de la Mulassa Inestable

I finalment la innovació. Un dia vaig veure una samarreta d'un home en que a davant hi

portava la cara d'un animal i entre el meu pare i jo vam pensar que seria una bona idea seguir aquesta estètica i que el lloc que ocupava la cara de l'animal posar-hi la cara de la mulassa. Li vaig encarregar el disseny a un amic que actualment està cursant el batxillerat artístic, que es diu Arnau Alfaro, i ell em va proposar el disseny que portem a la samarreta. I aquest tipus de part superior en el vestuari d'un element de la cercavila de cultura popular no s'havia vist fins ara, és per això que parlo d'innovació. També cal mencionar que la Copisteria Papereria Impremta S'Print del Vendrell ens va patrocinar les samarretes. Ells van ser els encarregats de fer la impressió "transfer" del logotip dissenyat a la samarreta.

Fot. 19. Músics i portadors abans de començar la cercavila. Autor: Pep Vinyes

4.3. Composició de la música

La música la vaig compondre amb el programa MuseScore. Vaig estar informant-me sobre els balls de lluitament de diferents mulasses de Catalunya, per tal de saber quina

estructura seguien, les tonalitats que utilitzaven, els ritmes, les parts en que es dividia la peça, la durada i altres aspectes.

Després d'aquesta tasca d'investigació va arribar el moment de començar a compondre. Primer de tot vaig escollir els instruments, que no van acabar sent els que van tocar al final, també vaig escollir el tempo i la tonalitat. Basant-me en les músiques d'altres mulasses vaig decidir que la peça es dividiria en quatre parts. La primera seria una part lenta i solemne, la segona més ràpida i alegre, la tercera seria una repetició de la primera i la quarta seria com la segona, però en una tonalitat que provoqués més alegria i un ambient esbojarrat. Aquesta estructura tenia una durada de 3 minuts i des de la Comissió de Cercavila ens demanaven que la peça no fos superior als 2 minuts, per tant vaig refer la peça seguint les mateixes melodies que havia creat. Ara la peça estava formada per una part lenta, una part ràpida i una repetició de la part ràpida amb un final lent que dona pas a que la mulassa s'embali a fer voltes en el seu propi eix a tota velocitat.

Imatge 2. Fragment de la partitura

La peça estava pensada per a ser interpretada per gralla primera, gralla segona i timbal, tot i que pel fet de que a Muscores no trobem la gralla vaig haver de compondre-ho en un altre instrument, que va ser la trompeta. Un cop llesta la partitura em vaig trobar amb el problema de que durant el període de la Festa Major del Vendrell no hi ha grallers disponibles ja que tots es troben tocant en altres grups, per tant vaig haver de canviar un altre cop els instruments. Vaig

contactar amb companys i companyes, algunes de

les quals són alumnes de l'Escola Municipal de Música Pau Casals, com jo, que toquen instruments molt diferents als que s'acostumen a escoltar en una cercavila. La composició final va quedar escrita per flauta travessera a la primera veu, clarinet a la segona veu, violí en una veu que li vaig fer expressament a partir de la primera veu però amb més notes de farcit ja que de tots, era l'instrument que menys so produïa, i finalment timbal, però vaig optar per utilitzar un timbal fondo, no un timbal amb bordonera, ja que si haguéssim utilitzat aquest últim hauria eliminat completament el so dels tres instruments que fan la melodia i l'acompanyament.

4.4. Despeses

DESPESES CONSTRUCCIÓ	
1,44 €	disc tallar
7,35 €	Cubells
193,22 €	Enreixat, cola, planxes PVC, Escayola, i varis
50,70 €	Argila
33,00 €	Espuma poliuretà
38,13 €	Planxes PVC
16,57 €	Fibra 100 , corrons fibra
193,90 €	Resina i Fibra vidre
36,01 €	Fibra vidre, reblons i guants
23,75 €	Tela fibra i mascaretes
6,03 €	Rodillos fibra
65,16 €	Pots (resina i corrons)
99,65 €	Masilla
31,41 €	Imprimació pintura
19,48 €	Escaires, cargols i femelles
21,16 €	Broques, cargols i disolvent
49,99 €	Pintures Spray i aigurràs
16,34 €	Cargols, cola i anelles
10,94 €	Corretges taladro
79,95 €	Aspirador
4,86 €	Passacables i cinta
6,50 €	tub esponja piscina xinos
16,36 €	Paper lija i pop
1.021,90 €	
DESPESES ORNAMENTS	
70,00 €	Brodar logo mulassa
14,95 €	Velcro
210,00 €	collarí i regnes
135,95 €	Cues mulassa
22,99 €	Cua de caball
3,60 €	ribet daurat
3,20 €	velcro estret
100,00 €	Cosir faldilla daurada i serrell
189,68 €	Faldilla blava i verda
100,00 €	Confecció faldilla blava
70,09 €	Serrell daurat
31,50 €	Vellut verd
951,96 €	
DESPESES VESTUARI	
239,20 €	Espardenyes
425,10 €	Pantalons i faixes Altès
23,80 €	Penjadors
29,90 €	2 caixes multius
718,00 €	
2.691,86 €	TOTAL DESPESES

Imatge 3. Taula de les despeses de la Mulassa Inestable

Com podeu veure les despeses es divideixen en tres apartats, per tal de diversificar en què s'han gastat els diners i poder-ho veure d'una forma més clara i entenedora.

En el primer apartat trobem les despeses en l'àmbit de la construcció de la mulassa, és a dir, tots els materials i eines que s'han fet servir de forma tant directa com indirecta en la construcció d'aquest element. El total d'aquest apartat és de 1.021,90 €.

En el segon apartat trobem els costos que formen els elements decoratius de la mulassa, això inclou la faldilla i la seva confecció, les regnes, el collarí, la cua, la crinera, els serrells, etc. El total d'aquests costos és de 951,96 €.

I finalment trobem les despeses del vestuari, format per les faixes, les espadenyes, els pantalons i altres elements per al seu emmagatzematge. El total d'aquestes despeses és de 718,00 €.

El cost total dels tres apartats és de 2.691,86 €.

Cal tenir en compte que totes aquestes despeses han estat cobertes per aportació privada i que gràcies a la subvenció anual que rebrà el grup es preveu recuperar la inversió.

Fot. 20. La Mulassa Inestable, un cop finalitzada, fent el ball de lluïment del final de la cercavila de Festa Major a la plaça Vella del Vendrell

CONCLUSIONS

La realització d'aquest treball m'ha obert les portes a un món que per a mi ja era conegut però en el qual ara he pogut aprofundir d'una forma més explícita i aprendre d'una forma més objectiva.

La primera conclusió que vaig extreure, només començar a buscar informació sobre els orígens del bestiari festiu, és que aquests elements porten acompanyant-nos en celebracions des de temps immemorials, i que molt possiblement ja existien abans del que ens diuen els rebuts, factures o manuscrits de l'edat mitjana.

També tenim una gran quantitat d'imatgeria festiva arreu de Catalunya. Cada poble ha volgut tenir les seves imatges, per a tenir la seva festa, ja sigui per interès propi o bé pel mimetisme que comenta en Jan Grau en la conversa que vam mantenir. Aquest mimetisme va provocar que molts pobles, empesos pel que veien als pobles del voltant, volguessin tenir els seus propis elements, i a vegades, la construcció d'aquests, la costejava el mateix ajuntament de la població.

Un altre conclusió que he extret en aquest apartat és que amb el pas del temps ha crescut la necessitat de diferenciar-se, ja sigui amb l'estructura de les festes, la forma o el disseny del bestiari festiu, generalment el de foc. Buscar figures que no representessin les imatges típiques com l'àliga, el lleó o la mulassa. La creació d'elements diferents fa que el patrimoni cultural cada vegada sigui més ric i que cada població tingui una bèstia diferent a la d'una altra.

Pel que fa al Vendrell, tenim una gran quantitat de bestiari i imatgeria festiva, i això demostra la implicació de la població en la cultura popular. El Vendrell pot presumir de tenir una de les cercaviles de foc més completes de tot el país.

I relacionat amb les cercaviles, també és important recalcar la diferència, com em va explicar en Jan Grau, entre cercavila, seguici, processó i desfilada (o passejada, ja que desfilada pot sonar militar). Aquestes quatre tipologies són diferents entre elles, i com a tals, el seus noms han de ser utilitzats amb propietat, tot i que aquí ja entra el factor tradicional d'una població o simplement la comoditat, és per això que hi ha poblacions que no segueixen aquestes tipologies.

Passant a l'apartat dels materials, he pogut observar que aquests han evolucionat molt en poc temps. S'ha passat de materials que han perdurat al llarg de molts anys i segles, com el cartró, a materials que s'han utilitzat en la creació d'elements d'imatgeria festiva provinents d'àmbits com la construcció o la indústria, com la fibra de vidre i la resina de polièster. És cert que els materials que utilitzis en la construcció de l'element que vulguis fer també estan marcats pel disseny de la figura i quin resultat final es busca. Per exemple, per a construir un capgròs utilitzaràs cartró, ja que busques la màxima precisió en els detalls de la cara, i més si aquest capgròs representa una altra persona. En canvi, per a construir una bèstia de foc, s'utilitza fibra de vidre, ja que aquesta és molt manejable i s'adapta, no amb tanta precisió com el cartró, a les superfícies.

En Jan Grau, en canvi, defensa l'oposat a en què s'utilitzen aquests materials. Ell diu que, com que la fibra de vidre, amb les esquerdes que es formen en els seus teixits, deixa anar un polsim que acaba resultant tòxic per a l'ésser humà, més val mantenir-la lluny de la cara i el nas. Per tant, seria millor utilitzar-la en els gegants, que la part en la qual s'utilitza la fibra de vidre es troba molt més allunyada que en les bèsties de foc i els capgrossos.

Conèixer en profunditat els materials bàsics m'ha servit per a poder rectificar errors o provar noves solucions durant el procés de construcció de la meua mulassa. Gràcies a aquest coneixement i a saber què necessitava i buscava, el treball de prova-error, no ha sigut tan feixuc, ja que tenia una base de la qual partir.

Una de les conclusions que he extret en els mètodes de construcció és que cada constructor utilitza el que li és més còmode i el que li genera uns millors resultats. Sempre tenint en compte el seu estil, la seva creativitat, o els seus coneixements.

Els constructors sempre han de tenir en compte que la peça que creïn no està feta per a ser exposada, sinó que l'ha de poder portar un grup de gent. Un grup de gent que acudeix al constructor amb tota la il·lusió, per tal de poder tenir un element d'imatgeria festiva amb el qual poder participar als actes de cultura popular del poble.

Una altre conclusió és que el constructor ha d'estar en tot moment envoltat de la colla, des del procés de disseny, la maqueta, la figura en fang, la figura en fibra i la pintura. Encara que la feina la faci el constructor, aquest és un treball conjunt. Com he dit, la figura no és per l'escultor, és per un altre grup de persones que l'ha de gaudir i s'ha de sentir còmode amb ella.

La construcció de bèsties de festa no és un negoci rentable. L'artesanía no està ben pagada. Aquest fet l'he constatat en l'entrevista amb el constructor Manel Llaurador on em comentava que la construcció de figures per a grups de cultura popular no la pot cobrar de la mateixa com es cobra una altra feina. També explica que els preus d'aquestes figures augmentarien considerablement si fossin encarregades per entitats, organitzacions o empreses que en volen extreure un rendiment econòmic.

En general, l'ofici de constructor d'imatgeria festiva no està prou ben valorat com ho hauria d'estar, tant a nivell econòmic com a nivell professional. En Jordi Grau em comentava que gairebé sempre es troba que en la presentació d'un element es menciona abans a qui ha compostat la música que a qui ha construït la imatge.

I en la part pràctica, conèixer els diferents àmbits que impliquen el procés de creació d'un element de bestiari festiu, tant, durant la construcció com el disseny i la recerca d'informació, m'han ajudat a poder prendre decisions per a tirar endavant la construcció de la mulassa. També m'ha ajudat a solucionar dificultats que es plantejaven durant el procés, com el canvi dels materials que feien de suport.

Ha estat per mi una descoberta que a l'aprofundir en tots els apartats del procés de creació, he pogut conèixer altres àmbits com el disseny de vestuari i la composició, els quals m'han permès crear un ball rodó, on tots tenen sentit entre ells i es troben cohesionats, al contrari del que pot succeir quan ho fan persones diferents.

Ha estat un treball molt enriquidor, que m'ha permès endinsar-me en l'àmbit de la cultura popular i en el qual m'he trobat les portes obertes, he pogut preguntar el que he volgut i totes les persones que m'han ajudat s'han mostrat orgulloses i satisfetes de que algú tan jove es preocupi i s'interessi per aquest tema.

FONTS DOCUMENTALS

Àliga del Vendrell – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. (s/d).
Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/figura/aliga-del-vendrell/>. [14-7-2023]

Aligueta del Vendrell – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. (s/d).
Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/figura/aligueta-del-vendrell/>. [14-7-2023]

AMADES GELATS, Joan. *COSTUMARI CATALÀ. El curs de l'any.* Barcelona. Salvat Editores, 1982

Bestiari, P. i. C. (s/d -b). *Drac del Vendrell – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya.* Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/figura/drac-del-vendrell/>. [17-7-2023]

Bestiari, P. i. C. (s/d -c). *El Cabrot Petit – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya.* Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/figura/el-cabrot-petit/>. [18-7-2023]

Bestiari, P. i. C. (s/d -d). *El Lleó com a bèstia festiva: el seu significat i 5 curiositats – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya.* Bestiari.cat.
<https://www.bestiari.cat/2020/04/el-lleo-com-a-bestia-festiva-el-seu-significat-i-5-curiositats/>. [29-12-2022]

Bestiari, P. i. C. (s/d -e). *El nou Leonet del Vendrell creat a partir d'una impressió 3D – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya.* Bestiari.cat.
<https://www.bestiari.cat/2023/09/impressio-3d-leonet-vendrell/>. [3-10-2023]

Borinot de Foc – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. (s/d).
Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/figura/borinot-de-foc/>. [3-8-2023]

Bou de Foc del Vendrell – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. (s/d).
Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/figura/bou-de-foc-del-vendrell/>. [3-8-2023]

CARRERA I ESCUDÉ, Manel. (s/d -a). *f e s t e s . o r g l'espai on comença la festa.*
Festes.org. http://www.festes.org/autor.php?id_autor=15. [29-12-2022]

CARRERA I ESCUDÉ, Manel. (s/d -b). *L'àliga.* Festes.org.
<http://www.festes.org/articles.php?id=775>. [30-12-2022]

CORDOMÍ FERNÁNDEZ, Xavier. UDINA CASTELL, Sete. SAUMELL POCH, Ramon.
Bèsties de festa! Història i cens il·lustrat del bestiari popular amb 700 figures.
Barcelona. CIM edicions, 2008

Corpus 700 Àliga – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. (s/d).
Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/projectes/corpus700/aliga/>. [30-12-2022]

Corpus 700 Bou – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. (s/d).
Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/projectes/corpus700/bou/>. [2-1-2023]

Corpus 700 Cucafera – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. (s/d). Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/projectes/corpus700/cucafera/>. [2-1-2023]

Corpus 700 Drac – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. (s/d). Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/projectes/corpus700/drac/>. [3-1-2023]

Corpus 700 Lleó – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. (s/d). Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/projectes/corpus700/lleo/>. [3-1-2023]

Corpus 700 Mulassa – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. (s/d). Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/projectes/corpus700/mulassa/>. [4-1-2023]

Drac de foc el Cabrot – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. (s/d). Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/figura/drac-de-foc-el-cabrot/>. [18-7-2023]

Drac de foc El Tallot. El Vendrell Festa Major. 3 de maig de 2019. <https://www.elvendrellfestamajor.cat/seccio/drac-de-foc-el-tallot/>. [20-7-2023]

Drac de foc El Tallot – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. (s/d). Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/figura/drac-de-foc-el-tallot/>. [20-7-2023]

Drac el Cabrot. Drac el Cabrot. 15 de juliol de 2019. <https://www.dracelcabrot.cat/>. [18-7-2023]

El Bestiari Festiu – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. (s/d). Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/el-bestiari-festiu/>. [27-12-2022]

El Caramot. El Vendrell Festa Major. 3 de maig de 2019. <https://www.elvendrellfestamajor.cat/seccio/el-caramot/>. [21-7-2023]

El Caramot del Vendrell – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. (s/d). Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/figura/el-caramot-del-vendrell/>. [21-7-2023]

fibra de vidre. (s/d). Enciclopedia.cat. <https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/fibra-de-vidre/>. [5-4-2023]

Gegants i Nans. El Vendrell Festa Major. 2 de maig de 2019. <https://www.elvendrellfestamajor.cat/seccio/gegants-i-nans/>. [21-7-2023]

GRAU I MARTÍ, Jan. (s/d). *El Bou.* Festes.org. <http://www.festes.org/arxius/elbou.pdf>. [2-1-2023]

GRAU I MARTÍ, Jan. (s/d). *El Lleó.* Festes.org. <http://www.festes.org/arxius/lleo.pdf>. [3-1-2023]

GÜELL BARCELÓ, Manel. *Escultors de la festa.* Lleida. Pagès editors, 2018

Inici. (s/d). Jangrau.Cat. <http://jangrau.cat/public/>. [29-12-2022]

- La Mulassa Feixuga*. El Vendrell Festa Major. 3 de maig de 2019.
<https://www.elvendrellfestamajor.cat/seccio/la-mulassa-feixuga/>. [3-8-2023]
- Les Puces del Caramot*. El Vendrell Festa Major. 3 de maig de 2019.
<https://www.elvendrellfestamajor.cat/seccio/les-puces-del-caramot/>. [3-8-2023]
- Les Puces del Caramot – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya*. (s/d). Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/figura/les-puces-del-caramot/>. [3-8-2023]
- Lleó del Vendrell – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya*. (s/d). Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/figura/lleo-del-vendrell/>. [4-8-2023]
- Lleonet del Vendrell – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya*. (s/d). Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/figura/lleonet-del-vendrell/>. [4-8-2023]
- Mulassa Feixuga del Vendrell – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya*. (s/d). Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/figura/mulassa-feixuga-del-vendrell/>. [3-8-2023]
- PORTA, Daniel. *Gegants Nous del Vendrell*. GegantCat. 6 de maig de 2021.
<https://gegantcat.com/fitxa/gegants-nous-del-vendrell>. [5-8-2023]
- Proces de contruccio*. Dolors Sans. 8 de desembre de 2018.
<https://dolorssans.com/proces-de-contruccio/>. [6-4-2023]
- Què és un gegant?* Coordinadora de Colles Geganteres de Barcelona. 10 de juliol de 2016. <https://gegantsbcn.cat/que-es-un-gegant/>. [5-1-2023]
- (sense títol). (s/d). Wordpress.com. <https://aligadelvendrell.wordpress.com/>. [14-7-2023]
- Víbria del Vendrell – Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya*. (s/d). Bestiari.cat. <https://www.bestiari.cat/figura/vibria-del-vendrell/>. [5-8-2023]
- Wikipedia contributors. (s/d -a). *Cabuts*. Wikipedia, The Free Encyclopedia. <https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Cabuts&oldid=32486119>. [5-1-2023]
- Wikipedia contributors. (s/d -b). *Cartó pedra*. Wikipedia, The Free Encyclopedia. https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Cart%C3%B3_pedra&oldid=30980519. [6-4-2023]
- Wikipedia contributors. (s/d -c). *Cavallets (entremès)*. Wikipedia, The Free Encyclopedia. [https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Cavallets_\(entrem%C3%A8s\)&oldid=28748445](https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Cavallets_(entrem%C3%A8s)&oldid=28748445). [5-1-2023]
- Wikipedia contributors. (s/d -d). *Cuca fera*. Wikipedia, The Free Encyclopedia. https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Cuca_fera&oldid=32110964. [2-1-2023]

Wikipedia contributors. (s/d -e). *Fibra de vidre*. Wikipedia, The Free Encyclopedia.
https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Fibra_de_vidre&oldid=32020223. [6-4-2023]

Wikipedia contributors. (s/d -f). *Víbria*. Wikipedia, The Free Encyclopedia.
<https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=V%C3%ADbria&oldid=32114228>. [4-1-2023]

ANNEXOS

ANNEX I:

Conversa amb Jan Grau i Martí

Conversa amb Jan Grau i Martí

Primer de tot et podries presentar i dir a què et vas dedicar?

Bé, em dic Jan Grau i Martí i formalment vaig ser un tècnic expert en cultura popular a la Direcció General de Cultura Popular, que després es va convertir en el Centre de Cultura Popular, que després es va convertir en la Direcció General de Cultura Popular, Associacionisme i Acció Cultural. Van quedar descansats amb el nom.

Fot. 21. Jan Grau i Martí. Extreta de monterrassa.cat/cultura/jan-grau-marti-premi-antoni-carne-associacionisme-cultural-catala-296884/

O sigui, tècnic especialista en cultura popular, què vol dir això?

Vol dir que aparentment no tenia cap feina concreta, el qual pot semblar molt còmode,

però al cap del dia, era pitjor que no pas que hagués tingut una feina concreta. Llavors, per exemple, es presentaven el Pep Vinyes i el Pep Bargalló, i estàvem parlant de Pastorets, marxaven i el següent parlava de bastoners. O sigui, així successivament.

Llavors, què feia? De tot. D'escriure textos, plantejar exposicions i dissenyar-les també. Aquest tema d'atendre les visites, que procurava fer-ho dos dies a la setmana i prou, perquè si no, acabaves caçant mosques.

A vegades anava a les festes, i feia d'Elena Francis d'entitats i de festes que no funcionaven. Saps qui era? Era una senyora que la trucaven les senyores de postguerra demanant-li consells. Els meus no eren consells com els de l'Elena Francis, però ens cridaven d'un lloc i hi anàvem. Llavors, ens asseiem, fíem un anàlisi, i els proposàvem solucions. O proposàvem idees, com els Pastorets, o sigui, com tirar endavant uns Pastorets infantils. Va ser una idea. Després, les idees rai, perquè tu la deixes anar si l'agafen bé i, si l'agafen, falta que surti bé. Pot passar que no.

Llavors, què feia? Tot això i més. Identificar fotos antigues, ajudar els que feien investigacions i recerques...

I quants anys hi vas estar?

Abans que fos el Centre de Promoció de Cultura Popular, va ser la Secretaria de Difusió Cultural.

Jo vaig entrar a la Secretaria de Difusió Cultural l'any 1989 fins el 2017 que em va agafar l'ictus... Doncs mira, del 89 al 2017 fes càlculs.

Uns quants anys.

30 anys.

I aquest departament, per a la imatgeria festiva, què fa?

A veure... Aquesta pregunta és molt maca i és plantejada per algú que no en té ni idea amb tots els respectes. Nosaltres no hem de fer res per a la imatge festiva, llevat d'ajudar-la a funcionar, però la imatge festiva es fa sola.

Tothom interpreta que el que ha de fer la Generalitat és fotre calés sobre la taula. I això és molt complicat, perquè de calés n'hi ha pocs, i menys en cultura popular.

Segona, perquè les entitats haurien de ser capaces d'autofinançar-se, perquè si viuen de les subvencions, estan destinades a morir perquè si la subvenció falla o s'afluixa, ja l'han cagada.

I tercera, el que no pot plantejar la Generalitat és dir: Et dono tants calés, fes això i que sigui així. No es pot fer. Cada entitat ha de funcionar per si sola. Nosaltres havíem de donar eines, i de fet les donem ara, però havíem de donar eines per a que les entitats anessin bé, per ajudar-les, pel que sigui.

Però per a què ens entenguem. A Catalunya hi ha més de 20.000 festes. El càlcul el vaig fer jo, que devia ser el 2013, per tant ara podríem calcular unes 24.000. És igual. De colles de gegants només n'hi ha cinc-centes, pel cap baix. Que això ens tradueix en un nombre de gegants que se'n va als 5.000. Sense comptar escoles i esplais, que també... Al menys d'elements de bestiari n'hi ha un miler, sense comptar els cavallets d'un en un. Si comptem cada cavallet serien més. Ara, quantes colles de castells tenim? En els meus temps era un centenar. Ara l'hem passat de llarg, i a més a més ara n'hi ha a la Catalunya Nord. Què passa? Que és un món brutal.

Quants pastorets, quants pessebres vivents, quantes puntaires. Estem parlant d'un moviment associatiu que d'entitats, pel cap baix, ens n'anem a les 20.000 o 25.000. Sense comptar, grups, grupuscles, ateneus, cors de Clavé, corals... I tot això forma part de la cultura popular. Llavors, tu creus que hi ha algun govern que té capacitat econòmica per ajudar a funcionar totes aquestes entitats?

No, però per això em preguntava quina funció té aquest departament.

La principal és ajudar-los. Depèn del que necessitin. A veure, diguem-ne que estàvem basats en el principi de no donar-los un peix, sinó donar-los una canya i ensenyar-los a pescar.

De vegades hi havia projectes especials, ara no sé com va, però en aquells moments, si una entitat celebrava el cinquantenari, li feies una mica de cas.

Resulta que hem de comprar tot el vestuari dels pastorets. Potser alguna cosa queia, saps què vull dir? Depèn. Per construir una bèstia? No. No, perquè en tenim tantes que si hem de pagar cada bèstia de construir, és impossible. Ara arreglar i restaurar les bèsties antigues? Sí.

I per exemple, et podria dir que l'Àliga i el Drac de la Bisbal d'Empordà, ara en aquests moments són bens de patrimoni local i la restauració feta totalment per professionals va anar a càrrec de la Generalitat.

O sigui, veus el nivell.

Ara, també al mateix temps se'ls hi ha posat la pistola al pit als senyor de la Bisbal i dius: Hem pagat, però això s'ha de tractar com a patrimoni, exactament igual que un retaule gòtic.

Quin és el paper de la Direcció aquesta? Hi havia una necessitat amb els músics, doncs hi havia una persona que se'n cuidava dels músics. Doncs hi ha tot el tema de recerca, constantment es fan recerques i bé, consultes sobre recerca, a part que hi ha uns arxius. Hi ha l'arxiu Amades, l'arxiu Bial, l'arxiu Comas, l'arxiu Tomàs, hi ha una pila d'arxius de temes de folklore. Jo no sé si és el més important, però en qualsevol cas, jo diria que a nivell de Barcelona, no sé com és l'arxiu del museu etnològic, però llevat d'aquest, jo diria que és el de la Direcció General.

Llavors, tot el boom aquest d'aparició de colles, de bèsties, gegants i tot això, es troba per allà als anys 80?

Això concretament comença, el punt de rebrotada, comença el moment que es mor el Franco, és paral·lel al Congrés de Cultura Catalana que es va fer. Paral·lel, per aquests anys. I a la necessitat de recuperar el carrer com a espai popular.

Hem de tenir en compte que al carrer, en aquests moments, ja constantment hi havia grups d'animació. Aquests grups d'animació movien la gent, moviments com Rialles o la Xarxa d'Espectacles, que et deuen sonar, ja movien la gent. Per tant, d'alguna manera, el caldo de cultiu ja existia.

En el moment en què ja no s'aplica la llei de que no hi podia haver més de 6 persones reunides, perquè estava prohibit. Et sona això? El moment d'això, llavors, va anar de la mà dels grups d'animació i tota una sèrie de moviment, les ganas que hi havia de recuperar el carrer com a espai festiu, el canvi polític, evidentment.

Aleshores, quan és el boom? El boom és a partir del 85-90. Per què? Quan arrenca el final dels 70, encara hi havia colles de gegants i de dracs que els portadors cobraven, ara ja no en trobes, evidentment. Cobra l'entitat, però el portador no.

El primer que es va fer, sobretot, era treure les figures, treure-les al carrer, que es popularitzessin.

Figures noves en van sortir algunes, però totes van ser en poblacions d'aquestes que ja tenien alguna tradició, més gran o més petita.

Al Vendrell mateix que, els germans Arroyo, van treure el drac aquell, aquell primer drac, que és dels anys 70-80. Hi havia diables, bastoners, hi havia castellers que fotien aigües per tot arreu, i hi havia els gegants que sortien com podien i quan podien. I es va fer aquell primer drac.

Però, en canvi, el boom, de veritat, és a partir del 85. Ho comencen a fer tota mena de municipis, tothom. Clar, si aquell té un gegant jo també en vull un, llavors hi ha un mimetisme a molts llocs, inclús és el mateix Ajuntament que promou. I així successivament. Llavors el boom de veritat és entre el 85-90. Tot i que la gran explosió, perquè això és exponencial, la gran explosió és entre mitjans i finals dels 90.

I tota aquesta evolució, en quin punt es troba?

Depèn. El problema és que s'ha canviat el criteri de quan va arrencar. Després el segon problema és el foc. O sigui, s'ha convertit en un element d'oci.

I com a element d'oci vas a passar-ho de puta mare. A vegades, sense tenir en compte el concepte patrimoni. Llavors, com que això és un fràgil equilibri entre el patrimoni, no només del patrimoni físic, de figures, sinó també el patrimoni immaterial, és a dir, les danses, les músiques, etc. Llavors tenim per un cantó una sèrie de gent

que està fent recerca, que està revivint, que està reinterpretant totes aquestes coses, i una altra sèrie de gent que ho fa només per passar-s'ho pipa.

En aquest sobretot són els diables. A on s'aguanten amb més empena, és allà on hi havia una certa tradició de diables. Llavors aquí són més puristes, que llavors es van inventar, els de Tarragona, allò de diables històrics o... No ho sé. Hi havia les quatre o cinc colles històriques de diables. Sí, però bé, ja m'explicaràs, els de Tarragona no són històrics. Hi havia l'Arbós, El Vendrell, Vilanova... i no sé si n'hi ha gaires més. I potser Sant Quintí.

A Tarragona, que sempre els hi ha agradat trobar el truc del jo més, doncs el Jordi Bertran, que llavors era tècnic de l'Ajuntament de Tarragona i és conegut pels mal rotllos que ha tingut a l'Ajuntament de Tarragona, a l'Ajuntament de Valls...

Ah, i a Valls també en tenien, de diables.

Doncs... Què va dir? Diables amb parlaments que siguin històrics. Però l'argument d'històric, com que Tarragona havien desaparegut i es van recuperar, el posava els que tenien història d'altres diables antigament.

Clar, això és molt absurd. Això és molt absurd. Quan una cosa desapareix, perquè hi ha la Guerra Civil, s'entén, però quan desapareix per desídia de la gent d'allà, doncs és segona etapa, però és recuperació, no és mantenir-ho. Bé, això són manies dels que busquen el jo més.

Llavors, hi ha molta gent que es dedica a diables que el que ha fet és copiar grups d'animació, de versots ni somiar-ho, i vinga tira foc i tira foc i tira foc, perquè s'emborratxen amb el foc i ja està. Aquest és un exemple.

Llavors, també hi ha gent que porta gegants, o sigui, també hi ha gegants i el tema del bestiar i tot això. Però hi ha aquests dos tipus. Perquè el concepte patrimoni és allò que hem de, encara que evolucioni, hem de conservar-ho. I el concepte oci és passar-t'ho bé i prou.

Llavors, de la mateixa manera que es fan concerts i hi va una pila de gent a inflar-se de cervesa i de tot, surten els diables. Clar, això ja no... però bé, diuen que hi ha d'haver de tot a la vinya del senyor.

Les cercaviles de cultura popular sí que tenen aquest punt més cerimonial, a vegades.

A veure, no, d'entrada, una cercavila... no és una processó. No, tampoc. A veure.

Cercavila. Seguici. Processó. Desfilada, encara que soni a militar. Són els tipus. I cada un és diferent.

Cercavila, tot el que li diuen cercavila no ho és. Perquè en realitat la cercavila és voltar per tot el poble per cridar-los, per portar-los a la plaça Major, per fer la Festa Major. I llavors, clar, ara és molt difícil, El Vendrell mateix, voltar tot El Vendrell, polígons i tot. Però originàriament era això. Això és la cercavila.

I després hi ha una altra cosa. Després la paraula desfilada és quan aquesta cercavila, o com li vulguis dir, no té connotacions ni polítiques, ni simbòliques, ni religioses. Llavors, es fa servir la paraula desfilada i en algun lloc se li ha dit passejada, perquè clar, desfilada sona militar, llavors no agrada.

Processó, religiosa. Hi ha d'haver un element simbòlic religiós que desfili.

Seguici, solemne. I aquí hem de separar-ho. Per exemple, el seguici de Santa Tecla no és un seguici, és una processó. Ells no utilitzen la paraula processó perquè diuen que els hi sona a Setmana Santa, perquè la Setmana Santa a Tarragona té un pes específic. I li volen dir seguici, cadascú li diu les coses com vol. Però allò és una processó.

I a Vilafranca, per Sant Fèlix també és una processó, perquè està presidida per Sant Fèlix.

I al Vendrell, què fem? Que és allò?

Allò...

La imatge de la Santa només surt a la plaça i torna a entrar.

No és una processó. Hi van les autoritats?

No.

Hi va algun element simbòlic de la ciutat?

No.

Doncs és una passejada o una desfilada, com vulguis. A veure, digues-li com vulguis.

Ara, què és? No hi ha res religiós. No hi ha res institucional o simbòlic. És una desfilada. Bé, una passejada, si vols, que és la versió que han trobat per no dir desfilada.

Per exemple, al Vendrell tenim capgrossos, però li diuen nans.

Això és veritat. Però nans, capgrossos, cabuts, cabassuts, tot això és el mateix. L'única diferència es troba en els dos bàsics, que són el nan i el capgròs. El capgròs és el que et poses al cap i tens tot el cos lliure. I el nan és en el que et fiques dintre i les mans surten per baix i tens molt poca mobilitat.

El nan fa la sensació d'algú molt baixet. Però, a veure, a Berga també n'hi diuen nanos i també són capgrossos. Això forma part de la tradició.

Per exemple, això de les cercaviles de foc, al final, han passat a ser una element de diversió per als que la viuen, per als que estan dins, que no pas un espectacle pels de fora.

Perquè un dels problemes que tenen la gent que porta i es dedica a la cultura popular, diables especialment i gent de bestiar, és quan perden un dels conceptes que s'ha de tenir, que és que allò ho fas per la gent, no per tu. Aquesta és la idea principal. Entens?

Jo feia ballar gegants que pesaven molts quilos i t'ho juro que si m'haguessin hagut de pagar, haurien hagut de pagar molts calés per a que deixés això. Molts.

I, en canvi, els ballava. I què és el que m'omplia més? La gent. Però això no treu que la gent tingui la seva exigència i que ballant els hi donis qualitat.

Per tant, primer, què has de pensar? Evidentment, en tu i la feina que fas, en teu ego que també queda alimentat i que ho fas per la gent. Aquest és, quan m'has dit com estem ara, és que estem amb aquests dos, a cavall entre les dues coses.

La pregunta és si creus que això ha tocat sostre?

No, no, és que jo em pensava que havia tocat sostre fa 5 anys, 5 anys abans. I no. I continua...

És que parlant amb els constructors, continuen tenint feina.

Hi ha més constructors que abans i tots tenen feina. El que passa és que molts d'ells ho enfocaven en que, clar, ells ara han fet un munt de peces, però aquestes peces cada 5 o 6 anys han de passar pel taller per reparar.

És que molta part de la feina que tindran ara es basarà més en restaurar aquestes peces...

No, en reparar. Reparar o repassar. Restaurar és una cosa.

És quan va al museu.

No necessàriament, però en qualsevol cas tenen la categoria de peça del museu. Hi ha dues lleis. Una de patrimoni material, és a dir, tangible, i una de patrimoni immaterial. Perquè ens entenguem, material és una església, un drac, etc. Immaterial són les cançons, les danses, la llengua.

Els dracs i els gegants i tots els elements aquests són del material i de l'immaterial. Si els considerem patrimoni material, quan tinguessin cent anys els hauríem de retirar i fotre'ls en un museu. Ara bé, la convenció de la UNESCO sobre patrimoni material deixa clar que mentre siguin vius i al carrer, es mantenen en actiu.

Hi ha gent que fa unes còpies i passeja la còpia i llavors treu el vell a casa. A Terrassa mateix, que hi ha els gegants vells, hi ha una còpia, doncs els vells ballen per Festa Major, fan la cercavila de la Festa Major i tot. Però, en canvi, quan surten per aquests mons de Déu, només surten les còpies. Hi ha vegades que només surten el dia de la processó, la Festa Major.

I ara hem parlat del passat i del present. Però el futur com els veus?

Bé, si ha sigut capaç de sobreviure fins ara. A veure... És que no és tan fàcil, si jo hagués de pensar en aquests últims 30 anys, 40, et diria que bé, perquè ha anat creixent. Evidentment va fer un boom brutal i llavors ha anat creixent més dosificadament, però ara, per exemple, tenim casos com Gràcia, Sabadell, Manresa, que han començat a fer les peces del seguici perquè no en tenien.

Tenien, per exemple, a Manresa, tenia peces per jugar amb foc, però el Lleó, el Drac, això que sortissin al seguici, tenien el Drac i prou. I han anat fent-ho tot, com l'Àliga.

Per exemple, les àligues, que en alguns llocs es va recuperar com aquí a Badalona, i tot plegat. Clar, és que hi ha un efecte mimetisme, perquè, a més a més, ara hi ha portadors que porten els seus, però llavors van a portar els d'allà i, a més a més, es van explicant. N'hi ha que s'expliquen batalletes, també, perquè ells han dit cada teoria que n'hi ha per cagar-se.

Però, per exemple, que l'àliga té un concepte simbòlic, després sentireu a dir que l'àliga només la tenia en aquells llocs que els hi deien ciutat. No és veritat. No és veritat perquè Berga mateix, que és l'àliga, si no la més antiga, la segona més antiga que tenim, no ho tenim clar, no va ser ciutat fins al 1889, em sembla, que és. En canvi, l'àliga és del segle XVII. Ara, que l'àliga de Barcelona, que és la que tenim més documentada, hi havia un requisit, una sèrie de coses, cada dia ens estan sortint noves informacions.

Hi ha un llibre que està a punt de treure el Daniel Vilarrubias, que és sobre l'àliga en general. És un buidat sobretot d'arxius. Ell és el primer que ha fet públic una cosa que de moment manteníem molt amagada perquè no sabíem com interpretar-la, que és que l'àliga ballava al segle XVII tres balls. A veure, si l'àliga va ballar tres balls davant dels consellers de Barcelona, per exemple, no crec que fossin tots tres balls iguals. Seríem davant de tres músiques. Què sabem més? Res més. Algun dia sortirà.

Ara, quan donava classe, perquè jo també havia donat classes a l'escola de protocol. Ara deu fer uns 25 anys. Vam trobar una informació que pel Corpus de Barcelona havien comprat tres sacs de greix. Així. Collons, volen tres sacs de greix. Vam pensar, a lo millor per muntar torxes o una cosa d'aquesta. Jo què sé. Al cap de 20 anys justos vam trobar una informació que, mentre un nen estava engreixant els eixos d'un carro, es va enganxar el braç a la roda i el va perdre. Bé, li van haver de tallar. Aleshores vam deduir perquè necessitaven els sacs de greix. Clar, tenien unes construccions sobre els "carromatos" que eren impressionants. Havien d'anar mantenint els carros engreixats. Llavors, aquell nen posava greix, però gràcies a aquest accident que va sortir vam saber per a què eren els sacs de greix que havíem trobat 20 anys abans.

Llavors, ara sabem que es feien tres balls. El Vilarrubias no se n'ha pogut estar i ho ha posat al llibre. Però no pot explicar res més perquè no sabem res més. Encara ens queden moltes coses per aprendre.

Ara, jo vaig fer molta recerca al meu començament. I, a veure, havia de picar pedra, perquè llavors els arxius no estaven digitalitzats, havies d'anar a l'arxiu expressament, enterrar-te en quilos de papers plens de pols i peixets de plata que no estaven ni ordenats.

Ara, cony, estàs fent tu la recerca d'arxius a través d'internet sense moure't de casa. Els últims deu anys en recerca s'hi ha guanyat molt, moltíssim. Sabem moltíssim més del que sabíem. Bé, ara m'he liat, jo.

No, no.

No, el futur. Jo crec que ha de ser bo. Mentrestant mantinguem un mínim d'orgull i de sentit de pertinença a la població. Saps què vull dir, sentit de pertinença? Allò del jo soc del Vendrell. Això es mantindrà. Mentres portar-ho sigui divertit, a més a més de simbòlic, encara millor.

Què ho pot estroncar? Una guerra civil, un dalt a baix. Ara escoltem el PP a Madrid, oi? Doncs una guerra civil. Que de cop i volta no hi ha calés. El gran secret d'aquest boom ha sigut que els calés principals han sigut la despesa de construir-ho i després la despesa de mantenir-ho és mínima. Que ho és. Que es paguen les entitats, és veritat.

I si ara l'Ajuntament del Vendrell fes fallida, m'hi jugo el nas que els elements sortrien. Perquè formen part del poble. Perquè si tens una estima, ho vols veure. Amb orgull.

Quan he dit orgull i sentit de pertinença, en el sentit de pertinença, moltes vegades que no t'hi fan pensar. Però l'orgull sí. L'orgull sí.

Una de les coses que també ho podria estroncar és l'incivisme. Perquè últimament també hi ha moltes festes que s'han quedat aturades o arruïnades

Però t'hi has fixat que els aturaments no són en cercaviles ni amb coses d'aquestes, sinó que són en concerts... Has vist alguna exhibició de castells aturada per... oi que no?

No.

Hi ha algun cas de gent que apareix per allà al mig a fer... I no duren allà al mig ni 5 minuts. L'incivisme el 90% de vegades es produeix cap al vespre i vinculat al mam i als concerts. A veure, ara tenim un excés de despeses en festivals, concerts i coses d'aquestes. Perquè a més a més han trobat la manera de fer calés. Perquè n'hi ha que et munten el concert i paguen el cost del grup de músics, l'escenari, l'equip de so, etc. Tot això costa entre la meitat i un 70% de despesa, o sigui, l'altre 30% de guanys ve cap a tu. L'altre 30% serveix per pagar altres coses de la festa major.

Això, per una banda, i després els festivals d'estiu és el mateix. Perquè a més a més els ajuntaments diem que els desgrava. No és que els desgravi a Hisenda però els desgrava. Tenim un excés de festivals. Tenim un excés de concerts. Que em sap molt greu pels músics. Però és així. Portem músics d'allà on vulguis. I vinga omplir l'estadi de... al Palau Sant Jordi amb el Bruce Springsteen.

Això són maniobres dels ajuntaments, però això... Les festes tenen dues menes d'actes. Uns són actes d'identitat, de patrimoni o de reconeixement propi. I els altres són de consum. Consum és quan pagues. Separa'ls. Mai els tractes al mateix nivell. Que hi ha hagut un folló... Per exemple, a Berga. Va haver-hi un mort una vegada. No va ser a la Patum, va ser a les barraques a la nit. Amb els concerts i tota la història. Perquè a més a més els àcrates i ximplers s'han inventat una cosa que es diu festes majors alternatives.

Tant absurd, perquè la festa major alternativa serà alternativa fins que aquell que fa la festa major alternativa passi a ser el regidor i llavors serà la festa major normal. A més a més, volen que la pagui el mateix ajuntament. És absurd. Passa que com que els ajuntaments ens van inventar les regidories de joventut...

Antigament, i no a la nostra època, sinó bastant abans, les entitats, en el cas del Vendrell, la Lira Vendrellenca, per exemple, era una entitat que hi cabien totes les edats. Sí que feien coses per uns i pels altres, però la vida era global. A partir d'un moment donat, els polítics els hi devia interessar més a anar fent... O sigui, en comptes de fer-ho així, van segmentar. Això, de joventut, el Punt Jove, el no sé què, separat... És un error. És un error com una casa de pagès. La sort és que la cultura popular passa d'això i es nodreix de tot plegat.

Llavors, aquesta fragmentació, que als polítics els va anar molt bé, ens ha portat això. A veure, em sembla molt bé que hi hagi un punt jove i em sembla molt bé que els joves tinguin la seva història. Però de la mateixa manera que als nens petits, a l'escola, els haurien d'ensenyar, i això els llibres de text no ho porten, què és la festa major, i si ho porten, ho porten molt minso, doncs haurien de... És aquest sentit de pertinença que s'ha d'alimentar des de petits. Pertinença a què? Al Vendrell, a la Lira Vendrellenca, als pastorets... Tenim problemes d'identitat, de sentir-te del poble.

Perquè som molta gent, molta gent que ha vingut de fora, la majoria, gran part, de Barcelona, que s'han instal·lat fora, fora del nucli, per trobar lloguers més assequibles i cases més barates, per poder-hi viure i passar la nit. I doncs, és això, trobo que la gent del poble som els que quedem... Tota aquesta gent no se sent del poble. I tampoc hi ha maneres de fer-los-hi sentir.

Em sembla que és desinterès. A veure, això, al Vendrell i a tot arreu, heu de fer-los sentir del poble, heu de fer-los participar, heu de fer pedagogia. Us penseu que sou els únics que els hi passa això? Això li passa a tothom. Passa que hi ha poblacions que en aquest xovinisme local l'han sapigut mantenir més bé i hi ha poblacions que no.

El Vendrell, quan vaig començar a voltar festes, vaig aterrar al Vendrell, que devia ser al 70 i escaig. 70, no sé exactament. En una festa major, devia ser el 76 o 77. La festa major feia aigües. Aigües per tot arreu. Hi havia l'empenta que duïen els germans Arroyo i l'Inglès, però la major part del Vendrell és un municipi... S'ha d'entendre la idiosincràsia dels pobles. Fins que no es va fer l'autopista, el Vendrell era pas obligat per anar a Tarragona o per anar a Valls. Es va convertir en un lloc de fer negoci on la gent hi parava a esmorzar, els camions també paraven allà... Llavors el Vendrell ja es va desvirtuar. Als anys 60 encara no passava això. Als anys 60 la Festa Major del Vendrell era sòlida, bastant sòlida. Però, en canvi, als anys 80 ja fotia aigües. Quan jo vaig venir, els Diables van fer... no res de l'altre món, però una actuació correcte. Els bastoners també correctes. Els Nens del Vendrell van aconseguir fer la torre de sis perquè van anar a buscar un antic casteller que amb 50 anys es va atrevir a pujar a terços.

De 6, eh?

I els gegants, què fotien? Ballaven i poca cosa més. Llavors hi havia el drac dels Arroyo.

Això va ser més tard.

89, 90... No, 79, 80. Jo aterro al Vendrell quan no treballava encara a la Direcció General. El 76, els castellers, els Nens, justet, justet, els bastoners i els Diables sí, van complir, i els gegants... I els gegants els portava un home de l'Arboç, en Llimones, que era boxejador. Aquell portava els gegants, ell i un altre. Dos paios portaven els gegants. Un any es van trobar que només hi havia en Llimones sol i portava un gegant, el deixava i anava a buscar l'altre i anava fent ell sol tota la cercavila. Aquell any va cobrar el doble. 5.000 peles que cobrava cada un aleshores ell en va cobrar 10.000 peles.

A l'any següent va sortir una colla, uns quants que es van ajuntar, van agafar els gegants i van sortir els gegants...

Jo el que deia és que el Vendrell va ser un poble que va experimentar un canvi brutal. Es va convertir com la Panadella. O sigui, allò de carretera i també hi paraven els camions i tot plegat. I ja es va desvirtuar als anys 70, mentre Vilafranca i Vilanova van tirar endavant.

El Vendrell es va desvirtuar, per dir-ho així, com a municipi en un moment en que Vilafranca i Vilanova s'espavilaven o aixecaven el cap, el Vendrell estava encallat. Veiem que després s'ha recuperat. Però no s'ha recuperat com a entitat, perquè no ha sigut mai capital de comarca. No. I El Vendrell hauria de ser capital de comarca i no ho ha estat mai. La capital de comarca no és un títol. La capitalitat no és un títol. És una condició que es guanya.

Exactament.

Fa poc temps, el Jaume Pell, deia com és que als anys 50 o 60 El Vendrell era una capital de comarca i s'ha deixat perdre això? Què ha passat aquí? Algun responsable hi deu haver?

Sí.

N'hi ha dos. Algú que no sé qui és, que potser vosaltres l'identificaríeu perquè era un alcalde o un d'aquests. I l'altre és la gent. La gent es va acomodar.

O sigui, el gran enemic de la cultura popular és l'oci. És l'oci. O el consum, si li vols dir d'una altra manera, és l'oci. A més a més, en aquests moments, als anys 60 i 70, encara tota la cultura estava en mans de l'Ajuntament. Directe o indirectament. I ara podríem dir que la cultura popular en el seu 99% està en mans de les entitats. Amb el vistiplau, subvencions o el que vulguis, però està en mans de les entitats.

I ara, per exemple, la Festa Major de Gràcia o Santa Tecla de Tarragona, ja estan començant a morir d'èxit. Això com afecta?

Una cosa és Gràcia i l'altra cosa és Tarragona. Són dos casos diferents. En el cas de Gràcia, Gràcia és un barri pretensions que es va posar de moda. Pretenia ser el Montmartre de Barcelona. Montmartre és on hi ha tots els bohemis. Llavors, tots aquells joves compartien pisos a Gràcia i anaven a Gràcia. Es va poblar no de Graciencs, que aquesta gent fotia el camp, sinó normalment de fills de casa bona, que en aquells moments estaven estudiant. Són els que després, quan van fer calés, van deixar Gràcia i se'n van anar a Sant Cugat, en una casa aparellada.

Gràcia ha sigut un barri desgraciat. Però això sí, el sentiment de Gràcia el tenen, sobretot els que s'han mantingut allà, que és l'única cosa que els hi va quedar.

Ara, últimament, sobretot perquè hi ha un grup de gent que han recuperat figures als següents i que ho estan treballant bé. Però jo et puc dir que quan van fer el drac i els gegants, no sortien, perquè no hi havia gent que els portés, i els portava gent de Barcelona a Gràcia, però no sortien a la Festa Major de Barcelona. Bé, a part que estaven mal fets, costaven un colló de dur, però no sortien. I no sortien perquè a Gràcia, el Lliure anava a Gràcia, el teatre Lliure cap a Gràcia. Tot anava a Gràcia perquè era el que quedava bé. I clar, això no... no dona solidesa.

Ja dic que ara és diferent, perquè hi ha un moviment de gent que són fills dels que, encara que van viure a Gràcia, s'hi han quedat, i aquests, el sentiment gracienc el tenen.

En canvi, a Tarragona... Tarragona era més important que Barcelona perquè era la capital religiosa, fins que Barcelona va ser molt més important perquè era la capital política. I la balança anava a Barcelona. Barcelona té l'arquebisbat, però abans no en tenia. Tot depenia de l'arquebisbat de Tarragona. La capital religiosa de Catalunya era Tarragona. L'arquebisbat de Tarragona, tot era seu. Perquè d'ell depenien els bisbes de tot Catalunya.

Què ha passat?

Un cop el bisbe de Barcelona, va doblar el bisbat de Barcelona perquè hi havia tanta gent, van posar dos bisbes, un per la demarcació de Barcelona i un altre per l'àrea

metropolitana, i la potència del bisbat de Barcelona va baixar la de Tarragona, que segueix conservant l'orgull de ser el primer.

A veure, Tarragona sempre... va reivindicar la capitalitat. Sempre ho ha volgut ser. Llavors, Tarragona sempre ha tingut calés. Sempre ha tingut calés, molt més que qualsevol lloc.

Els cànons de les petroquímiques, que evidentment van a la Diputació de Tarragona i d'allà és mama, encara que també vagin... Els cànons de les... de les centrals nuclears, el cànon de la petroquímica que tenen a Tarragona, després hi ha el pou aquell de treure petroli dintre el mar...

No treuen res, ara.

No, ja ho sé, però hi ha uns cànons. Perquè allò, si no paguessin el lloguer d'aquell tros de mar, haurien de desmantellar-ho. Els hi surt més barat el lloguer, que desmantellar-ho. Ells paguen el cànon, mentre ells paguin el cànon, no se'ls pot obligar a treure'l. I surt més barat pagar el cànon, que desmantellar-ho.

En canvi, la Diputació de Barcelona té calés?

Els que vulguis, però hi ha un problema. La Diputació de Barcelona té molts calés, però el proporcional d'habitants és desmesurat. Barcelona és desmesurat. Totes les capitalitats dominen, per desgràcia... Ens queixem del centralisme de Madrid, però el centralisme de Barcelona també hi és. I el de Tarragona també. El que passa és que cada un amb la seva proporció... Tarragona mana als pobles del costat. No mana l'Ebre, a l'Ebre mana Tortosa. Encara que el bisbat de Tortosa és a les terres de Tarragona, les terres de l'Ebre són república independent. Què tens més?

Això que has dit d'aquestes que moren d'èxit.

A veure, a Tarragona... T'has mirat els programes de la Festa Major de Tarragona? Mira, hi ha actes a punta pala i que la majoria...

M'ho han explicat, però millor m'ho expliquis tu. Hi ha molts actes que es solapen entre ells per tal de poder diversificar la gent que vagin a diferents llocs. El que passa és que hi ha molta gent a tot arreu.

Això de diversificar la gent perquè vagin a diversos llocs queda molt bé. Però no ho van crear així. A Tarragona, a part dels calés i aquí tornen els concerts, el teatre, no es fa el carrer, a part de la cultura popular, hi ha una cosa que els ajuntaments al començament de la democràcia van fer, perquè no tenien prou material per un programa. Clar, ara què passa? Aquests hi segueixen sent. Inclús n'hi ha més i, en canvi, el programa s'omple. Llavors és impossible que no se solapi. Llavors hi trobaràs... Tornejos de "fulbito", que no hi va ningú, final de petanca del barri de Riu Sec... Tarragona ha jugat el joc dels concerts i els festivals com els altres llocs, igual, el que és el més desmesurat és Girona.

L'única cultura popular, en l'època del Bertran justament, va fer una cosa que estava ben feta, com que calés en tenien, era que cada vegada que havia de sortir un element nou al seguici ell proposava que ho fes un barri. Doncs, per exemple, la Cucafera de Tarragona és del Serrallo. I la Víbria em sembla que també. O sigui, va anar diversificant. El que va fer mal fet és que no a tots els barris. Llavors va haver-hi qui es va enfadar i... Però, bé, per la Cucafera del Serrallo sortir al seguici de Santa

Tecla de Tarragona fa que sigui la Cucafera de Tarragona. Són opcions, opcions més polítiques que sòlides, però cadascú...

A veure, morir d'èxit, per què? Per la quantitat de gent? Perquè així ho veuen ells, perquè ja no se les poden sentir seves, de la massificació que hi ha. No se les poden sentir seves perquè, a veure, és com Berga, amb la Patum. A veure, Berga, la Patum, si... a la plaça aquella hi caben 3.000, 4.000 persones. Apretadetes, 4.500. Ja, excessiu. No n'hi pots posar més. El que passa és que hi ha molta gent que va a les festes a mirar. A la Patum no s'hi cap. No pots anar a mirar. O et fots dintre... o no veus res.

Hi ha altres casos com Isil, al Pirineu, a la nit de festa major de Sant Joan, arriben unes 3.000 persones. Aleshores ho tenen molt clar. Hi ha un descampat que ho habiliten per pàrking. Fan pagar per aparcar, que és la manera de fer calés per mantenir la festa, i els Mossos d'Esquadra els hi tallen la carretera a baix i quan diuen, ja està ple tallen la carretera.

A veure, hi ha una altra cosa que no existia antigament, que ara existeix, que és el turisme de festes. Si sumes el turisme de festes al turisme de concerts, clar, si tu vas al concert dels Catarres, a Tarragona, doncs aprofites i hi vas, a la tarda, i et quedes a veure la cercavila.

Clar.

Després, amb la història de la segmentació dels actes, el senyor que hi va amb la família a veure-ho no es quedarà al concert dels Catarres, però vindrà al matí, no vindrà a matinades, però vindrà al matí, veurà el seguici, i es quedarà a dinar, veurà la festa a la tarda i al vespre potser es quedarà a sopar.

Una festa major per una població significa molts ingressos, aparentment la Festa Major és una despesa per a la població i se'n podria dir dèficit. En la pràctica, quan et diuen que ens gastarem tants diners amb la Festa Major, no et diuen d'on surten.

Entre els "paganus" que hi ha de les caves, els de no se què, els de no sé quantus, et donen calés. A vegades no et donen calés, et donen ampolles de cava o altres productes.

Per la Festa Major de Terrassa les gegantes estrenen un ram de flors cada dia. Qui el paga? Les floristeries que els regalen. Ells consten com a patrocinadors. A canvi de què? Del seu anunci. El ram el fan ells i la comissió posa les condicions.

A Tarragona, així tenen, a part dels calés de la petroquímica, a part de les entrades, quan t'expliquen quins calés tenen per la festa major, no et diuen quants ingressen directament i sobretot quants ingressen indirectament.

Aquella terrassa del bar que hi ha allà a la plaça de la Font, que tots els 3, 4, 5 dies, per no dir els 20 dies que dura la festa major de Tarragona, aquella terrassa paga l'Ajuntament per tenir taules allà. Com es paguen aquestes taules? Amb la gent que s'hi asseu a prendre alguna cosa. Quan s'hi asseu? Quan hi ha castells, sí. Quan arriba la cercavila, també. Qualsevol altre moment dels dies de festa, també. Qualsevol cosa s'ha d'interpretar amb els guanys directes i els indirectes. Els restaurants de Tarragona han muntat tota una campanya amb l'espina amb cargolins. I això ho trobaràs repetit als pobles que vulguis.

Tots aquests restaurants es fan la seva propaganda que surt en el programa.

Aquells dies estan plens. Si tu demanes per dinar en un restaurant, si no ho fas amb un mes d'antelació, no dines. I això, son aquests calés, indirectes... Per tant, per desgràcia, tot s'acaba amb els collons dels calés.

Ja per acabar, podries fer un resum ràpid...

Això és difícil.

...de la història de la imatgeria festiva des que va començar fins a...

A veure, no sabem com va començar. Sabem quan tenim el primer document. El primer document sobre Bestiari, al món, fins que no aparegui un altre paper, és el 1399, quan el rei Martí l'Humà es va coronar a Tarragona i s'emporta l'àliga i la víbria, que van fer una mena de representació de la ciutat de Barcelona.

No sabem com era, però d'aquí saltem el 1424, que... O sigui, Barcelona té un llibre que se'n diu Llibre de les Solemnitats de Barcelona. Aquest es conserva del 1424 fins al 1714. Curiosa la data del 1714. Aquest llibre era anterior, però no s'ha conservat. Llavors, el primer document, el primer de tots, que està posat allà, però que s'ha arribat a la conclusió que era un protocol. I aquest protocol... Perquè després n'hem trobat més que són iguals però amb dades diferents, iguals amb alguns canvis. Llavors et diu tot el que hi sortia. Les creus de les parròquies, els gremis, les confraries... Una cosa que eren les esglésies en petit, que les duien en processó, també. Llavors allà surten totes les representacions. Hi ha coses que no sabem com eren.

Per exemple, l'església de la Mercè de Barcelona tenia... O sigui, en l'inventari d'objectes es parla de pells d'anyell negre, o sigui, de xai negre, o osc o "onsu". O sigui, allí hi sortia un ós. Algú disfressat d'ós. Per què? Collons, no ho sé.

Al gremi de la Mercè sortia algú disfressat d'ós.

Llavors hi ha Sant Jordi i la Víbria, en la qual Sant Jordi es barallava amb la víbria, no amb el drac. El drac amb Santa Margarida, l'àliga, que l'àliga... és complicat perquè... hi surt tres vegades. Una de les àligues era el tetramorfos, els evangelistes. Aquest devia ser una màscara. Hi havia una altra àliga que anava tota sola i una altra àliga que acompanyava la custòdia. Si acompanyava la custòdia vol dir que ballava amb la custòdia. Encara hi havia una altra àliga que sortia a l'entremès dels turcs i cavallets, que sempre veiem els turcs i els cavallets. L'entremès aquest era compost per 80 persones. Dos cadafals, el castell del rei, el castell del gran turc, els cavallets cotoners que eren vuit, no, sis, eren sis, el jutge, el botxí, Sant Sebastià... Fotien una representació allà que "caga-t'hi lloritu". Hem calculat, més o menys, que eren unes 80 persones. I sortia una àliga. Què hi feia? collons, no ho sé.

Per tant, al segle XV sortien figures d'aquestes segur. S'ha dit que els primers gegants eren homes amb xanques. Les factures parlen, perquè hi ha factures també, que van servir els gegants, però que no hi ha gegantes, que van aparèixer més tard. Hi havia algú que ho duia, sí. I, a més a més, quan les figures eren dutes dalt d'un carro, deia que eren de "bulto".

A totes aquestes figures no diu que és de "bulto", diu que s'hi fotia algú a sota. Per tant, la màxima documentació de Bestiari estem parlant de 1424 a Barcelona.

Perquè també es diu que el 1272 hi va haver-hi un gegant a Alenquer, a Portugal. Però això està escrit en un llibre del 1640 explicant que el 1272 hi va haver el gegant. Però

aquí hi ha un problema. Si hi va haver-hi el gegant, va ser-hi abans de la primera celebració del Corpus. Per tant, no quadra per enlloc.

El bestiar va sortir més o menys amb regularitat, tota mena de bestiar. Has de comptar que en aquell moment no té res a veure amb el d'ara. Tiraven foc grec. El foc grec es feia amb pega grega. I s'hi tirava sucre i sal. I allò cremava i feia "xispes". Agafa i fot-hi foc i tira-hi sucre i sal. I si tires alumini també ho fa. Hi ha més coses. Està feta de resina de pi. I com que no crema al màxim, es manté encès una estona. Per tant, quan preparaven la bola de pega grega i anaven barrejant aquests cristalls de sal, o del que sigui, llavors quan anava cremant, anava fotent les guspies.

El bestiar va sortir més o menys amb regularitat, amb alts i baixos, perquè normalment depenia dels gremis. Hi ha algun cas que depenia de l'Ajuntament ja que a vegades el gremi aquell ho deixava i llavors ho agafava l'Ajuntament.

Arribem al Decret de nova planta. O sigui, al segle XVII comença a baixar una mica perquè als gremis els fan plegar. Felip VI expropia tot el que pertany als gremis. Evidentment, expropia tots els ajuntaments. Tots els elements de Corpus passen a ser propietat de l'Ajuntament. L'exemple el tenim en aquest cas a Barcelona, en què hi havia una casa on guardaven totes les bèsties i tots els elements. I amb doble sentit en deien la Casa de les Bèsties del Comú. També podia interpretar-se com a regidors. Això no vol dir que no hi hagués barris o parròquies que mitjançant les confraries no ho fessin. O sigui, els gremis van quedar controlats. Però com que els gremis i les confraries estaven completament associats, les confraries, en tant que religioses, van poder anar tirant.

En el cas de l'església del Pi surt una mulassa que era propietat de la parròquia i, en canvi, no sortia la mulassa de Barcelona. Igual que també es parla que els gegants van deixar de sortir al segle XVIII, però no a les festes majors de barri. En aquestes seguien sortint. Això és perquè eren de parròquies de barri. Això al segle XVIII.

Al final del segle XVIII va ser molt dur perquè va haver-hi un arquebisbe de Barcelona, llavors sí que m'anava del tot, que basant-se en una disposició de l'arquebisbe de Toledo no deixa sortir ni "gigantes", "gigantillas", "tarascas" i "tarasquillas" a la postura de "cargo". I aleshores, del 1780 al 1790 no surten.

Això no vol dir que no surtin als barris. El que passa és que tenim molt poca informació de les confraries.

Arriba el segle XIX. El segle XIX fa un tombant. Hem de comptar que els ajuntaments, tal com els entenem ara, apareixen al segle XIX. Llavors ja ha desaparegut la major part de bestiar. Hi ha coses que queden guardades com els dracs de La Bisbal d'Empordà i altres que segueixen sortint, com a Vilafranca del Penedès. Llavors comença el segle XIX, que hi ha el nou municipalisme, els ajuntaments tal com els entenem ara. Encara que normalment l'alcalde és el senyor cacic del poble, evidentment, però són els ajuntaments tal com els entenem ara.

Llavors queda molt poc bestiar. Durant el segle XIX va haver-hi poc bestiar. Va haver-hi una explosió, una explosió barcelonina. I durant la guerra del francès, els francesos ocupen Barcelona. En aquest impàs que els francesos entren a Barcelona, es fa la beatificació de Sant Josep Oriol, que era vicari de la parròquia del Pi.

Tens el costumari de Joan Amades?

Sí que el tenim.

Busqueu Corpus al costumari. Busqueu Corpus i trobareu un desplegable. Hi ha tota una processó de Corpus. No és una processó de Corpus, és la processó de la beatificació de Sant Josep Oriol. Mireu els dos últims dibuixos. Al penúltim són soldats francesos. I a l'últim és una gent que està llençant-los una cadira.

Les processons van ser en plena ocupació francesa. Llavors d'aquesta efemèride van fer-se el punt de rengle i dues auques que continuen. A les auques hi ha coses que, per exemple, la mulassa hi surt a sota la Tarasca. Llavors a Barcelona van fer una Tarasca basant-se en aquell llibre i es van equivocar estrepitosament. Però bé, en el bou li posen "mojigato". Per què? Perquè en aquests moments els cronistes venien de Madrid.

En aquell boom barceloní de Sant Josep Oriol se'n fan ressò altres poblacions.

Però el segle XIX va fent, va fent, neixen uns quants gegants, bestiari molt poca cosa, per no dir res. I a finals del segle XIX, la primera república, van fer les festes de barri, que havien quedat... De fet, afloren abans, la florida és a finals del segle XIX. Afloren les festes de barri.

I comencem el segle XX amb una certa empenta, ja que el segle XX serà accidentat, perquè la dictadura de Primo de Rivera també fot castanya, després la guerra civil també fot castanya. Hi ha un temps de recuperar aquest patrimoni, aquests que estaven tan guardats, treure'ls, o casos com el Sant Quintí de Mediona, que durant no sé quants anys fa portar el drac de Vilafranca, fins que se'n fan un. Es va estrenar el 52, si, em sembla que és. I la florida del bestiari ve més tard.

En canvi, els gegants és molt abans. A l'acabar la guerra civil, el franquisme va potenciar la processó de Corpus. Li va donar molt relleu. Llavors es produeix un efecte mimètic entre els ajuntaments, que si aquell en té, jo també, i comencen a treure els gegants. Que no bestiari.

Tot i que hi ha elements de bestiari que neixen i moren amb la processó de Corpus, com un drac que hi havia a Terrassa, com el drac d'Arenys de Mar, que també hi viu i va desaparèixer. Els tenim documentats, hi ha fotos, inclús.

I quan aflora tot?

Jo diria que els gegants són la punta de llança, però al darrere venen els nans i al darrere ve el bestiari. I la florida és aquesta que es produeix entre els anys 80-90 del segle passat.

No sé si he estat prou concís.

Sí, perfecte. Moltes gràcies.

ANNEX II:

Entrevistes als caps de colla o representants

Entrevista a Jorge Villena del Drac

Primer et podries presentar i dir quina funció fas dins de la colla.

Soc el Jorge Villena i actualment soc el president del Drac del Vendrell.

Com va sorgir la idea de crear el Drac?

La idea de crear el Drac va sorgir perquè faltava recuperar aquesta figura tan emblemàtica del Vendrell i va ser justament això, recuperar la figura del Drac tradicional.

Quanta gent éreu a l'inici i quants sou ara?

A l'inici érem set integrants i ara estem sobre els..., quinze, deu, va variant.

La imatge quan us va costar?

La imatge, sols el Drac, van ser gairebé uns set mil euros.

I d'on vau treure els diners?

Van ser d'aportació privada.

Em podries fer una mica de descripció de la imatge que representa i la forma que té?

El Drac del Vendrell és el que ja hem dit abans, és un Drac tradicional. I es basa totalment en el típic Drac que no és d'espectacle, sinó un drac tradicional, semblant al Drac de la Geltrú, al Drac de Vilafranca o al Drac de Solsona, que són d'aquest caire més tradicional, més típic.

Em podries descriure el vestuari que porteu?

El vestuari actual que portem son uns pantalons negres, espadenyes negres, la faixa negra, i després la camisa de color verd amb el logotip del Drac i un mocador, també negre i amb el logotip del Drac.

I qui us el va confeccionar aquest vestuari?

Aquest vestuari el va fer la Montserrat de "Les Nostres Tradicions", que és una associació que coneixem de Manresa, és la que fa els típics vestits de castellers, etc.

A quin constructor vau anar i per què el vau escollir?

Vam anar a l'Arnau Codina bàsicament per dos motius. Un, perquè el treball que té és bastant realista, i l'altre perquè els altres constructors de bestiar demanaven molts diners. I després la imatge no s'ajustava el suficient al Drac antic.

Fot. 22. Nil Vinyes amb Jorge Villena

Quin acompanyament musical teniu?

L'acompanyament musical que tenim és el típic, el tradicional, cobla de tres quartans. És important que hi hagi un acompanyament musical. Amb els músics que treballem ara mateix és com si paguéssim tres músics però en venen dos més.

I teniu alguna música així de lluiment?

Sí, tenim el Ball del Drac, que amb aquesta peça iniciem el dia 26 de juliol a la plaça Vella, i la toquem també el dia 26 a la cercavila de Foc.

I qui us les va compondre?

Aquesta partitura la va compondre el David Ibarz, tot i que ara està compondre les noves partitures del Drac, que s'estrenaran el 6 d'abril.

Entrevista a Alba Domingo de l'Àliga i l'Aligueta

Et podries presentar i dir quina funció fas dins de l'Àliga i l'Aligueta?

Doncs em dic Alba Domingo i vaig ser des del 2013 sòcia fundadora, i al 2015 a l'Aligueta. Primer va anar a l'Àliga, i des del primer moment vaig ser sòcia fundadora, el que passa que no estava a la junta perquè era menor encara, i les passades eleccions que van ser fa tres anys, el 2020 amb la pandèmia, ja en vaig ser presidenta, i ara soc presidenta i bàsicament què faig? Doncs tot, des de coordinar subvencions i paperassa que déu-n'hi-do, a coordinar assajos, músics, tot.

I com va sorgir la idea de crear l'Àliga i l'Aligueta?

Primer l'Àliga va ser perquè trobàvem que aquí a Vendrell ja estava en ple boom, que estava sorgint molts balls de l'Embarcada, o sigui, és que a Vendrell abans, la gent que recorda la festa com nosaltres abans, jo no perquè soc jove, però és que hi havia ball de bastons, gitanes que ho feien els del García Lorca, i no hi havia realment, a banda dels gegants i diables, no hi havia com un teixit cultural gran, llavors sí que vam veure que faltava imatgeria a Vendrell, sí que s'estava creixent molt en balls de l'Embarcada però no hi havia imatgeria, al seu moment no hi havia ni el Lleó tampoc, per tant va ser com a banda dels gegants la primera imatgeria que es va crear. I després l'Aligueta va ser bàsicament perquè al final s'ha de crear cantera, si vols que la gent et pugui i que ho visquin des de petits, has de fer des de petits, llavors vam crear l'Aligueta.

Fot. 23. Nil Vinyes amb Alba Domingo

Quanta gent éreu a l'inici, i quanta sou ara?

A l'inici eren molt pocs, potser eren deu o quinze, i molt joves tots, però ja et dic que des que hi ha l'Aligueta hem anat creixent moltíssim perquè al final els pares també s'involucren en la gran, ja tenim les primeres generacions d'Aligueta que han passat a l'Àliga i per tant està creixent moltíssim. Ara som crec que 100 socis, potser eren 20 i ara som 100, perquè la gent a vegades marxa perquè es fa gran però continua col·laborant, llavors creix i creix.

Quant us va costar la imatge?

Crec que va costar al voltant de 9.000-10.000 euros, comptant que ho vam fer amb l'Arnau Codina, que era la seva primera bèstia i així va sortir, però vull dir que era molt barat. l'Aligueta em sembla que va costar entre uns 800 i 1.000 euros.

I d'on vau treure els diners?

Subvencions, Diputació, Ajuntament, alguna de la Generalitat i també ens vam moure pels comerços, col·laboracions, vam fer loteria, vam organitzar una paradeta per Sant Jordi, o sigui, t'has de moure molt i fer activitats. 90% subvencions.

Em podries fer una miqueta de descripció de la imatge, què representa?

Hòstia, jo aquí em pilles. És representació de l'església, això sí que ho sé, per això sempre fa les processons amb la santa. Sí, és imatge de l'església, i representa algun sant, que ara mateix no me'n recordo. Sant...

Sant Joan?

Sí, Sant Joan Baptista. Sant Joan, l'Evangelista. També hi va haver molt de debat sobre si l'Àliga havia de portar corona. Perquè només pot portar corona, si ha vingut un representant de la monarquia. Llavors amb l'Arroyo ho vam haver de mirar si aquí alguna vegada havia vingut un rei a Vendrell. I com que sí que havia vingut, llavors pot portar corona.

Em podries descriure el vestuari que porteu?

Lleig. En el seu moment es va fer perquè en teoria tu intentes seguir la figura. O sigui, el color i les potes han de ser com si fossin les de l'Àliga. Llavors l'Àliga havia de ser daurada, com la que és ara. Llavors els pantalons es van triar bàsicament perquè fos la continuació del cos de l'Àliga, i la camisa blanca.

I qui us el va confeccionar?

Ens el va fer l'Encarna Jiménez, que tenen aquí la botiga. Són d'aquí a Vendrell. Ells mateixos ho van dissenyar i ens ho van fer.

I el constructor ja has dit que va ser l'Arnau Codina. Per què el va triar?

Al final ell era nou i nosaltres érem nous. Sí, va ser una confiança absoluta. Que no va sortir bé, perquè l'Àliga no va sortir bé. Vam pecar de novatos els dos. Però el coneixíem, sabíem que estava començant. Ens ho feia més barat, li volíem donar l'oportunitat. I va sorgir així. Ara amb la reconstrucció hem tornat a confiar en ell.

Quin acompanyament musical teniu?

Ara mateix tenim gralles. Al principi anàvem amb gralles pròpies, però és difícil agafar un grup de gralles, que normalment són dos o tres gralles.

I teniu algun ball més de lluïment?

Sí, el ball de l'Àliga. Que el va fer la Carlota Baldrís. El va fer des del principi. Aquest ball és més solemne. Només el ballem davant de l'Ajuntament o de la Santa. No es balla durant la cercavila.

Entrevista a Mireia Mercadé del Lleó i el Lleonet

Comencem l'entrevista amb la Mireia Mercadé, representant del Lleó i el Lleonet.

Com va sorgir la idea de crear el Lleó i el Lleonet?

La idea sorgeix de la restauració de l'Orgue. Un cop restaurat, el que es fa és, quan hi ha totes les despeses pagades i tot, creiem que com que la gent es va involucrar tant amb la restauració de l'Orgue, tenint en compte que el Lleó és dels amics de l'Orgue, vam creure que crear una imatge festiva, de bestiar, que pogués participar en la Festa Major, seria una forma d'extreure l'Orgue fora de l'església, perquè l'Orgue, com bé saps, no es pot moure.

És una forma d'agrair a la gent que ha col·laborat i que ha donat molts diners, i a més vam recollir més diners del que necessitàvem.

Fem una imatge festiva que pugui sortir al carrer, i d'aquesta manera serà com una representació de l'Orgue que surt fora a les festes majors.

Llavors, de figures, hi havia l'Àliga que havia sortit l'any abans, i com que vam estar mirant diverses festes i tal, hi havia uns precedents molt antics que havia vingut un Lleó de fora, que participaven a la cercavila de l'any, ens va fer gràcia la idea, i a més a més, com que l'Àliga representa Sant Joan, vam dir doncs el Lleó que representa Sant Marc, que són com els dos evangelistes més importants de l'església, tot i que n'hi ha quatre, però són els que són més importants. I vam pensar en un Lleó, i a partir d'aquí vam començar a demanar esbossos, i la idea era fer una imatge per adults i una per nens, per tal d'omplir tot el rang, saps?

Hi havia algun precedent del Lleó aquí a Vendrell, o va ser proposta vostra?

Va ser una proposta nostra perquè hi havia un precedent que un Lleó havia vingut al Vendrell, ho puc buscar, eh?, però que havia vingut a participar i ja està, però que no s'havia fet mai aquí, no, no és tradició d'aquí.

Quanta gent éreu a l'inici i quanta sou ara?

Potser ha marxat alguna gent i n'ha vingut d'altra, al principi i ara potser som uns 12 al Lleó, i després el Lleonet, clar, contemplant les famílies i els nens, doncs potser ara som uns 30, que si hi posem, potser som 4 mares, i hi ha 4 mares i 20 nens, però també hi ha gent que col·labora, o sigui que estem allà sempre, però hi ha gent que fluctua, que el dia de la cercavila ens porten les aigües, que no sé què, i és això.

Quan us va costar la imatge tant del Lleó com del Lleonet?

En el 2014, és l'any que es va fer el Lleó, si no m'equivoco, en 7.000 euros el Lleó i 3.000 euros el Lleonet.

I d'on vau treure els diners?

Fot. 24. Mireia Mercadé amb Nil Vinyes

Això, a la restauració de l'Orgue, com que van sobrar els diners, perquè la gent va apadrinar els tubs, comprava les mones de xocolata, comprava el cava, comprava tot això, doncs van sobrar diners. Al final, entre que això també va portar diners, en va aportar també la Diputació, que en va aportar a la parròquia, per restaurar l'Orgue, van sobrar diners, i d'aquests diners que van sobrar, vam pagar això.

I els vestits, això són les figures, els vestits, la roba, la modista...

Podries fer una mica de descripció de la imatge, què representa, o quin significat té, la cercavila, tot.

El Lleonet, no, perquè no té res a veure, el Lleó representa l'evangelista Sant Marc, que representa la força, el valor, la majestuositat, i la clemència, i històricament apareix ressenyat en les processons de corpus, i actualment a Catalunya és l'únic que es troba en posició rampant dels set Lleons, ara n'hi han més, eh? Perquè ell representa justament un que està d'en peus, en posició rampant. Per això que té aquests braços tan fibrats i tan... amb aquesta força que té.

Però el Lleó del Vendrell menja herba. Ho podeu veure, perquè per Festa Major a la boca hi porta branques d'olivera, que és el símbol del Vendrell.

Em podries descriure una miqueta el vestuari que porteu?

Portem una camisa negra, amb una ratlla de color beix. L'escut del Lleó, brodat, portem uns pantalons bombatxos de color beix. Llavors els adults porten mitjons, mitgetes, que són de color carn, i espartenyas de set vetes, mig granat i mig de color beix. I una faixa de color granat. I els infantils és el mateix, l'únic que no porten són les mitgetes.

I qui us el va confeccionar?

Ens el va confeccionar... Bé, la idea va sortir de... vam anar al Barato a Reus i vam dir que estàvem fent un Lleó, li vam ensenyar el Lleó i va dir doncs jo faria aquesta combinació. I ells van fer la combinació. L'únic que les camises estaven obertes, llavors la Sabine ens les va cosir, vam portar a Llorenç a brodar el logotip i... què més va fer?

I va fer els pantalons. Els Romeu van fer el logotip i això ja cosit. Aquesta tira la portem de color beix a la camisa i el que són els pantalons ho va fer la Sabine. I les espartenyas, primer les encarregàvem a Vilanova i ara les fem aquí al Tarrés, a Cal Sopa.

Quin constructor escollir?

Vam anar a Reus al Manel Llauredó. Vam escollir Manel Llauredó perquè era el més barat, perquè vam anar a la Dolors Sans i el pressupost era 4 vegades més i no ens ho podíem, o sigui, teníem els diners però no teníem tants diners.

I llavors per això vam triar el Manel Llauredó. A part que el plaç vam encarregar allò el setembre de 2014 i el vam presentar per Sant Marc, que és el 25 d'abril, del 2015 el Lleó i el Lleonet el juliol del 2015, al mateix any i a la Dolors Sans ens donaven plaç de 3 o 4 anys d'espera.

Quin acompanyament musical teniu?

Aquest any, suposo que el de l'any que ve serà el mateix que l'any passat, portem una copla de 3 quartans que és flabiol, tamborí, sac de gemecs, tarota i trompa.

Actualment, i l'any que ve tornaran a ser i seran els Ço del Botafoc, els ministrers del Ço del Botafoc.

I qui us va compondre la música?

La música original, el ball del Lleó de Vendrell, que és la protocol·lària, que només la ballem per Corpus davant de la Custòdia i sota el balcó el dia de Sant Anna la va compondre en Jordi Quintana i l'Adrià Grandia. I tenim una versió específica per a ministrers més orgue. La vam tocar el dia que va ser beneït.

Entrevista a Marc Rodero dels Gegants, Gegantons i Nans

Et podries presentar i dir quin càrrec tens en els Gegants, Gegantons i Nans?

Sóc el Marc Rodero i sóc el president dels gegants del Vendrell.

D'on van sorgir els Gegants?

Mira, els gegants són uns elements que daten de l'any 1930 a punt de ser centenaris. Van arribar en tren des de Barcelona, els van fer els tallers de l'Ingenio. I amb el pas del temps, també, en la mesura dels possibles, perquè ja sabem que en aquella època tot era una mica més complicat, també han tingut certa evolució, però sí que és veritat que diferenciem una mica els gegants vells, que els mal anomenem com a gegants vells, perquè els comparem amb els nous. Llavors, involuntàriament aquests passen a ser els vells, sense cap intenció. Doncs són més de protocol, són uns gegants més de casa, són uns gegants que són del poble, són uns gegants que són de l'Ajuntament, i estan reservats per actes més protocolaris, com per exemple, òbviament, la diada de Corpus, la Festa Major i la Fira de Santa Teresa, i participen de cercaviles, més protocolàries, que no ho fan els gegants nous, però vaja, que en tots aquests anys, amb alguns petits canvis que hi ha hagut, han estat força vius, i ara segueixen en un bon estat de salut, també.

Fot. 25. Marc Rodero amb Nil Vinyes

I els Gegantons?

Els gegantons es van construir a l'any 1996, possiblement també amb una mica del mateix rol de donar cabuda a nois joves ja que hi ha un espai que és molt gran entre els nans dels nans i els nans que ja els poden començar a portar, en aquest cas els gegants nous, el Jaume i la Montserrat. Aquell espai es perdia, hi havia molts nans que havien d'esperar-se molts anys, perquè la seva condició física no els permetia poder passar allà. Doncs és una manera també de poder cobrir aquest impàs i poder dur gegants, els més petits amb els nans, els més adolescents amb els gegantons, fins que ja fan el canvi a partir dels 16 i 17, segons la seva condició física, que ja poden passar els gegants.

I els Nans?

I els nans, doncs, bé, els nans per cobrir les necessitats dels més petits. Sí que és veritat que l'evolució ha sigut també bastant gran. Els nans més protocol·laris, aquí pràcticament no en queda cap, tots aquests nans han anat evolucionant més, els nans més vells no hi són, malauradament no hem tingut la possibilitat de poder-los recuperar. Quan va haver-hi la guerra es van haver d'amagar en caixes, es van repartir per molts indrets del Vendrell, n'hi ha alguns que van estar a l'oblit i n'hi ha d'altres que, després de tants anys amagats perquè s'havien d'amagar, doncs es van malmetre i malauradament no s'han pogut recuperar. A partir d'aquí l'entitat va començar a fer-ne d'altres, però clar, això ja era molt més avançada a l'època, i per tant tots, com els que es veuen a la majoria, ja són una miqueta de característiques més actuals. I per no parlar dels que ja estan més dedicats als nans molt més petits, físicament, vull dir que no pesen i que són molt més portables.

Quanta gent podríem parlar que hi havia a l'inici i quanta sou ara?

Home, doncs no et sabia dir l'any 1930 quants n'hi havia, però per les fotografies que hem vist i per la documentació que podem tenir, per exemple, de l'arxiu comarcal, doncs potser hi havia unes 20-30 persones que estaven al capdavant dels gegants. Això és molt cíclic, evidentment. Això fluctua molt amb el pas dels anys. Hi ha èpoques en què hi ha molt més gent i que l'entitat gaudeix de molta salut en aquest sentit. Hi ha èpoques en què ho passem una miqueta més malament perquè ens falta gent. I ara, que ha estat el meu primer any al capdavant, doncs hem introduït alguns canvis i això sembla que ha ajudat també a que la gent es torni una altra vegada a enredar i podem tenir, doncs, això, aproximadament, entre les 20-30 persones, entre els nens i els adults.

No et preguntaré quant van costar els Gegants Vells.

El preu dels vells complicat. I el preu dels nous tampoc te'l sabré dir, perquè en aquella època era el Pep Ferrer, el que era el president. Sí que és veritat que alguns nans que els hem construït nosaltres poden oscil·lar entre uns 200 i 250 euros aproximadament. Els gegants vells, el Salvador i la Teresa, pertanyen a l'Ajuntament. Nosaltres tenim un conveni signat amb l'Ajuntament que l'entitat es fa càrrec del manteniment i de portar els gegants.

Llavors, els diners els traieu de la subvenció?

L'entitat, igual que d'altres, tenen una subvenció de l'Ajuntament, i amb aquests diners anem funcionant. A diferència del que comentàvem abans, els gegants no tenen capacitat de poder-se nodrir d'una altra manera. A la subvenció, els fem el manteniment, que sempre normalment és d'anar a netejar els vestits, arranjar-los una mica si es fan mal bé i tal, i si s'ha de fer qualsevol reparació als nans, el mateix.

Podries fer una miqueta descripció de les imatges, qui representen...

Cada un representa una cosa en concret. L'avi i la neta, pràcticament, tots dos van de la mà. Va ser una donació de l'Agrupació Mútua, quan va fer el seu 150 aniversari, a totes les capitals de comarca. El Català, representa quelcom nostre, podríem dir, que porta aquesta barretina, també, representa, doncs, la forma o les característiques d'una persona en aquest sentit catalana. El Zacaries, aquest ens el va cedir els Nens de la Vendrell, en motiu del 75 aniversari de l'entitat. No cal dir, doncs, el Tobies, que representa l'àngel del campanar que és tan propi nostre, a aquest li tenim una estima molt especial, i aquest també ens el va cedir la coordinadora de gegants Dalmy del Baix Penedès, que el van construir ells, ens el van cedir, com a representatiu del Vendrell. I l'altre, que és el Cugui, representa un capgròs d'un dibuix que va fer el mateix Xavier Cugat. La comissió Jan Fuster, l'antiga comissió de la Festa de la Bicicleta, també el van fer construir ells mateixos per encapçalar la festa de la bicicleta que es fa cada any l'últim diumenge de maig al Vendrell i ens el van cedir, i fins no fa gaire, per la Festa de la Bicicleta els hi portàvem i el tenien allà a la tarima, exposat.

I els Gegantons?

I els gegantons, es van batejar l'any 96 i són els dos patrons del Vendrell, els patrons petits del Vendrell, Joaquim i Anna, són molt lleugers. També han tingut una certa evolució, perquè la cara, sobretot d'ell, no sembla tant a la que es va construir l'any 96, les faccions han anat canviant una miqueta, però precisament és això, va ser doncs perquè els nens més joves poguessin gaudir una miqueta. Tenen aquesta forma, amb les mans en forma de manotes.

I els Gegants Nous?

El Jaume, el graller i la Montserrat, la timbalera els va construir el taller Sarandaca de Granollers. També són molt característics perquè hi ha molts gegants que es van construir en aquest taller i per tant, algunes vegades, quan anem a les trobades veus fesomies, que s'hi assemblen moltíssim ja que són del mateix constructor.

Les puntes de coixí del mocador de la geganta el va fer la Pepita Soler, el davantal també, va ser una donació de l'Enriqueta, ho tenim tot documentat i les puntes aquestes tenen més de 100 anys. Llavors, els hi tenim una estima especial i els cuidem moltíssim. Ara, el Jaume no porta la gorra. Vam decidir de treure-l'hi i queda una miqueta més bé. Aquests, òbviament, pesen la meitat dels vells, per tant, són molt més portables, però, evidentment, no tenen la solemnitat del Salvador i de la Teresa.

I el Salvador i la Teresa representen algú o...?

No. Són els senyors Feudals. No, Feudals no és de paraula, però són els senyors, no sé com és la paraula exactament, d'aquí del Vendrell. Es van construir, en aquest sentit, perquè tots els dos han transformat molt la seva cara. Si tu mires fotografies com la que hi ha, per exemple, al banc Sabadell, que és quan van arribar, res tenen a veure amb la fesomia que tenen ara. Una vegada va ser que els hi vam fer una mica de tasca de manteniment, els hi vam treure tota la roba, perquè, al final, ells només és aquest trosset d'aquí cap amunt, d'aquí avall no hi ha res. A sota hi ha com un altre gegant, no literalment, però a sobre se li han anat posant més capes per acabar sent la cara que hi havia fins ara. La geganta porta aquest mocador, un mocador que li tenen devoció les dones del grup de dones del Vendrell. Ens han fet una donació d'aquest mocador per aquesta Festa Major, i ell porta un pergami que simbolitza també tota la informació del moment que hi ha de la nostra vila.

I com és que es va fer la Montserrat Timbalera i el Jaume Graller?

El Graller és pel Jaume Vallès, que era un timbaler i un graller del Vendrell, i ella, per la patrona de Catalunya, i per tota la tradició que hi ha, no només al Vendrell sinó al Baix Penedès en general, doncs, el timbaler i la gralla va ser un homenatge en aquest cas al Jaume Vallès, i a part perquè buscaven també algun tret molt característic del Vendrell i perquè no fossin uns gegants despullats, per dir-ho d'alguna manera, llavors se li va donar aquest tret i què millor que una gralla i un timbal.

Però és curiós perquè de timbaleres no n'hi ha.

Per això, precisament per això. Si s'hagués fet al revés, et trobes un munt de timbalers, però... Normalment, la dona toca la gralla i és l'home que toca el timbal. Doncs en aquest sentit es va treure una miqueta els estereotips que perquè això passi l'any quan va ser això, 2003, doncs, ja anàvem molt avançats en aquest sentit, no?. Però si, precisament això, perquè com que no hi havia cap timbalera, doncs se li va voler donar aquest aire.

Podries descriure el vestuari que porteu?

Doncs, així com abans parlàvem que tenia un sentit, els gegants no tenen un sentit en concret. L'evolució dels vestuaris dels gegants no ha estat tampoc gaire dilatada. Es va començar amb un pantaló, si no recordo malament, blanc. I el primer va ser una camisa ratllada, blanca i vermella. Aquesta va estar durant forces anys portant-se i després va passar també els pantalons blancs però amb una camisa blava. I ara hem evolucionat amb aquests pantalons bombatxos i amb aquesta camisa molt incòmode també de color blau. Però l'horitzó bastant proper està en tornar-ho a canviar una altra

vegada. Sí que és veritat que aquest vestuari és molt més solemne, podríem dir, és un vestuari una miqueta més a cor amb els gegants vells, podríem dir, però vaja, que no ens acaba de satisfer del tot i tenim intenció també en breu de canviar-lo.

I qui us el va confeccionar, aquest vestuari?

La Rosalinda. Una modista.

Amb els Vells, ja has dit que vau anar l'Ingenio, però qui us va construir els Nous?

El taller Sarandaca de Granollers

I els Gegantons, qui us els va fer?

Doncs els Gegantons els vam fer entre nosaltres.

Entre vosaltres?

Sí, exactament. Però també s'ha de valorar el que va costar. Això, i qui va fer els Gegantons.

I els nans, ja ho has dit, alguns els vau fer entre vosaltres?

Sí, la majoria també en tallers especialitzats, en l'Ingenio algun i al Sarandaca també. Mira-li la cara al Jaume el graller i mira la cara de l'avi, ja es veu. Es veu que és el mateix taller, igual que el Zacaries. Algunes persones també que s'hi dedicaven una miqueta, no sabria dir qui en concret, però no hi havia un taller especialitzat en això. Aquests més petitons, per exemple, em sembla que els va fer la Griselda de Cal Paraire.

Quin acompanyament musical teniu?

Els grallers Tocats de canya porten la vida amb nosaltres. De fet, van celebrar el seu aniversari i no vam voler faltar a la festa. Igual que parlàvem abans de la batucada, parlem ara dels grallers. Evolucionin com evolucionin, no s'entendrien els gegants sense ells en aquest sentit. És la part que complementa, en aquest cas, els gegants. Sempre els hi estarem eternament agraïts. Durant tots aquests anys, fa molts anys, ens han anat acompanyant. Són els nostres fidels músics.

I teniu alguna música específica per al ball dels gegants?

El Vals Jota. Podríem dir que és la insígnia dels gegants. En aquest cas, abans que em preguntaves això, hi ha alguna música en especial que d'allò? El Vals Jota. Podríem dir que és el punt culminant quan arriba el dia 26 que fem ballar les dues parelles a Plaça Vella, doncs sempre, tota la vida és i serà el Vals Jota. N'hi ha d'altres com l'Amigo o la Pilara que som els que anem tocant en cercavila, però el Vals Jota és per antonomàsia la cançó dels gegants.

I ara fa poc, també, per l'aniversari dels grallers Tocats de canya, que en vau ballar una de nova.

La Carlota ens va voler compondre una cançó. La Carlota és una fidel admiradora dels gegants, també. Els hi té moltíssima estima i ens va compondre una música, una cançó que crec que va ser arrel de quan els van robar. Va ser real d'allò que tothom

s'hi va volcar i la Carlota ens va compondre aquesta cançó. I la veritat és que en moments puntuals i en moments concrets, també la ballem.

(P.D. Arrel d'unes investigacions fetes posteriorment a l'entrevista, he pogut assabentar-me de que el preu dels gegants vells en el moment que es van construir, l'any 1930, era de 1946,80 pessetes, que equivalen a entre 700 i 800 euros actuals. S'ha de tenir en compte que el valor de les pessetes de l'any 1930 no era el mateix que les pessetes de l'any de l'any 2000.)

Entrevista a Eloi Ortiz de la Víbria

Primer, et podries presentar i què fas a la Víbria?

Em dic Eloi Ortiz i soc el cap de colla de la Víbria. Porto les sortides.

Com va sorgir la idea de crear la Víbria?

La Víbria es va crear dintre del grup de diablons del Vendrell. I simplement es va crear per continuar enganxant la canalla al món del foc.

No sé si m'he explicat. Els diablons acabaven la seva etapa com a diabló, com ara, perquè eren massa grans. Tenies els diablons de 8 anys, que eren molt petits, i els de 12 anys, que eren molt grans. Llavors arribava un punt que hi havia molta diferència d'edat, de tamany i tot. A l'època que es va fer, dels 13 als 18 anys no podies tirar foc, si no estaves dintre d'una colla infantil, i quedaven com a despenjats. Fins als 18 anys,

hi havia 3 o 4 anys que es quedaven sense fer res dins el món del foc. I en aquella època, el Pep, el Boira, els que estaven amb els diablons, els que havien fet els diablons, van decidir que no es perdés aquesta canalla que ja havia començat molt jove al món del foc. I perquè no es perdés van fer aquest grup juvenil.

I van decidir fer una bèstia de foc. Simplement això. Per tenir la canalla, des dels 12 fins als 18 anys, dintre d'una bèstia de foc. Ara ha canviat la normativa, és diferent. Però en aquella època era necessari fer això.

Fot. 26. Nil Vinyes amb Eloi Ortiz

Quanta gent éreu a l'inici i quanta sou ara?

Me'n recordo que al principi, van començar unes 15 o 20 persones. Bé, 15 o 20 nens serien. Potser a 20 no arribaven. En aquell any van deixar els diablons i van agafar la Víbria per primera vegada. No crec que arribessin a 20 nens, més els adults que ho portaven.

I ara?

Ara tenim una llista de 36 nens. I no n'agafem més. Perquè no pot ser, és clar, som molta gent.

Quant us va costar la imatge?

Això no t'ho puc dir ara mateix. No ho sé. T'ho podria preguntar. Sé que es va demanar un pressupost. No ho tinc a la mà. No. No t'ho sabia dir. Et diria una quantitat i t'enganyaria. No m'atreveria a dir-ho.

M'envies un WhatsApp?

Ja t'ho faré enviar. Ara mateix la factura de la Víbria no la tinc.

I els diners, per pagar-los, no els val treure?

Si no m'equivoco, crec que va ser finançada per l'Ajuntament una part. No tota, però una part. No sé si la meitat o una part. I l'altra va ser ja aportació privada. Es van

buscar esforços privats de col·laboradors privats. No sé si ben bé la meitat, però així aniria. També et puc acabar de preguntar els percentatges. Una part va ser subvencionada per l'Ajuntament. I l'altra part no. Va ser esponsoritzada per col·laboradors del grup de diables.

Podries fer una mica la descripció de la imatge? Què representa? D'on va venir la idea?

La imatge en sí al principi no l'havia de fer el que la va fer. Se li va demanar un projecte a la Dolors Sans. Havia d'haver estat la Dolors Sans. Però en aquella època no li anava bé. Per temes de feina, temes personals, no la va poder fer. I no sé si va ser ella mateixa que va passar el contacte. I vam anar a parar al taller Sarandaca d'allà a Granollers. Un escultor famós. I llavors va presentar la idea. Suposo que la va presentar ell. I va fer això, va ajuntar 3 o 4 bèsties. Les banyes de la cabra, el bec de l'ocell, la cua de cranc. I va fer això. Ajuntar aquests 3 o 4 animals, però amb femení també. Va posar els pits de femella per fer una víbria i va presentar aquest projecte i ens va agradar. I a partir d'aquí va tirar endavant.

No teníeu clar que fos una víbria?

No, perquè no teníem clar ni que volíem fer. O sigui, que jo sàpiga, el disseny el va fer i el va presentar ell mateix. No sé si li van dir o va ser idea seva, però bé. Ell va dissenyar això i va sorgir.

Podries descriure el vestuari que porteu? Les casaques?

Si vestuari, en principis es van fer casaques per tots. I res, seria al revés que la de Diablons, per dir-ho d'aquesta manera. Pantalons negres, gramatge alt pel foc, i una casaca vermella. Amb motius dibuixats igual que les dels Diablons i els Diables. Estan dibuixats pel Joan Descalç. Però això sí, les casaques vermelles, en canvi de negres.

I quin acompanyament musical teniu?

El típic de dracs, timbals. Vam afegir un repenique, vam voler afegir-hi un bombo, timbal gran, timbal petit, depenent de canalla, i vam afegir una caixa

I la música us la va compondre algú?

No sé qui la va crear la cançó aquesta. No ho sabia dir, això. Hi ha una música, que és la que fem servir per encendre, la que es toca al principi, per exemple. No sé qui va fer aquella música. Les altres músiques són molt més estàndards.

Entrevista a Gerard Vives del Tallot

**Comencem l'entrevista amb el Tallot.
Us podríeu presentar i dir quin rol teniu a dins del Tallot?**

Sí, jo soc el Gerard Vives i actualment desenvolupo les funcions de president.

Jo soc la Lídia i faig les funcions de secretària.

I jo soc la Mar i soc vocal.

Com va sorgir la idea de crear el Tallot?

La idea de la figura del Tallot es va crear d'una manera peculiar o diferent al que podria ser la resta de colles.

El Tallot el van crear un grup d'amics, que s'anomenaven els Bruts, que eren un grup d'amics de tota la vida que des de sempre, des de ben joves, havien participat en diferents aspectes culturals de la Vila del Vendrell, amb les festes del barri, del barri de França, amb els reis, amb diferents coses. I el que passava era que per Festa Major, que és la festa gran, és la màxima expressió de la cultura popular d'aquí Vendrell, tothom es separava, perquè hi havia dos que anaven amb la mulassa, amb la Botafoc, l'antiga mulassa que hi havia, hi havia un que anava a Diables, i hi havia algun que ballava en un ball de la cercavila del matí, i tots es separaven.

Es passaven l'any fent coses junts, no només com a grup d'amics, sinó participant de la cultura popular, però per la Festa Major se separaven. Va arribar un moment en el qual van plantejar-se que per Festa Major, podien fer un drac, i llavors ajuntar-se.

Així va ser com va sortir la idea, que bàsicament la premissa era aquesta, en un grup d'amics que per Festa Major volien sortir a la cercavila de foc junts, però no tenien ni idea de treballar la fibra, de com fer un drac, de com muntar una colla. Portem 26 anys, així que tan malament no ho van fer.

Per tant, entenc que la bèstia la van fer vosaltres

Sí, la bèstia la van fer els membres de la colla a partir d'una experiència zero. Hi havia una persona que havia estudiat belles arts, que era el Jordi "Brico", que sabia treballar una miqueta la fibra, i hi havia una altra persona que sabia soldar una miqueta, però va ser una miqueta d'assaig error, diguéssim.

Per això, amb la construcció del drac, va passar el que va passar, primer de tot, que van trigar molt de temps a fer-la, que van trigar dos anys a fer el drac, i després el cap, quan van fer el motllo de fang els hi va caure, per això el cap no és simètric, i van tenir una sèrie de dificultats que s'han anat arreglant amb el temps.

I més o menys al principi quan podria haver costat la imatge?

Fot. 27. Nil Vinyes amb Gerard Vives

De preu?

Sí, tenint en compte que la van fer ells.

No és el mateix que te la faci un constructor, que té el material i després tot el seu sou. Al final, quan tu encarregues un drac amb un constructor, has de tenir en compte diverses coses.

Primer el cost dels materials, que no són materials barats, perquè la fibra de vidre no és un material barat.

Després, la mà d'obra d'aquell constructor i el benefici que ell en treu, i després que no es tracta d'encarregar un moble amb un fuster o unes reixes amb un serraller, que és una peça artística i que l'artista del constructor hi posa de la seva part imaginativa. Llavors tot això es paga.

No sé quant va costar, perquè jo no vaig ser dels que el va fer, i en aquell moment es treballava amb pessetes, llavors podríem dir que va costar el cost dels materials, que en aquella època podríem parlar d'uns, no ho sé, uns 1.500, 2.000 euros potser podríem dir.

Nosaltres, quan vam tenir la idea de fer el drac nou, que volíem fer el que passa és que al final ho vam descartar, nosaltres vam calcular que ens costaria fer-lo també entre nosaltres, uns 3.000 euros, diguéssim, de zero. Llavors seria una cosa així.

I els diners, com els van aconseguir?

Si l'haguéssiu hagut de fer vosaltres, com els hauríeu tret?

Normalment aquestes coses, al ser una entitat cultural d'una vila, bàsicament el teu sostent econòmic és l'Ajuntament. El que fas és anar a parlar amb l'Ajuntament i demanes o una partida o una subvenció per la creació d'una nova entitat, llavors t'has de fer un NIF, t'has de registrar el registre d'entitats de Tarragona, i normalment és això, la principal font econòmica és l'Ajuntament.

Ara bé, com normalment aquesta font no acostuma a ser suficient, el que es fa és anar a buscar altres llocs, com poden ser altres organismes, com una altra entitat territorial, com la Diputació de Tarragona o la Generalitat, o sinó buscar-se les garrofes, com es diu col·loquialment, que és campanyes de mecenatge, buscar patrocinadors, buscar-te la vida, diguéssim, d'alguna manera, o sinó, que això hi ha gent que ho fa, que jo no soc partidari, que és posar de la teva butxaca.

Em podries fer una mica de descripció de la imatge?

Sí, a veure, és una mica complicat, diguéssim.

El Tallot pel nom es pot intuir que representa que és un Tallot, un tall de carn, i la cosa és que el Tallot ha patit diverses transformacions al llarg d'aquests 25 anys, podríem dir que és un drac totalment diferent.

Quan es va crear, el Tallot era un cos, un tall de carn, del qual li sortia un cap i diversos cossos de persones que li sortien del tall representant, sincerament, qui sap què, perquè la història del Tallot no està clara. Diguéssim, quan els Bruts van crear el Tallot no van dir, farem això, farem una mulassa, farem un borinot, farem una abella, o farem el caramot, que és un drac llarg.

Van agafar i, a partir de l'experiència zero, van començar a treballar amb fibra i un va dir, jo vull fer un cap, jo vull fer un dimoni, doncs jo vull fer un tall. I va acabar sent això. Amb el pas dels anys, el pròxim president que va haver, que va ser el Sergi Ralli, va decidir donar-li una miqueta de forma, diguéssim, i llavors per això li va crear les potes, li va donar aquest aspecte més de gos, de porc senglar, de digue-n'hi com vulguis, diguéssim.

Però la forma original del Tallot ni els propis creadors saben realment què volia ser.

Em podries descriure una miqueta el vestuari que porteu?

Sí.

Nosaltres som una entitat de foc en la qual, nosaltres sempre defensem, que el protagonista és el drac. Llavors, a nivell de vestuari i de personatges, que personatges ara te'ls explico després, però a nivell de vestuari, nosaltres portem una casaca, arlequinada, que és meitat i meitat d'un color, diguéssim, amb els colors del drac, i anem amb pantalons texans llargs i no portem espartenyas, diguéssim, portem sabates normals.

Però això no és perquè sí, diguéssim. És per una banda, perquè quan es va crear, no hi havia mitjans i no es va voler adoptar la figura d'un vestit o la figura d'un personatge que acompanyés el Tallot, sinó que simplement la casaca és un element de seguretat, perquè nosaltres és el que sempre defensem. El protagonista és el drac, i nosaltres som una entitat de foc, però som un drac, diguéssim.

Nosaltres no portem acompanyament. I les persones que estan al voltant, tant encenent com ballant amb el drac, simplement l'acompanyen i la casaca és un element...és un element de seguretat, és un EPI, diguéssim.

Ara hi ha molta tendència, amb molts dracs tant d'aquí Vendrell com de fora, s'està tendint a, d'alguna manera, crear una estètica comuna amb les persones que acompanyen el drac i la mateixa figura.

Nosaltres no som gens partidaris d'això, perquè com he dit, el protagonista és el Tallot. Llavors portem casaca, però com a element de seguretat. Hi ha gent que abans no portava espartenyas, i ara sí que en porta, o hi ha gent que no portava pantalons, i ara sí que en porta. Això és el criteri de cadascú.

I després, a nivell de personatges, de ceptrots i tal, tenim dues masses giratòries i una forca, que la forca és un cap d'una d'aquestes figures, que es va treure del drac original i quan es va treure es va crear aquesta forca, diguéssim, per no desvincular-ho del tot del Tallot, tot i que s'hagués tallat.

I aquestes casaques, qui us les va fer?

Les casaques sempre han sigut, menys les últimes que van fer, que són negres, sempre han sigut arlequinades i se n'han fet diferents tongades. Les va fer la mare d'algú que sabia cosir, o el pare d'algú que sabia cosir, o algun sastre d'aquí El Vendrell, però les últimes que van fer, que ja són de material ignífug, diguéssim, de teixit ignífug, que ja no és una tela texana, com la que portàvem abans, les va fer l'Olívia, que és una noia de Riudoms, que es dedica a fer vestits.

Quin acompanyament musical teniu?

Nosaltres portem batucada.

Durant molts anys hem estat sense portar-ne, per falta de gent, però ara, justament enguany, l'hem recuperat i estem començant a tenir un grup guai.

Som una batucada, un grup de percussió.

També, seguint amb la narrativa que el protagonista és el drac i que nosaltres no volem seguir tradicions que no ens són pròpies, és una batucada, un grup de timbals, sense timbals de corda, amb bombo, amb caixa i un repenique.

I teniu alguna música que sigui de lluïment?

No. L'acompanyament musical acaba de vestir el ball del drac, i llavors tenim ritmes, perquè jo no parlaria de cançons, parlaria de ritmes, que són més animats o més engrescats.

Abans d'encendre es toca un ritme i just quan s'encén la bèstia es canvia un ritme més ràpid, però no tenim balls de lluïment ni protocolari ni res.

Entrevista a Jordi Arroyo del Bou de Foc

Comença l'entrevista amb en Jordi Arroyo Casals representant del Bou de Foc.

Com va sorgir la idea de crear el bou?

Nosaltres ja veníem del drac petit, érem un grupet que teníem deu anys o quinze, i es va fer petit, i llavors entre els que estàvem vam dir de fer una cosa més gran i vam donar idees i algú va dir un bou que és més tradicional i vam començar a crear el bou.

Perquè no hi havia antecedents que hi hagués un bou anterior aquí a Vendrell.

Quanta gent éreu a l'inici i quanta sou ara?

A l'inici érem potser uns quinze o vint, i ara actualment som potser uns seixanta-cinc o més.

Quan us va costar la imatge, més o menys?

A fer el bou? Va ser el primer bou que vam fer i després vam tindre el del 1992, El primer es va cremar amb una caixa de coets, aquest el vam fer entre nosaltres amb pasta de paper, i ens va sortir molt barat. Amb pessetes en aquelles èpoques, compta uns dos mil euros, més o menys. I llavors després el que va fer la Dolors Sans, que va ser el 1992, sí que va costar uns sis mil euros o una cosa així.

Fot. 28. Jordi Arroyo amb Nil Vinyes

I d'on vau treure els diners per crear la imatge?

Doncs amb una subvenció que vam demanar i després els membres de la colla també van aportar diners.

Podries fer una mica de descripció de la imatge?

Vam voler fer un bou una mica simpàtic, no vam voler crear-ne un de por, vam voler fer-lo una mica més simpàtic, que li agradés estar amb la canalla, i així vam anar fent.

Quin vestuari porteu?

Una casaca de color vermell i negre i uns pantalons de color vermell. I d'aquests en tenim també amb negre, perquè molts s'han anat perdent i se n'han fet de nous, perquè hi ha gent que se'ls porten a casa i després alguns ja no els tornen. Però el vestit, com t'he dit, és vermell i negre.

Qui us el va confeccionar, el vestuari?

La primera vegada va ser a Calafell, a casa Tetes, i vam estar allà mirant-ho entre mon germà i mon cosí, i després vam començar a fer-los entre nosaltres mateixos.

Quin acompanyament musical teniu?

Som timbalers. Depèn de l'any més, d'anys menys, depèn de com van les temporades,

a vegades som 10, 17 o 5. Hi ha hagut anys que hi ha hagut molta gent, altres anys que han sigut menys.

La música, els tocs que teniu, els va compondre algú?

Sí. Tot i que la majoria els componem entre nosaltres.

Quan van fer la reconstrucció del bou, per què van escollir la Dolors Sans?

En aquell moment era la que més èxit tenia i no coneixíem cap altre constructor i vam anar directament a ella. El Bou és una mica més gran, és un 20% més gran, i la cua també la vam fer diferent.

Entrevista a Marc Roderó del Cabrot i el Cabrot Petit

Et podries presentar i dir quina funció fas a dins del Cabrot?

Bé, doncs soc el Marc, em dic Marc Roderó i soc el president del Cabrot i del Cabrot Petit.

Molt bé. Com va sorgir la idea de crear el Cabrot i després el Cabrot Petit?

Fot. 29. Marc Roderó amb Nil Vinyes

Bé, el Cabrot ja és una herència. És a dir que el Cabrot ja fa 30 anys que ronda per carrers i places de tot arreu. Va ser creat pels Pastorets, tot just fa poc vam celebrar el seu 30è aniversari. I l'herència, podríem dir, de tota la feina que ha fet Pastorets, des del moment en què va sortir primer, de la mà del Salva Ferrer, va ser el primer president després del Pep, ha sigut una evolució del drac. Sí que és cert que en aquests 6 anys que joestic al capdavant, en aquest moment se li ha donat un altre aire, podríem dir, se li ha potenciat una miqueta més el que és el drac en si, que no deixa de ser un element festiu, però de foc. Creiem que una de les coses més importants era potenciar precisament això, les seves possibilitats amb el tema del foc. Amb aquests 6 anys que porto jo al capdavant hem anat evolucionant bastant en aquest sentit i després també hi havia una part molt important que eren els nens. Sabem que el Cabrot té una vessant familiar molt important. A hores d'ara tenim uns 120-130 socis aproximadament, però hi havia un espai que quedava molt al descobert, hi havia un espai que fins que tu poguessis gaudir del Cabrot, havia de passar una transició que era molt gran i hi havia molts nens i nenes que es perdien pel camí. Llavors la manera que no es perdessin i que poguessin arribar finalment a culminar amb el Cabrot era intentar crear la colla infantil. D'aquesta manera li dones cabuda des de més petits, estan durant un temps al Cabrot Petit, després del Cabrot Petit passen a les masses i alguns es queden a les masses i d'altres ja passen al Cabrot. Aquesta transició no estava coberta i per tant havíem d'intentar buscar aquest espai d'aquí. Una de les primeres coses que vam fer la nova junta va ser intentar posar en marxa la creació de la colla infantil.

Al principi, quan es va crear el Cabrot, quanta gent éreu i quanta sou ara?

Jo no t'ho sabria dir Nil, perquè jo aleshores no hi era. Jo vaig començar a formar part del Cabrot l'any 2007, si no recordo malament, va ser la primera sortida que vaig fer amb el drac, sí, crec que era el 2007, sí, perquè mon fill va néixer el petit al 2004, tenia tres anys i el 2007 va ser la primera vegada que vaig començar a anar amb el Cabrot. No sé quanta gent hi havia abans, però crec que sempre ens hem mogut amb aquesta forquilla, sempre hem superat el 100. De fet, donat que el Cabrot penjava de Pastorets, tot es retroalimentava, podríem dir. Això vol dir que sempre ens hem mogut amb aquesta forquilla. Sí que és cert que, amb el temps que he estat jo, sempre hem anat augmentant o reduint una miqueta més i quan ho hem ajuntat amb el Cabrot petit, sí que hi ha hagut moments que hem passat del 130.

Saps quant va costar la imatge?

No ho sé, jo sé del que va costar el Cabrot petit. 6.000 euros.

I d'on vau treure els diners?

Doncs el Cabrot és un drac que, per sort, sempre ha intentat una miqueta buscar-se la vida, per dir-ho de forma col·loquial, en altres llocs. Recordo quan el Pep era president, que ens en anàvem sempre amb un Mombrió del camp, si no me'n recordo malament, i anàvem cobrant. Tot això, pràcticament, ha desaparegut. Ara ja no truquen per dir-te, vine i paguem tants diners. És molt complicat que passi perquè cada vegada més pobles tenen colles pròpies, i per tant és molt complicat. Però sí que és cert que el Cabrot, per sort, i que per molts anys li duri, té altres fons d'ingressos, a part de la subvenció ordinària de l'Ajuntament, com poden ser, per exemple, les actuacions que fem a l'Hotel Rà, com són castells de focs que, a títol personal, membres de la junta, en concret el Javi i jo, anem a tirar qualsevol dia de l'any, qualsevol moment de l'any. El castell de focs de Sant Joan, que també tirem a l'Hotel Rà, tot això són extras que, a part de la subvenció ordinària de l'Ajuntament, ens van entrant.

I gràcies a Déu, a dia d'avui, el Cabrot gaudeix una salut econòmica espectacular.

Podries fer una mica de descripció de la imatge, què o qui representa i quin significat té?

Això va sortir d'un quadre de Pastorets d'Adam i Eva, de quan Eva mossega la poma. Això va ser com es va inspirar en aquell moment els Pastorets per poder crear una imatge. És un drac que cavalca, i representa això, el bé i el mal, l'infern. I ve del quadre de Pastorets quan Eva mossega la poma, que surt d'aquella serp. Hi ha com una espècie de conjugació entre aquests dos elements. El Cabrot Petit és el mateix. No vam voler que fos una rèplica exacta, perquè si fèiem una rèplica exacta el cabrot perdria aquesta essència. La cosa era buscar o dotar el bestiar festiu d'altres elements. Sense perdre de vista que és el Cabrot quan era infant, les serps són més amables, no són tan agressives. Els gestos de la cara de les serps són com a més infantils, podríem dir, i la cara del drac, del Cabrot, és una mica com era quan era infant. Amb els ulls més sortits, amb les serps les característiques són diferents. Segueix cavalcant damunt d'una serp de dos caps i amb els peus de boc, això no ha canviat. Però sí que és veritat que les faccions són una miqueta més amables i no són tan agressives. Però no volíem que fos igual amb petit. No volíem això.

Em podries descriure el vestuari que porteu?

Doncs hi ha l'espina dorsal al darrere, això s'ha anat mantenint i el vestuari durant tots els anys va ser sempre el mateix element amb aquest vestit negre amb els dos ulls al pit que representen també el Cabrot i les dues banyes així una miqueta en forma de diables. Però això és una cosa que s'ha anat mantenint. Així com els grafismes potser han canviat, el vestuari sempre ha sigut el mateix. I vindria a representar això, el mateix element que és el Cabrot, no es tradueix en les persones que el porten.

I qui us va confeccionar aquest vestuari?

Ni idea. Ni idea, no ho sé.

Quin constructor va anar i per què el va escollir?

Doncs va ser la Dolors Sans. I no sé el motiu que en aquest moment la junta de Pastorets els va portar allà, però amb el pas del temps ho he entès. Ho he entès perquè a mi m'han fet el Cabrot Petit i per tant sé la dedicació i la professionalitat que en aquest cas la Dolors Sans i la seva empremta personal que li dona a les bèsties que fa. Òbviament el Cabrot va ser si no el segon, el tercer drac. Està en el primer, segon, tercer drac que va fer la Dolors. El Cabrot té 30 anys, per tant ja fa molt de temps. La Dolors es va introduir en aquest món i el Cabrot va ser un dels primers. De

fet, quan parla d'ell se li il·lumina la cara, perquè va ser a partir d'aquí quan ella va començar a fer moltíssima més feina, quan s'hi va començar a dedicar professionalment i podíem dir que és la nineta dels seus ulls. Òbviament, quan vam decidir a fer el Cabrot Petit, vam anar directament a ella, ja per responsabilitat, perquè el Cabrot l'havia fet ella, però també perquè anàvem a assegurar el tret perquè en aquest sentit ella és una gran professional.

Quin acompanyament musical teniu?

La batucada, que és una altra de les peces imprescindibles. Podríem dir que no entendríem el Cabrot sense aquest element, sense la batucada, una cosa va de la mà de l'altra. Sí que és cert que amb el pas del temps ha anat tot evolucionant i cada vegada les músiques venen a ser una miqueta més particulars. Hi ha molts dracs que l'acústica no és com per exemple nosaltres que portem bongos o esquellots o portem panderetes o portem caixes. És un altre tipus de música, una música que no és tan sonora amb l'evolució cap aquí, però el Cabrot sempre s'ha caracteritzat per això. Sempre va acompanyat de la batucada amb aquest tipus d'instrument i ha anat evolucionant amb el pas del temps. I això és el que et parlo amb aquests 6 anys meus, també gaudeix d'un molt bon estat de salut, s'ha anat evolucionant en aquest sentit, s'han introduït elements nous i s'han introduït també músiques noves.

I teniu alguna peça que sigui pel moment de lluïment?

Bé, hi ha la cançó del Cabrot. Aquesta cançó del Cabrot podríem dir que és l'estàndar, no? És a dir que quan el Cabrot va en cercavila o quan està en algun moment donat en algun lloc, doncs es fa aquesta cançó que és la que porta tota la vida sonant. No n'hi ha una en concret per l'encesa, però sí que és veritat que el que han aconseguit també els dos caps de batucada, com el Javi, és poder barrejar ritmes i poder començar amb un ritme i seguir-lo amb un altre sense haver de parar, saps? Llavors, donat que les enceses del cabrot també evolucionen en aquest sentit i la majoria d'elles no baixen dels tres minuts, doncs també es comença amb un tipus de cançó i va evolucionant a un altre. Normalment sí que per les enceses així una miqueta més fortes es toca un tipus de ritme. Però de vegades es comença amb un i s'acaba amb un altre, fusionant-los tots ells sense haver de parar de tocar.

(P.D. Arrel d'haver parlat amb en Pep Bargalló, primer president del Cabrot, he pogut conèixer algunes dades que no sabia. En primer lloc, m'ha explicat que el preu del Cabrot va ser de 1.200.000 pessetes. També m'ha comentat que el vestuari el va confeccionar l'empresa PEIFER de Sabadell a partir dels dissenys d'Oriol Grau. I també m'ha dit que la junta va contactar amb la Dolores Sans ja que un dels membres coneixia a l'home de la Dolores Sans, en Manel Güell.)

Entrevista a David Merchan de la Mulassa Feixuga

Et podries presentar i dir-me quin rol fas dins de la Mulassa Feixuga.

Soc el David, el president de la Mulassa Feixuga, i res, el meu rol es basa en moure la colla, els papers, moure el grup de timbals, etc.

Com va sorgir la idea de crear la mulassa de feixuga?

Fot. 30. David Merchan amb Nil Vinyes

Va sortir d'un grup d'amics que es deien els Feixucs, Col·lectiu de Joves els Feixucs, i a partir d'aquí va sortir l'idea de fer una bèstia de foc, i va sorgir la idea de la Mulassa Feixuga. Volíem fer una figura ambigua, de dues cares, diguem, una medieval de guerrera i l'altra de l'apartat femení de la bèstia, i així va sortir.

Quanta gent era a l'inici i quanta sou ara?

A l'inici, depèn de les sortides, podrien ser uns 25 o 30, més o menys depèn del lloc, i ara actualment som uns 67. Timbalers, encenedors, portadors i tot, uns 67.

Quan us va costar la imatge, quan la vau crear?

Ara tenim dues mulasses. La vella crec recordar, hem trobat papers per aquí, va costar unes 250.000 pessetes, el preu deu rondar per allí, i ara la nova, la rèplica, ens ha sortit per 7.500 euros.

I d'on vau treure els diners?

Doncs dels diners, de les quotes dels components, i l'any passat vam fer una barra durant la Festa Major, que era l'aniversari, i vam fer un bon calaixet i vam dir, ara és l'hora de fer la bèstia nova, molt més lleugera, que puguem agafar-la tots, fins i tot els nois més joves. Ara podem gaudir de la bèstia tota la colla.

Em podries fer una mica de descripció de la imatge, què representa, com és?

La bèstia és una mulassa, com un cavall. El cavall, d'una banda és medieval i de l'altra el femení.

Em podries descriure quin vestuari porteu?

El vestuari? Portem, li diem, casaques, unes jaquetes i pantalons vermells de cotó 100% i pintats per nosaltres, símbols antics, crec que són de Lapònia o així.

La mulassa, tant la vella com la més nova, qui us les va construir?

La vella? La vella va construir...Li diuen David Escultor. Li vam dir i ens la va fer, i la nova és un noi de Cervera, està ficat amb l'Akellarre, les figures de l'Akellarre, les ha fet ell sempre i tot això, i ara fa la Mulassa i es diu Xavi Badia.

I per què el vau escollir, el Xavi?

No sé, perquè es veia bastant segur i no va posar cap pega ni res i vam dir, aquest noi és el que l'ha de fer.

Al començament volíem que es basés en el 3D, que es va fer des de l'Ajuntament, però no valia i ell va veure amb cor de fer-la a mà. A partir de les mides de la vella i anar a fent-la de zero, i va quedar de conya.

Quin acompanyament musical teniu?

Acompanyament musical? Una batucada, amb caixes, esquellots...

I teniu algun toc vostre per les enceses de lluïment?

Sí, és el ritme de la Mulassa que des que enceníem la mulassa les primeres vegades, sempre toquem el ritme de la Mulassa. Diguem-ho així, va ser un toc de timbal típic de la mulassa.

I us ho va fer algú o el vau crear entre vosaltres?

Entre nosaltres va sortir tot.

Hi havia alguna referència d'alguna mulassa antiga? O per què vau escollir la figura de la mulassa?

Aquí a Vendrell hi havia la Mulassa Botafoc del Vendrell. Crec que va desaparèixer i després va sortir la Mulassa Feixuga. Però hi havia la Botafoc. Sí, la Mulassa Botafoc.

Entrevista a Sandra Mitjans del Borinot de Foc

Et podries presentar i dir quina és la teva funció a dins del Borinot.

Sí, em dic Sandra Mitjans, soc la presidenta del Borinot de Foc i la meva funció sobretot és motivar a tota aquella persona que tingui ganes d'entrar al Borinot, que pugui participar, sobretot si per exemple és una persona que vol participar, passar-li tot el tema de documentació, d'inscripció, etc.

Fot. 31. Sandra Mitjans amb Nil Vinyes

Com va sorgir la idea de crear el Borinot?

Doncs això va ser un grup d'amics d'uns 25-30 anys que entre ells es deien Borinots i a partir d'aquí hi havia una persona més motivada que altres, que va ser el Marc Jané, que va ser qui va tenir la idea de fer aquesta bèstia de foc.

Quanta gent éreu a l'inici i quanta sou ara?

A l'inici, el primer any vam ser unes 20 persones i avui també entre unes 20 i unes 30 persones. Hem tingut anys que hem arribat a ser entre 40 i 50, però tot va per etapes i ara més o menys estem com a l'inici.

Quant us va costar la imatge del Borinot?

De temps?

De temps, de diners...

No t'ho sabria dir exactament perquè amb les subvencions i tot plegat compta entre uns 3.000 euros.

I els diners els va treure de subvencions?

De subvencions, sobretot de subvencions.

I d'alguna altra banda?

Sí, sobretot els primers anys fèiem paradetes en què veníem samarretes, en què fèiem jocs per la canalla i sobretot això.

Podries descriure una mica la imatge que representa? Per què la va escollir?

Sí, el Borinot exactament no et sabria dir d'on surt la imatge, però la persona que ho va dissenyar va intentar que s'assemblés al màxim a un Borinot real i d'aquí ve la imatge. Realment abans eren uns altres colors, tenia uns colors més marronosos i eren més difuminats del que trobem ara. Ara sembla que tingui els pèls del Borinot, cosa que abans no tenia, abans eren línies rectes i l'any passat vam voler fer el canvi.

Podries descriure quin vestuari porteu?

Sí, portem una casaca i un pantaló que és de color marró amb unes línies de color groc.

I qui us el va fer?

Ho va fer una modista de Llorenç.

I el Borinot el va fer entre els membres de la colla?

Sí.

Com és que va decidir fer-lo entre vosaltres?

Primer, perquè realment no sabíem si tindria tirada, va ser una prova pilot. D'aquesta manera no és necessari invertir tants diners. De temps, va ser un any sencer de construir-ho amb temps lliure d'un grup d'unes vuit persones, amb eines de casa i tot de casa.

I quin acompanyament musical teniu?

En comparació de l'inici, l'inici era un grup de grallers i de timbals i ara només timbals.

I teniu alguna música específica vostra?

Tenim dos ritmes que els vam definir fa un parell d'anys perquè vam comprar tabals nous. Són tabals que són més grans i d'aquí vam pensar que hauria de ser un ritme més tradicional. Tenim la sort que dins de la junta tenim un músic i ell va ser qui va pensar un ritme per quan encenen les primeres masses que acompanyen el Borinot i després quan encenen la bèstia és un ritme més ràpid.

Entrevista a Joan Vicente del Caramot i les Puces

Primer de tot, et podries presentar i dir quina funció fas a dins del Caramot i les Puces?

Jo soc el Joan Vicente, soc el tresorer de l'entitat del Caramot i les Puces.

Com va sorgir la idea de crear el Caramot?

Entenc, per allò que jo he escoltat és que, bé, quatre joves es van motivar, digue-li com vulguis, a crear-lo i van fer un cap molt gran, van fer el primer cap. I tenien el cap tan gran que llavors van haver

d'anar fent els trossos proporcionats al cap. O sigui, per això és tan gran perquè el cap és el primer que es va fer, llavors, clar, amb aquest cap tan gran, el cos també l'han de fer gran.

Però al principi el van crear joves, pel que tinc entès, quatre que s'avorrien, entre cometes.

I les Puces?

Les Puces van venir perquè el Caramot es guardava en un local i es va omplir de puces.

I com que no pot sortir mai del Vendrell, van crear primer dues Puces. Si no pot sortir el Caramot, doncs que surtin les Puces fora del Vendrell. I als dos anys van crear dues més i ja han sigut les quatre Puces que són com... la mobilitat del Caramot. O sigui, el Caramot surt aquí Vendrell, durant les festes del poble, però a l'hora d'anar a Comaruga, el Caramot ja no hi podia anar i hi anaven les Puces.

Són la representació de l'entitat.

Sí, representen l'entitat fora del Vendrell.

Quanta gent éreu a l'inici i quanta sou ara?

Jo, pel que tinc que entès, juntament als creadors hi havia unes 15 o 20 persones que van començar. A partir d'aquí, suposo que l'entitat va anar creixent més o menys, i nosaltres ara som actualment actius, uns 30, 40... Al grup de WhatsApp som 65. Però uns 40, normalment a la Festa Major aquest any érem 43. És clar, a la Festa Major, que surt al poble, és quan necessites tot el suport de tothom qui pugui venir. I vam fer una sortida a Tarragona, i hi vam anar... no sé si érem 15 o 17.

La imatge, quan es va fer, més o menys, quant podia costar?

Hòstia, això ja sí que... de números ni idea.

Fot. 32. Joan Vicente amb Nil Vinyes

Ara me l'escric un moment al WhatsApp i li passaré a algun dels creadors, a veure si ens ho poden dir.

I d'on van treure els diners, també ja te la passaré a aquesta.

Llavors, em podries fer una mica de descripció de la imatge? Què representa? I quin significat té?

Jo què sé, és que no ho sé, això és una cosa que mai ens hem preguntat, com que jo l'he vist des que soc petit, no ens hem preguntat la imatge que representa. Per nosaltres, és com el drac de Sant Jordi, entre cometes. Les diades de Sant Jordi intentem, si cauen divendres, dissabte, que no treballem i tal, intentar treure la part del cap a fora el local, per a que la canalla s'hi pugui fer fotos per Sant Jordi, saps? Aquesta és la imatge que tenim nosaltres.

No sé fins a quin punt és veritat. Quan es va fer no hi havia cap més drac, crec, aquí a Vendrell, no? Perquè el drac del Vendrell s'havia perdut i crec que va ser el primer i després el Cabrot.

Que em podries descriure el vestuari que porteu?

El vestuari que portem són unes casaques i uns pantalons els quals la tela és ignífuga. En principi les cintes també representa que són els colors del drac i el pic aquest ens van explicar que era diferent a una caputxa, saps? La típica caputxa normal, almenys aquesta queda amb el con a dalt, que és una mica més distintiu.

Quin acompanyament musical teniu?

Nosaltres teníem batucada, abans, fa molts anys. Jo no he viscut això i llavors dos que tocaven aquí, que són els Repes, que estan amb el Petafort, van crear-se el seu grup i llavors venien... a nosaltres ens acompanya el Petafort, que és un grup de percussió externa, però que no cobren, ni els paguem, ni res. Venen sempre que sortim, venen. Ells es van comprar samarretes, van ficar el seu logo darrere, i el de les Puces al davant.

I el nom de Caramot d'on ve?

Hòstia, doncs ara mateix... És que no en tinc ni idea, tio. Ha de tenir alguna cosa a veure amb la cara. Sí, sí, això segur, però saps allò de... que no m'he preguntat mai, perquè es diu Caramot, hòstia, ara m'ho pregunto i no en tinc ni idea.

(P.D. El Joan Vicente va enviar les preguntes que no em sabia respondre a un dels creadors del Caramot i aquesta persona em va resoldre aquests dubtes. En primer lloc m'ha explicat que el cost del Caramot va ser de 400.000 pessetes i que es va finançar de manera popular, amb rifes, venda de loteria i amb l'ajut de comerciants. En segon lloc m'ha comentat que la imatge del Caramot es va inspirar en els contes de rondalles populars i que el nom és completament fantàstic, i que els membres de la colla el van triar. També comenta que la idea va sorgir de la mateixa gent de la comissió de festes, després de crear la cercavila de foc de l'any 1981, es va voler fer una cosa diferent i que potenciés la cercavila de foc del Vendrell. En quart lloc que el vestuari inicialment també anava acompanyat d'una màscara blanca en forma de bec, que recordava a les màscares venecianes del segle XVIII. I finalment, que el Caramot anava acompanyat per tres tabalers que es trobaven al davant de la bèstia, la melodia la qual tocaven no s'ha conservat.)

ANNEX III:
Fitxes tècniques

- **El Drac**

Funcionalitat	Foc, Protocol
Quantitat	1
Material	Fibra de vidre amb una estructura interior de ferro.
Any de construcció	2019
Pes	50 kg
Constructor	Arnau Codina
Principals reformes	
Mides	Llargada: 300 cm, Amplada: 200 cm, Alçada: 145 cm
Tracció	Càrrega interior
Llença	Foc
Punts de llançament	Boca: 3 Ales: 2 Cua: 3 Total: 8
Components de la colla	Porten i arrosseguen alhora: 1 Altres portadors: 6 Músics: 3 Pirotècnics: 2 Total components actius de la colla: 15
Acompanyament musical	Cobla de tres quartans

- **L'Aliqueta**

Funcionalitat	Animació, Infantil
Quantitat	1
Material	Fibra de vidre sobre motlle de silicona.
Any de construcció	2015
Pes	12 kg
Constructor	Arnau Codina
Principals reformes	
Mides	Llargada: 150 cm, Amplada: 100 cm, Alçada: 100 cm
Tracció	Càrrega interior
Llença	
Punts de llançament	
Components de la colla	Porten i arrosseguen alhora: 1 Altres portadors: 15 Músics: 5 Total components actius de la colla: 20
Acompanyament musical	Gralles i timbal

- **L'Àliga**

Funcionalitat	Protocol
Quantitat	1
Material	Fibra de vidre
Any de construcció	2013
Pes	35 kg
Constructor	Arnau Codina
Principals reformes	Reconstrucció completa a càrrec d'Arnau Codina l'any 2023
Mides	Llargada: 240 cm, Amplada: 120 cm, Alçada: 170 cm
Tracció	Càrrega interior
Llença	
Punts de llançament	
Components de la colla	Porten i arrosseguen alhora: 1 Altres portadors: 15 Músics: 4 Total components actius de la colla: 20
Acompanyament musical	Gralles i timbal

- **El Leonet**

Funcionalitat	Protocol, Infantil
Quantitat	1
Material	Resina de polièster i fibra de vidre
Any de construcció	2015
Pes	12 kg
Constructor	Manel Llaurador
Principals reformes	Reconstrucció a partir del disseny 3D a càrrec de l'Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya l'any 2023
Mides	Amplada: 95 cm, Alçada: 160 cm
Tracció	Càrrega interior
Llença	
Punts de llançament	
Components de la colla	Porten i arrossequen alhora: 1 Altres portadors: 5 Músics: 4 Total components actius de la colla: 20
Acompanyament musical	Cobla de 3 quartans

- **El Lleó**

Funcionalitat	Protocol
Quantitat	1
Material	Resina de polièster i fibra de vidre
Any de construcció	2015
Pes	35 kg
Constructor	Manel Llaurador
Principals reformes	
Mides	Llargada: 145 cm, Amplada: 92 cm, Alçada: 275 cm
Tracció	Càrrega interior
Llença	
Punts de llançament	
Components de la colla	Porten i arrosseguen alhora: 1 Altres portadors: 5 Músics: 4 Total components actius de la colla: 20
Acompanyament musical	Cobla de 3 quartans

- **La Víbria**

Funcionalitat	Foc, Infantil
Quantitat	1
Material	Fibra de vidre
Any de construcció	2007
Pes	37 kg
Constructor	Ramon Aumedes. Taller Sarandaca
Principals reformes	
Mides	Llargada: 300 cm, Amplada: 250 cm, Alçada: 250 cm
Tracció	Càrrega interior
Llença	Foc
Punts de llançament	Boca: 4 Ales: 6 Cua: 2 Altres: 2 Total: 14
Components de la colla	Porten i arrosseguen alhora: 2 Altres portadors: 2 Músics: 20 Pirotècnics: 6 Total components actius de la colla: 30
Acompanyament musical	Batucada

- **El Tallot**

Funcionalitat	Foc
Quantitat	1
Material	Ferro, guix, fang i fibra de vidre.
Any de construcció	1997
Pes	80 kg
Constructor	Membres de la colla
Principals reformes	2005. Canvi de color . 2007. Reforma estructural.
Mides	Llargada: 300 cm, Amplada: 140 cm, Alçada: 190 cm
Tracció	Càrrega interior
Llença	Foc
Punts de llançament	Boca: 3 Cua: 2 Altres: 9 Total: 14
Components de la colla	Porten i arrossequen alhora: 3 Altres portadors: Músics: 30 Pirotècnics: Total components actius de la colla: 33
Acompanyament musical	Batucada

- **El Bou de Foc**

Funcionalitat	Foc
Quantitat	1
Material	Fibra de vidre, resina de polièster i metall
Any de construcció	1991
Pes	35 kg
Constructor	Dolors Sans
Principals reformes	
Mides	Llargada: 350 cm, Amplada: 90 cm, Alçada: 230 cm
Tracció	Càrrega interior
Llença	Foc
Punts de llançament	Total: 12
Components de la colla	Porten i arrossequen alhora: 2 Altres portadors: 8 Músics: 15 Pirotècnics: Total components actius de la colla: 25
Acompanyament musical	Batucada

- **El Cabrot**

Funcionalitat	Foc
Quantitat	1
Material	Fibra de vidre i metall
Any de construcció	1991
Pes	120 kg
Constructor	Dolors Sans
Principals reformes	
Mides	Llargada: 450 cm, Amplada: 200 cm, Alçada: 350 cm
Tracció	Càrrega interior amb rodes
Llença	Foc
Punts de llançament	Boca: 4 Ales: 4 Cua: 1 Altres: Del trident i el llom; llença míssils 3 Total: 12
Components de la colla	Porten i arrosseguen alhora: 2 Altres portadors: 80 Músics: 40 Pirotècnics: Total components actius de la colla: 120
Acompanyament musical	Batucada

- **La Mulassa Feixuga**

Funcionalitat	Foc
Quantitat	1
Material	Fibra de vidre
Any de construcció	1995
Pes	75 kg
Constructor	David Escultor
Principals reformes	L'any 1997: Remodelació estructura interior i punts de foc.
Mides	Llargada: 300 cm, Amplada: 90 cm, Alçada: 250 cm
Tracció	Càrrega interior
Llença	Foc
Punts de llançament	Ales: 6 Altres: 3 Total: 9
Components de la colla	Que portin i arrosseguin alhora: 2 Altres portadors: 4 Músics: 30 Pirotècnics: Total components actius de la colla: 40
Acompanyament musical	Batucada

- **El Borinot de Foc**

Funcionalitat	Foc, Animació
Quantitat	1
Material	Fibra de vidre
Any de construcció	2011
Pes	80 kg
Constructor	Membres de la colla
Principals reformes	
Mides	Llargada: 300 cm, Amplada: 140 cm, Alçada: 185 cm
Tracció	Càrrega interior
Llença	Foc
Punts de llançament	Boca: 5 Ales: 2 Altres: Cos 8 Total: 16
Components de la colla	Que portin i arrosseguin alhora: 2 Altres portadors: 20 Músics: 6 Pirotecnics: Total components actius de la colla: 32
Acompanyament musical	Timbals

- **Les Puces del Caramot**

Funcionalitat	Foc
Quantitat	4
Material	Fibra de vidre i altres
Any de construcció	1999
Pes	30 kg
Constructor	Dolors Sans
Principals reformes	Any: 2012, es canvien els colors i es col·loquen llums de led als ulls per donar un toc més viu.
Mides	Llargada: 100 cm, Amplada: 60 cm, Alçada: 180 cm
Tracció	Càrrega interior
Llença	Foc
Punts de llançament	Cua: 2 Altres: 2 cap, 2 esquena Total: 6
Components de la colla	Que portin i arrosseguin alhora: 4 Altres portadors: Músics: 42 Pirotècnics: Total components actius de la colla: 46
Acompanyament musical	El grup Petafort, que és un grup de percussió

- **El Caramot**

Funcionalitat	Foc
Quantitat	1
Material	Fibra de vidre i ferro
Any de construcció	1984
Pes	750 kg
Constructor	Membres de la colla
Principals reformes	Restauració anual
Mides	Llargada: 2000 cm, Amplada: 250 cm, Alçada: 300 cm
Tracció	Càrrega interior amb rodes
Llença	Foc
Punts de llançament	Boca: 12 Ales: 6 Cua: 4 Altres: El llom té 28 punts. Total: 50
Components de la colla	Que portin i arrosseguin alhora: 8 Altres portadors: Músics: 42 Pirotècnics: Total components actius de la colla: 50
Acompanyament musical	El grup Petafort, que és un grup de percussió

- **El Cabrot Petit**

Funcionalitat	Foc, Infantil
Quantitat	1
Material	Fibra de vidre
Any de construcció	2019
Pes	18 kg
Constructor	Dolors Sans
Principals reformes	
Mides	Llargada: 240 cm, Amplada: 90 cm, Alçada: 200 cm
Tracció	Càrrega interior
Llença	Foc
Punts de llançament	Boca: 4 Ales: 2 Cua: 1 Total: 7
Components de la colla	Que portin i arrossequin alhora: 1 Altres portadors: 8 Músics: 15 Pirotècnics: 15 Total components actius de la colla: 38
Acompanyament musical	Batucada

ANNEX IV:

Entrevistes a constructors

Entrevista a Ramon Aumedes del Taller Sarandaca

Fot. 33. Ramon Aumedes amb Nil Vinyes al seu taller, a Granollers

Et podries presentar i explicar-me què et dediques?

Mira, jo soc en Ramon Aumedes Farré, el meu nom és aquest, i tinc, ja, certa edat i fa molts anys que em dedico a l'escultura. Jo soc escultor, i a mi quan em pregunten tu què ets, jo soc escultor i pintor, perquè ja des de molt petit ja m'agradava l'escultura. I això que soc d'un poble petit, que l'escultura és l'últim que tu pots veure. Jo soc de Guissona. I llavors els meus pares es van traslladar a viure a Barcelona, perquè quan era a Guissona vam anar una vegada a Cervera i vam veure una exposició de l'escola Massana. L'escola Massana és una escola d'art de Barcelona. I jo quan vaig veure allò, tenia uns 10 o 12 anys, i vaig dir que jo volia anar aquí, jo volia anar a aquesta escola. I efectivament, quan vam anar a Barcelona, vaig entrar a l'escola Massana. A més, hi vaig entrar molt jove, perquè en aquella època els estius feien un curset, que hi podies entrar, tinguessis l'edat que tinguessis. Jo em penso que tenia uns 15 o 16 anys, i hi vaig entrar tot un estiu.

I després ja vaig entrar als cursos, vaig fer uns quants cursos, no me'n recordo quants, fins als 19 anys. Allà jo ja volia entrar a fer escultura, els meus pares no, perquè el meu pare era transportista, a casa meva eren traguiners, carreters i transportistes, però a ell li agradava molt l'art i dibuixava molt bé també. I llavors em van dir, home, en comptes de ser escultor, que és molt difícil viure'n. Per què no fas pintura? Llavors jo em vaig informar i a la Massana feien pintura i escultura. A primera hora feien pintura i després escultura, vaig dir, perfecte, faig les dues coses. Però la meua idea era escultura. I llavors, als 19 anys, vaig entrar a Belles Arts. Però tot i amb això, quan vaig entrar a Belles Arts, ja treballava amb diferents tallers d'escultors. L'escultura per mi era bàsica.

I per dedicar-te a construir bèsties, com ho vas saber, que t'hi volies dedicar, a això?

Això va ser una... anava a dir puta casualitat, però bé, casualitat. Perquè, a veure, el meu pare, després de la guerra, es va dedicar a recuperar els gegants, a recuperar les sardanes, a recuperar els pastorets. Era un home que estava posat en la cultura catalana. I clar, per mi, els gegants de Guissona, els vivíem perquè quan passaven per davant de casa, com que el meu pare hi havia intervingut, no era portador, però va fer

que es recuperessin els gegants, doncs paraven allà, baixaven vi dolç amb galetes i ballaven per allà.

I quan era petit jo pensava, quan sigui gran, vull fer un capgròs. Perquè pensava, no, un gegant serà molt, un cap gros millor. Però aquí es va creuar tot. Jo, com a escultor i pintor, la meua obra no té res a veure amb els gegants. La meua obra és mínima, abstracta total.

Però quan vam arribar a Barcelona, hi va haver una època que vam llogar una casa a Canovelles, en una urbanització, i nosaltres som nous germans. I era tot molta colla. I vam organitzar la festa major del barri. I jo vaig dir, doncs ara tinc l'ocasió. Allò de fer un capgròs ja havia marxat perquè jo estava treballant amb altres escultors, i vull dir que ja no... I quan vam dir, farem la festa major vaig dir, va, jo faré un cap gros. I el primer any vaig fer un capgròs. I el segon any, jo faré un gegant. Un gegant pel barri. I vaig fer un gegant. Però no amb la idea de fer gegants. La idea no la tenia. Jo tenia feina amb altres escultors. I llavors em va baixar la feina d'escultor per treballar per d'altres. I llavors va ser quan els gegants d'aquí Granollers buscaven algú per restaurar els gegants grans. I em van dir, escolta, tu series capaç de restaurar-los? Dic, mireu, jo he fet un gegant que era aquest. El gegant aquest meu, que era un autoretrat. I a partir d'aquí vaig fer els de Granollers, després no sé si vaig fer el de Montornès, la Garriga...

Ja en porto fets 300. Però la meua idea no era dedicar-me a això. Però la vida et porta per camins que no preveus.

I a part dels estudis de la Massana, de pintura i escultura, vas fer algun altre curs o estudi per enfocar-te també més en aquest sector, també de ser autodidacte?

No, no. Jo, quan estudiava, jo vaig treballar molt a la Massana, vaig modelar molt. Quan estava a Belles Arts també vaig treballar molt. A l'escola i allà. Però és que mentrestant estava treballant amb dos escultors. Jo m'anava formant com a escultor. No tenia la idea dels gegants. Quan em va sortir la possibilitat de fer gegants, va ser autodidacte, però jo ja sabia modelar. Jo ja havia modelat. Mira, jo treballava amb un escultor, no sé si coneixeu gaire Barcelona, Rambla de Catalunya, tocant a la Diagonal, que hi ha un edifici que és de la Diputació, em sembla, a davant hi ha una girafa. Aquella girafa l'he fet jo. No és meua. És d'un escultor que es diu Josep Granyer i treballava amb un tamany molt petit. Jo l'hi passava en gran. Més avall també hi ha una escultura que és un toro que està assegut, que també la vaig fer jo. Aquest escultor va fer moltes coses. Ell treballava en petit i jo l'hi passava en gran. Jo ho modelava, li deixava quasi acabat, i llavors ell passava, era un home gran, de 70 i escaig, gairebé 80, i ell es passava dies i dies, allà retocant una mica. Jo l'hi deixava pràcticament acabada. I tot això ho feia sense tindre la idea de fer gegants. Quan em vaig posar a fer gegants, ja estava molt format com a escultor.

Quan t'encarreguen una imatge, ets tu qui la dissenya o també la colla et pot aportar idees?

Això depèn de cada un. Per exemple, l'últim que he fet, que ha sigut un drac de 3 caps, un ca Cèrber, un gos, pel barri de Sant Andreu de Barcelona. Ells ja en tenen un, de drac, una mica més gran, però resulta que pesa 90 quilos. I clar, diuen, no el poden portar i nois com ara tu, el volien portar. I em van dir, tu mateix, i llavors jo el dissenyo. Ells em diuen què és el que volen, i llavors jo primer faig un dibuix.

Amb els dracs, bàsicament sempre, primer fem un dibuix de com serà. I moltes vegades fem una maqueta. I a partir d'aquesta maqueta, normalment no retoquen grans coses, la veritat és aquesta, perquè abans de fer-la ja parlem bastant. Abans,

per exemple, em van dir que un dels gossos tingués la cara d'una forma, l'altre més rialler, l'altre més d'això, i que la cua tingués dos serps. Perquè em penso que la de l'altre té serps que s'emboliquen aquí i allà. Per exemple, també vaig fer un lleó per Gavà, un lleó que feia quatre metres. El Brumot. En tenien un. I doncs el procés és el mateix. Amb els gegants, normalment, hi ha vegades que no fem ni dibuix. N'hi ha que em demanen el dibuix, però jo soc molt mandrós de fer el dibuix. Però amb un gegant està molt clar el que vols. És un gegant que representi tal persona o de tal època, llavors investigues a veure quina roba es portava en aquella època.

Per exemple, vaig fer els gegants d'un poble per allà baix a Tarragona. Bé, són uns gegants que representen un indiano. Un que va anar a les colònies a fer diners i que va tornar i era una història bastant interessant d'aquest personatge. Llavors, clar, quan et demanen això, ells em van portar unes fotografies que és un home que no es va casar i llavors van buscar una dona important també de l'època per fer la companya. Perquè el curiós d'aquests gegants és que aquest indiano, els indians anaven a fer fortuna, allà tenien les dones que volien, que feien el que volien, i llavors quan tornaven, ja granadets, amb els diners fets, llavors es buscaven una dona jove, però que no fos de casa bona. Perquè així no hi havia problemes d'herències. Llavors, si es casaven tenien fills, però aquest no es va casar. Aquest va tornar i no es va casar i les males llengües diuen que era homosexual. Clar, en aquella època l'homosexualitat era molt tabú. Però resulta que ell va donar diners perquè es construís una escola, però una escola que fos mixta. Ell ho va especificar molt, que fos mixta. Perquè ell volia la igualtat entre homes i dones. Això en aquella època, que això era tot un... I a més a més, va deixar tots els diners en una herència per les dones que es casessin del poble.

Torredembarra, ara m'ha sortit el nom. Llavors, totes les dones de Torredembarra, quan es casen, tenen un dot. Clar, aquest dot abans era molt i ara és poc. Però abans, per exemple, em deien, la meva besàvia es va comprar una casa, la meva àvia amb aquell dot es va comprar un pis, i la meva mare es va comprar quatre mobles. I ara és simbòlic. Simbòlic. Vas a l'Ajuntament, però forma part d'una cosa important, d'una història important. Les dones que es casen van a l'Ajuntament, els donen, no sé si 100 euros o 200 euros, quelcom simbòlic. I un justificant que les acredita, que són de Torredembarra, i que han rebut aquest dot. Llavors, l'edifici que ell va fer construir per a escola, clar, ja no serveix d'escola perquè ha quedat obsolet. Llavors, aquell edifici està dedicat a la igualtat de les dones. Llavors, clar, aquest, et porten fotografies, investigues. Ells mateixos van portar molta informació de com anaven vestits. Llavors, van buscar una parella, una dona significativa de l'època i també em van portar tal com anaven vestits. Llavors, clar, a l'hora de fer les cares, que és el que és més d'això, doncs, tu et bases amb les poques fotografies, perquè normalment són fotografies frontals. Llavors, no veus el perfil i te l'has d'imaginar.

I quan et donen llibertat absoluta per fer la bèstia d'imatge, en què et bases per fer-la?

És que llibertat absoluta no existeix. Perquè normalment la gent ja té una idea... El que passa és que tu els has de canalitzar perquè hi ha gent que té una idea... Tot depèn de si tu vols un drac que el puguis portar o una bèstia que el dia que te la porti la deixis allà i li posis rodes perquè no pots carregar-la. Clar, hi ha coses que farien molt bonic, però no són pràctiques a l'hora de manegar-les. El que passa és que sí, i a vegades et diuen, és que no tenim cap idea. Però normalment sempre partim d'un embrió, encara que sigui poca cosa. Per exemple, la víbria del Vendrell, ja fa anys que la vaig fer, més o menys tenia una idea, però no gaire. Però em van dir que estigués inspirada en un capitell o algo així. No ho sé. Jo em sembla que van venir i van dir, no ho sé, volem alguna cosa. Llavors, a partir d'aquí, vam fusionar la cua de cranc, les banyes de cabra, el bec de l'àliga i porta com una mena de cresta. Jo diria que tot això ells em

van donar la informació. Pensa que, per exemple, als capitells romànics de totes les escoles sempre hi ha bitxos molt rars. I em sembla que una mica van partir d'una idea d'aquestes. A més, això sí que recordo que volien que fos una víbria.

Quina tècnica utilitzes a l'hora de construir?

Des del principi del procés? Jo ho faig diferent de molts. I a més, no m'agrada com treballen segons quins. Perquè hi ha gent que treballa o amb pòrex o amb fang, és igual, i després posa la fibra sobre. Jo això no ho faig mai. Perquè a mi m'agrada modelar, donar-hi la textura que jo vull, l'acabat que jo vull i després que allò, aquell acabat que jo el deixo amb fang que em surti exactament en fibra. I el sistema és modelar amb fang, fer motlles i llavors reproduir això amb els motlles.

I amb els motlles què fas?

Clar, tu ara imagina't, hi ha àligues per tot Catalunya que el que són les plomes es veu que hi ha la fibra posada sobre. I això jo no ho suporto. I com a escultor que sóc, no ho suporto. A mi m'agrada modelar una ploma i que aquella ploma, tal com jo la modela, vull que surti exactament amb la fibra que jo faig. I llavors el sistema és fer-ho amb motlles. Potser el procés és més llarg, però què passa? Que per exemple, els del ca Cèrber de Sant Andreu, em van dir que la de la Dolors pesa molt i temps enrere li van dir al meu fill, com que és músic, què podem fer aquí i allà? Jo no ho sé. Tu quan modeles i poses el teixit a sobre després has de treure tot el fang. Hi ha llocs que no hi arribes i ja no sé què. Dic home, talleu-lo. I clar, tu imagina't, el de la Dolors pesa 90 quilos i aquest en fa 20 i escaig.

És més petit que l'altre. Però bé, no ve d'això. Perquè treballem diferent, treballes diferent. Per exemple, hi ha gent que comença a posar coses, allò es trenca. Jo penso molt quan fem un drac. Penso molt amb el pes, amb l'equilibri, perquè tu el que no pots fer és un drac molt alt.

Els gegants són, per definició, és un tub, això ja ho saps. Es porten, has de buscar l'equilibri i tot. Però un drac tu procures que no sigui molt alt perquè no fa falta que sigui alt, el drac. El drac no fa falta que sigui molt alt, sinó que tu quan entris i te'l col·loquis, no l'hagis d'aguantar.

Que no se't tiri endavant o se't tiri a un costat o a l'altre. Que et quedi clavat, perquè llavors d'aquesta manera tu pots jugar amb el moviment per donar-li vida. Perquè amb un drac, el bonic d'un drac, hi ha gent que em diu, per exemple, aquest que he fet el Brumot, amb rodes. Jo pensava, malament em rodes, perquè no té la vida que tu li pots donar. Aquest drac mateix, tu te'l col·loques, pots jugar, bellugar-lo agafa vida. I si col·loques bé el foc, que tampoc cal posar molt foc. Perquè tu veus el drac i dius, no sembla una bola de foc, no fa falta, perquè per això et faig una bola i mil punts de foc. És important el foc, col·locar-lo bé, i saber-lo portar, viure el drac.

Hi ha bèsties que tenen tants ornaments que a l'hora de moure-les, quasi que fa com a por moure-les. Llavors també la balançada que et poden agafar. No, i després, per exemple, jo conec dracs d'altres gent que el primer dia ja se'ls ha trencat una cosa, el porten a arreglar, el segon dia també el porten a arreglar, i això és una cagada.

Quan els mateixos portadors comencen a arreglar el drac, vol dir que el comencen a destruir, perquè no és el mateix que ho faci jo, que no que ho faci algú. S'ha trencat i posem fibra, i cada vegada es van deformant els dracs, i això no és bo.

És veritat que el teu estil també és bastant peculiar, és noten molt els dits, la forma de fregar el fang, estan molt marcats. No són tan llisos, o això que deies, que els dones una textura que després amb la fibra de vidre no se'n va, sinó que es nota molt la mà.

Una bèstia, quant pot costar?

M'ho preguntes a mi, que jo no soc a la bèstia! Ho dic perquè el tema de preus ho porten molt poc. Però és que depèn, pot anar de 8.000 a 10.000, depèn del tamany, depèn de la forma que tenen, 11.000, depèn de la forma.

Quina és la bèstia o gegant que més il·lusió t'ha fet construir o que ha sigut més important en la teva carrera com a escultor?

Això jo els hi podria preguntar als teus pares, però només teniu un fill, no?

Els meus pares ja nosaltres som nous germans. Cosa rara, vull dir. Però és com si li preguntes a uns pares que tenen tres fills o quatre, o el que sigui, i el pare es mirarà els fills, cadascú té el seu caràcter, la seva cosa aquí i allà.

Si és un pare normal, et dirà això. Clar, jo hi ha peces que evidentment són més grans i et porten més feina, però a vegades amb la peça més petita també hi tens...

Jo soc una persona que hi poso molta il·lusió a cada peça que faig. Per petita que sigui, per exemple, fa anys vaig fer per aquí Granollers un drac que és una gralla, que és un cap amb banyes i amb un pal llarg que l'aixequen, realment és espectacular perquè sembla una cosa petita, però en canvi...

I ara aquest any m'han demanat una pels joves, perquè aquella pesa massa, per als joves, i n'he fet una pels joves. I no és gaire més petita perquè en el fons és un cap amb un pal, però l'he fet com més infantil. I mentre feia allò, estava fent el lleó que feia 4 metres de llarg, i també estava fent una puput preciosa.

Les puputs, no sé si saps com és una puput, que tenen aquells colors i aquella cresta. Però amb cada un jo hi entrava dintre, és com quan modeles tu entres dintre d'aquella peça i te l'estimes com un fill.

Hi ha gent que em diu, i no et sap greu que em marxi? Et dic, no! I el que vull és que marxin tots. M'agrada molt després quan el torno a veure. Evidentment, quan els tornes a veure, i et recordes quan el vas fer i vull dir que... passa que a vegades em diuen, escolta, el gegant de tal lloc... No me'n recordo els noms ni de la població. Quan el veig el gegant, sí que el reconec. Però a vegades em costa de dir, d'on era aquest? No me'n recordo de quina ciutat o de quin poble.

Llavors, quin seria, el de Granollers?

Home, a veure, el drac de Granollers per mi és molt important perquè va ser el primer drac. Clar, evidentment. I a més, és el drac que veig més. És el meu drac. I el veig per la Festa Major, que el fan anar molt bé. Però després veig d'altres i... i te'ls estimes igual. Els dracs que fa anys que he fet... A més, allò em fa il·lusió tornar-los a veure aquí. És com l'abans i el després.

Entrevista a Arnau Codina

Molt bé, doncs, primer de tot et podries presentar i dir a què et dediques.

Complicat. Em dic Arnau Codina i em dedico a la creació i restauració d'imatgeria festiva, ja pot ser popular, events festius, i bàsicament seria això.

M'he especialitzat en això, no surto d'aquest àmbit.

Molt bé. Com vas saber que et volies dedicar a això?

Jo és que de petit ja jugava a fer això. Llavors, simplement no vaig deixar de fer-ho. De petit, amb caixes de cartró, feia dracs, amb cadires feia gegants, amb qualsevol cosa trobava per casa. I això, fins que em va sortir l'oportunitat de fer els primers projectes i tal, i va ser d'una forma molt natural.

No hi va haver un moment exacte, tot i això, sí que et puc dir la primera feina quina va ser, però abans d'això havia fet moltes altres coses de forma totalment amateur. I simplement es va anar fent cada cop més professional i cada cop més... fet d'una forma més rigorosa, no tant davant de cartons i coses així, passant a fibra, modelats en fang i tot això.

Fot. 34. Nil Vinyes amb Arnau Codina al seu taller, a Olivella

I per dedicar-te a això vas fer alguns estudis especialitzats o vas ser autodidacte?

Autodidacte total. Sí, sí. No hi ha estudis específics d'això.

El màxim potser seria Belles Arts i només hi ha algunes àrees concretes que es podien utilitzar d'això. És un coneixement que abarca molts àmbits, el que necessites per fer aquest ofici. Autodidacte i sobretot aprenent d'altres professionals que feien coses similars al que feia jo i agafant d'ells cosetes, no? I després ho vas portant al teu terreny i fent-ho d'aquesta manera, una mica.

Quin és el procés de disseny d'una bèstia?

El disseny, el que és important és tenir en compte que aquí no estem fent peces de museu que han de ser boniques, ja està, sinó que han de ser funcionals. Llavors, l'important d'un disseny és fer un disseny que sigui viable i que es pugui portar. Portar, transportar, guardar, inclús pots plantejar que sigui fàcil de reparar o no, depèn de les necessitats. I això és una cosa que amb l'experiència vas aprenent què necessita cada figura. No és el mateix aquesta que aquella, no? Cada cosa té el seu.

Jo crec que és més important tenir en compte aquestes coses, que no que sigui una cosa bonica, que no vull dir que no sigui important que sigui bonica. Però si no és funcional, per més que sigui bonica, no servirà per res.

I et ve la colla amb una idea o tu els hi proposes? T'informes sobre la regió a la qual va? Històries, tradicions?

Sí, en general sol ser la colla que ja ve amb una idea força definida, i a vegades no. En aquest cas, doncs sí, el que es fa normalment és buscar, per no inventar-te res, tampoc. Que també es pot inventar totalment, però si hi ha elements que lliguen a la terra o al poble, doncs està bé, però és un element més per vincular la gent socialment entorn d'aquest projecte.

I a l'hora de construir, quina tècnica fa servir?

Generalment un modelat de fang i després un motllo d'escaiola i un laminat de fibra de vidre.

I una imatge, quin preu pot rondar?

Depèn. És molt orientatiu. Molt orientatiu perquè no té res a veure una figura o una altra. Llavors això és difícil de calcular. No ho sé. 5 xifres normalment. 4 o 5 xifres. Depèn del projecte.

I si me'n haguessis de dir un que dius, ostres, aquest m'ha marcat en la carrera o m'ha fet molta il·lusió fer, quin seria?

Sobretot el d'Olivella, que és potser perquè estic més implicat d'una forma més directa. Però bàsicament per això, no per res més. Tota la resta de projectes són igual d'interessants. I he de dir que cada un és diferent. Llavors és difícil tirar-ne un perquè cada peça té la seva gràcia. I si dius, sí, m'encanta aquest per això, però és que aquest altre té una altra cosa, saps?

Però potser el que més diferent és, per implicació personal, és el d'Olivella perquè he estat vinculat al creixement d'aquesta colla i és d'aquí. Potser és que són de casa i sempre sents més d'allò. Però no és que consideri que sigui millor ni pitjor que un altre, però potser per això sí.

Tu ja formes part d'una generació de joves que esteu creixent dins d'aquest món de construcció d'imatgeria festiva. Com veus el futur?

No ho sé. No en tinc ni idea. En quin sentit ho dius, en el sentit laboral o en el sentit de la cultura?

General, tant per part teva com per part cultural. Perquè clar, els anys 80 va ser quan hi va haver tot el boom de creació, d'elements i tot, que tothom volia tenir el seu propi. Però clar, un cop ja tothom el té, aquest boom es va desinflant. O no?

Jo penso que no. Jo crec que s'estan produint moltes més figures ara que les 80. No he fet el número, el càlcul, però jo diria que estem similar. De totes maneres, jo penso que això tampoc no pot seguir fins l'infinit. Vull dir, hi haurà algun moment en què suposo que el treball serà més de restauració.

De fet, aquí, gairebé 50-50 o més és de restauració que no pas de creació. Clar, tot això s'ha de conservar i s'ha de mantenir. L'altra opció és que tot això es vagi perdent. Però no ho sé, jo penso que hi ha prou relleu generacional, si més no, per uns quants anys més. Ja veurem com vol ser.

O sigui que ets optimista, bàsicament.

Sí, sí, sí. No tinc res que em faci pensar al contrari, però bé, no hi penso massa, de veritat. No hi penso massa.

Entrevista a Dolors Sans

Bé doncs, primer et podries presentar i dir a què et dediques?

Jo soc la Dolors Sans i soc escultora d'imatgeria festiva.

Com vas saber que et volies dedicar a això?

Va ser casual. Em van encarregar fer les fil-loxeretes de Sant Sadurní. Jo vaig estudiar Belles Arts i havia estat amb el CAEP 3, havia fet coses de decorats i alguns caps grossos pel teatre. També estava en una cosa que es deia Rialles, que portava espectacles infantils i per allà també fèiem una animació i per això vaig fer caps grossos i tal.

Llavors vaig fer Belles Arts, vaig fer pintura a la universitat i quan vaig acabar no volia dedicar-me a la docència i no sabia ben bé el què i em van encarregar a fer les fil-loxeretes de Sant Sadurní.

Jo em pensava, quan vaig començar, que faria això, faria algun drac i ja està.

Potser el que a mi em venia de gust era fer figuració, però clar, en aquella època no hi havia el boom que hi ha ara, hi havia pocs dracs i no era una sortida que diguessis que cada any tindràs feina.

Llavors vas estudiar Belles Arts i per dedicar-te a la construcció vas fer algun curs extra o com que en aquell temps encara no estava tan desenvolupat va ser un procés més autodidàctic?

Sí, va ser més autodidàctic perquè la fibra de vidre no la coneixia, però el meu pare tenia amb altres socis una empresa que feia dipòsits per a màquines d'ensulfatar i hi havia una empresa annexa que feia els dipòsits i aquesta gent em venia a posar la fibra i així vaig aprendre la tècnica de la fibra de vidre.

Quin és el procés de disseny d'una bèstia?

Mira, el que és molt important és primer trobar-te amb la colla que t'ho encarrega, copsar que és el que volen, a vegades diuen que volen fer un esquelet de drac, o hi ha grups de gent que no saben el què, i jo els hi proposo.

Llavors faig un disseny, com va el portador, faig el projecte, llavors veus si estan conformes o si volen fer alguna modificació i que a mi em sembli correcta. Per mi és molt important que la colla se senti la peça seva i que els hi agradi, perquè són ells qui... o sigui, les figures són per una finalitat i per una gent i que d'alguna manera identifica el poble i té una transcendència que després es dispara, diguem-ne, que és a partir de sortir del meu taller.

Fot. 35. Nil Vinyes amb Dolors Sans al seu taller, a Pacs del Penedès.

I a part de dissenyar-la, fas maqueta o només esbós?

Al començament feia maqueta, ara no, ara no faig maqueta, ara faig el dibuix i ja està. Ja es veu prou bé. És que una maqueta és en petit i les peces... A més, jo tinc una manera de construir que m'agrada poder improvisar una mica, perquè les figures tenen un tamany determinat i sempre és en relació tu i la figura. I una maqueta és en petit. La relació que tens amb la figura no és la mateixa, m'entens?

Llavors, quin és el procés de construcció?

Mira, primer, un cop aprovat el dibuix, el passo a un tamany gran, un tamany real, del que serà la figura. Quan el tinc dibuixat en gran, faig una plantilla en pòrex per visualitzar-ho. Llavors, a partir d'aquí, faig una estructura amb fustes i arpillera amb guix. I munto l'estructura. A la primeria, per exemple, amb El Cabrot feia de barilla soldada, de ferro. Però ara és una estructura que és fàcil de trencar, relativament fàcil de desmuntar o de modificar.

Amb l'estructura, arpillera amb guix, i a sobre hi poso el fang. Després del fang, quan tinc l'escultura feta, hi poso la fibra a sobre. Llavors, tallo la fibra i la torno a compondre.

Això és una tècnica que, diguem-ne, jo he fet servir i he anat com... encara estic buscant maneres de fer-ho més bé, perquè el fang és humit i la fibra, perquè reaccioni i solidifiqui, no vol humitat.

Llavors, hi has de posar un plàstic entremig o buscar altres solucions perquè t'aïlli la humitat del fang de la fibra. I això és una tècnica que he anat elaborant i que, diguem-ne, tècnicament és diferent de la tècnica que fan altres constructors i que també es feia tradicionalment.

Quan es fa amb fibra, també sempre es fa motllo amb les bèsties. Jo amb les bèsties no faig mai motllo, perquè sempre es perden uns mil·límetres. Un gegant com que ha de ser molt perfilat, li faig motllo. Però amb les bèsties no. I això també et permet la llibertat de fer formes que d'altra manera no podries fer.

Més complexes?

Sí, més complexes, sinó no ho podries fer. D'alguna manera, quan construeixo, jo dibuixo la figura i llavors miro la manera de construir-ho. A veure si és possible.

I busco maneres. Clar, sempre vaig a parar a la fibra, no ho faig amb altres materials, però busco altres elements. Per exemple n'hi ha un que porta una armadura perquè és el drac del castell. Llavors hi poso, com al de Gelida, uns mirallets de decoració per veure l'efecte que fan els coets o el sol incidint en els miralls. Vaig buscant coses d'aquestes. O les ales que són translúcides, que llavors, no sé, com el d'Albinyana, que ara s'ha anat posant més opac, però en principi eren molt transparents i llavors hi havia tots uns nervis.

Llavors era l'efecte del sol, l'efecte del sol a través de les ales que són uns filferrets, però que representaven unes venes que es veien. I m'agrada anar buscant efectes diferents.

I després, les pintures, quines utilitzes?

Les pintures, faig servir de tot. Acrílic sintètic, bàsicament sintètic, perquè a mi

m'agrada més la pintura sintètica. El que passa és que ara cada vegada costa més la pintura sintètica, per la qüestió ecològica. Ara ja normalment la majoria són a l'aigua, però per mi a l'aigua no tenen prou resistència amb les bèsties, és que ara estic enraonant més de bèsties, per la pólvora, saps?

L'esmalt sintètic és més fort. Llavors el que faig servir són esprais, també esprais de cotxes, pinto amb pinzell, amb pistola, de tot, faig.

I el que sí que busco és que la pintura tingui una certa profunditat i busco veladures. Saps què són, les veladures? O sigui, que un color traspassi el color de sota. O sigui, que no siguin colors plans. La pintura que jo faig, que potser es veu a tot arreu, és a base de veladures i molts tons, diguem-ne. Busco les ombres i aquests matisos.

Llavors després, per finalitzar, hi ha tots els punts de foc o això va abans?

No, no, o sigui, amb les bèsties enraonem, i els hi faig tot, els punts de foc, les ombres, les espumes, les potes...

Una bèstia, quant pot costar?

Pot costar, depèn del tamany, si té dos caps o així, pot anar dels 7.000 € a 12.000 €.

Però clar, què t'he de dir, el de Jesús, per exemple, en té 7 de caps. Vull dir que és molt variat. A vegades, quan fas el pressupost, no saps ben bé si sortirà.

I un gegant?

Un gegant, oi, el gegant, ja no ho sé. Perquè ara... Potser et diria una mentida ara. Perquè gegants no n'he fet tants i també depèn molt de la roba.

Una cosa és l'estructura, o sigui, el que és la cara. I a més, els gegants que faig jo, és que gairebé els faig individualitzats.

El que sí que voldria dir és que els gegants, jo els construeixo de la mateixa manera que les bèsties. O sigui, els gegants tradicionalment, jo tinc uns cossos, però els que fan gegants tenen mans, cossos i així, i canvien el cap.

Llavors, un dit, si el tenen així, doncs el dobleguen o el fan d'alguna diferència. Jo construeixo el gegant de res. El faig.

Per què?

Perquè m'agrada no estar tan constrenyida.

Llavors, per exemple, puc fer l'ocellaire de l'Eixample, conèixes, que és una gàbia d'ocells. Allà no faig servir un cos prefabricat, sinó que el dissenyo de nou. I allà és jugar amb el fet de com lligar una gàbia d'ocells, que és el que tu veus a través del cos, i lligar-ho amb un cap i uns braços. O els deus de l'Hospitalet, que són uns deus grecs, que llavors va amb una llum a dintre el cos i que... Coses així.

Clar, llavors, què passa? Que els gegants aquests són peces úniques totalment. Entens? Té un altre valor. Com una bèstia. Bàsicament perquè a mi m'agrada més. M'ho passo més bé, saps? Perquè a mi, fer un cap... no m'agrada. És una cosa que ho trobo... no sé, permet fer coses més...

Bé, i els gegants ara, aquests últims, que es porten en cadira de rodes, també té una certa gràcia, perquè, ostres, aquí va venir un nen de... no sé què devia tenir, deu anys

o petit...

A més, ell només podia moure un dit, anava en cadira de rodes. Va pujar la geganta i anava per aquí la granja com un boig. Hòstia, va ser maco. Saps?

Quina és la bèstia o element que més il·lusió o més t'ha marcat en la teva carrera?

És que hi ha moltes i per diferents coses. El Cabrot del Vendrell va ser un atreviment. I també els que m'ho van encarregar també es van atrevir. Perquè allò... Una bestiassa que de cop i volta... Llavors havia fet el drac de Pacs i les Fil·loixeretes. Però clar... No tenia res a veure. I a més a més, a l'època no és com ara. En aquell moment tot eren dracs molt clàssics. No hi havia cap figura d'aquest tipus. Llavors, a partir d'allà, la gent potser em va començar a conèixer i jo també m'ho vaig plantejar de dedicar-m'hi. No com una cosa esporàdica.

I algun més?

Llavors ja és molt divers. L'Esquelet de Parets, tot d'ossos, és divertit. O l'Hydra, que és com una joguina gegant. És una joguina perquè fas anar tots els caps. Aquests gegants, la Frida Kahlo i així, que és per anar en cadira de rodes. No sé... Té el seu punt, no? El de Jesús, que té tants caps. Que allà era fer tot una serp i que tu tinguessis la sensació que aquell cos aguantava tots aquests caps. Perquè tu fas 7 caps i no pots fer un cos. Has de fer una serp que no fos una cagarada. Que a vegades és on es falla. Si no, que té un recorregut i està relacionat amb el riu.

Com veus el futur?

El futur? Ara hi ha tota una generació jove. I no sé... No sé si hi haurà aquest furor de fer peça nova o s'hauran de dedicar més a restaurar peces. Perquè ara hi ha una gran quantitat de figures. Cada poble té la seva figura. No sé si diran... No, ara aquesta no ens agrada, fem-ne una altra. No ho sé. Suposo que encara en tenim per anys d'aquesta efervescència. El que passa és que potser tindran més feina a restaurar el que ja hi ha.

Entrevista a Manel Llaurador

Doncs res, comencem. Primer de tot, podries presentar i dir de què treballes.

Bé, jo soc en Manel Llaurador, soc escultor des de fa molts anys.

El que passa que vaig començar a fer escultura contemporània i al cap de 15 anys em va venir un encàrrec per fer un gegant, que és el gegant Carrascllet, i llavors a partir d'aquest gegant em van venir altres encàrrecs, d'acord? Però jo seguia fent la meua obra com a artista. Després ja em vaig passar a fer d'escultor perquè ja faig coses per encàrrec, llavors ja d'alguna manera he anat deixant la part artística per dedicar-me a l'escultura per encàrrec. I com que és un tema que ha anat emergent en els anys, doncs he acabat només fent peces d'imatgeria festiva.

Llavors el Carrascllet va ser com el punt d'inflexió?

El Carrascllet no el vaig fer sol, però necessitaven un escultor. Aleshores, diguem-ne que hi va participar molta gent amb aquell gegant, però d'alguna manera va ser la primera cosa que m'hi vaig... El vaig fer també per curiositat, perquè en aquella època jo no tenia cap interès. De fet, ara tampoc en tinc realment. No conec la gent que s'hi dedica, tampoc. No és un tema que sigui especialment interessant per mi, però com a escultor, doncs la tècnica i això sí que em va atraure i per això vaig començar a fer-ho i m'hi vaig oferir.

I per enfocar-te en aquest tema de construcció de elements, vas fer alguns estudis o cursos o vas ser molt autodidacte?

Sí, jo crec que en aquella època tothom va ser bastant autodidacte, perquè hi havia constructors i hi havia que les empreses que s'hi dedicaven, com l'Ingenio, com les Aragoneses, i que feien més aviat peces seriades, no? Motllo i d'aquell motllo en treien diferents models.

Aleshores, en aquella època va ser el començament una mica de la recuperació de tots aquests elements i la gent que s'hi va dedicar, que ja et dic, no conec a ningú, bé, conec la Dolors Sans perquè ens vam trobar un dia però no conec ningú més.

Però jo crec que vam coincidir una mica aquesta generació que voltem els 60-65 que ens vam trobar amb que havíem de fer-ho sense saber massa, perquè també va coincidir amb l'arribada de la fibra de vidre, de la resina i la fibra de vidre, que és un material que abans no s'utilitzava i a partir dels anys 70 es va començar a fer servir. I també és una mica un aprenentatge. No hi havia escoles que ho ensenyessin i llavors una mica anàvem aprenent uns dels altres.

Jo recordo que quan vam fer el Carrascllet, que teníem un llibre, perquè feia poc temps que s'havia fet, no sé quin any seria... Van fer un llibre per als gegants de Matadepera.

Fot. 36. Manel Llaurador amb Nil Vinyes al seu taller, a Reus

Van fer uns gegants nous i van fer un llibre. Aleshores, aquell llibre explicava la tècnica que van fer servir per fer aquests gegants, que van fer 5 anys abans que féssim el gegant nosaltres. Per tant, aquell llibre ens va ensenyar una mica el procés, perquè ho explicava bé.

Va fer de guia.

Sí, ens va fer de guia. I bé, va sortir com va sortir i aleshores vas aprenent a mesura que vas treballant. Això està clar perquè vas aprenent a equilibrar els pesos, els volums, a afinar la matèria perquè no pesi tant, vas aprenent que el portador estigui més còmode, que això és el més important que hi ha. Més que la forma, més que... I això ho vas aprenent a mida dels anys.

Com és el procés de dissenyar una imatge?

Bé, com que és un encàrrec, en general la majoria d'encàrrecs tenen una idea. Has de veure una mica quin paper juga aquell element dins de la seva festa. Si s'ha de fer ballar molt, si no, si és de foc, si són de dos portadors... Hi ha diverses coses que ells ja et diuen, i aleshores, a partir d'aquí, si és un drac. El drac es tracta una mica de fer diferents esbossos, primer, per mi, per saber quan començar la maqueta, i quan ja tens dos o tres esbossos que dius, mira, per aquí anem bé, truques al col·lectiu de gent que t'ho encarrega, els ensenyes, i ells també decideixen una mica quina els agrada més, i a partir d'aquí fem una maqueta petita, o dues, a vegades n'he fet quatre, però en principi, i a partir d'aquella maqueta amb fang, doncs tornen a venir i un cop ja decidida la maqueta, ja es fa l'estructura amb gran.

A mi també em serveix la maqueta, perquè a l'hora de prendre mides, amb una maqueta hi ha molts detalls que no hi queden, però el que és la forma grossa, sí, que és allà on tu has de treballar l'estructura de ferro, i si no hi ha maqueta, canviar o rectificar costa molt, perquè has de tallar-ho una altra vegada, i llavors la maqueta és molt important perquè ja vas molt al segur, almenys amb la estructura.

Un cop ja comences el modelatge, hi ha detalls de textures, de la pell, de plomatge, si porta plomes, perquè la fesomia a la maqueta no es pot fer, s'ha de fer un cop ja la fas amb gran, i són detalls que les acabes de definir ja quan fas el modelatge de la peça. Que ells també, la gent que t'ho encarrega, els hi demanes que vinguin a mirar-s'ho, perquè són els primers que els hi ha d'agradar. Després ja vindrà el que ha de venir, però ho fas per aquesta gent. Hi ha molt acompanyament, no és una cosa d'artista, és una cosa que t'acompanya molt la gent que t'ho encarrega.

És un procés bastant conjunt.

Sí, i llarg, perquè és una cosa que trigues mesos a no ser que sigui una mulassa, que et diuen que la volen com la de tal lloc, però canviarem el color, ja no cal fer maqueta, o un gegant, al començament del gegant sí que fèiem maquetes, perquè per allò que dèiem abans, al començament dones molta importància a la imatge del gegant, als ornaments. Però després t'adones que com més ornaments porta, i més coses porta, menys es pot dur, perquè pesa molt. És contradictori.

Per tant, a mesura que passen els anys, t'adones que és important que sigui bonic i que tingui una bona expressió, sobretot la fesomia que sigui agradable o que representi el personatge que et demanen, perquè no és el mateix que et demanin un bandoler que és l'últim que vaig fer, a que et demanin un pagès.

Llavors, a partir de quan has acabat la maqueta, quin procés segueixes per la construcció?

Aleshores ja faig l'estructura de ferro. Una estructura de ferro ja pensant... Quan fas la maqueta, tu ja equilibres els volums, llavors jo tinc unes estructures que amb aquella estructura jo hi afegeixo tot el que després forma la bèstia o la figura, i l'espai que jo ja tinc ja és el del portador. El portador és el que mana tota la bèstia. Llavors és qüestió d'agafar ferro, soldar, soldar, soldar, tallar i soldar i folrar.

Jo ho faig amb sac, un teixit de sac, sacs vells, amb escaiola, i llavors forro tot aquest volum per fer tres dits menys del gruix que tindrà després la bèstia. Aquesta estructura és més que res perquè se m'aguanti. S'ha de fer una estructura interior perquè sinó això no s'aguanta de cap manera.

Un cop tingui això, és qüestió d'agafar el fang i anar posant fang. Hi ha llocs que has de fer a part perquè sinó cau el fang, depèn de la forma de la bèstia, tens més o menys feina que el fang s'aguanti.

Jo acostumo fer les peces senceres i quan ja les tinc senceres les fragmento per fer els motlles, però les fragmento sense desmuntar. Poso una mena de separadors, una planxa molt fina, vaig fent les peces que després em permetran moure-les sol. No poden ser molt grans, les haig de poder manejar. Un cop hi ha els motlles fets, els trec de la bèstia. El fang el torno a posar a la pastera, que el fang s'aprofita. El ferro el desmanego per una altra bèstia i llavors ja tinc els motlles.

Treballo els motllos, s'han de netejar, hi ha bèsties que va bé treballar els motlles perquè el fang és tou i el motllo sempre es fa quan encara és tou. No ho pots fer quan està sec, sobretot perquè el fang, queda tot esquerdat perquè a dins hi ha ferro i el ferro no es mou, però els motllos sempre es fan quan el fang encara és tou.

Per tant, hi ha coses que amb l'eina i amb el fang no es poden fer perquè va més bé fer-ho amb un material que sigui més dur com les escaioles.

Per tant, els motllos també es treballen normalment i un cop estan eixuts, els ajuntes com un puzzle. Però has de rumiar la manera de poder-ho ajuntar perquè tu arribis a totes les juntes. Perquè com que interessa que no pesi, que pesi el mínim possible, això és una mica... Has de rumiar, perquè depèn de la bèstia és complicat.

Hi ha bèsties, jo recordo, per exemple, que a la Víbria de Reus em sembla que hi havia 70 motlles. Això què vol dir? Vol dir que comences per un extrem enganxant les peces, perquè em sembla que té un tomb a la cua. Pel cap i al final, quan hi ha el forat del portador, llavors ja ajuntes els elements perquè tens accés.

És un procés que té la seva gràcia, però suposo que també és qüestió de pràctica. No sé si m'he avançat ja alguna pregunta.

No, pots continuar.

Després hi ha el pintat... I la segellada, perquè quan ajuntes les peces d'escaiola hi ha la junta que no l'has posat, llavors has de cosir cada peça amb fibra igual i llavors treus els motllos i un cop tens el fibra, repasses perquè sempre hi ha desajustos i més amb tantes peces. Llavors ja hi ha una massilla especial i després ja és qüestió de pintar, de preparar-ho per la pintura, que la pintura depèn del tipus d'element se'n fa servir una o se'n fa servir una altra.

Es fa servir, per exemple, els gegants, jo els he acostumat a pintar a l'oli perquè has

de donar uns matisos a la cara o a les mans que l'oli t'ho permet perquè és un material que s'eixuga a poc a poc i llavors pots fer molts tons diferents que casin un amb l'altre.

Si és una bèstia de foc, acostumes a treballar amb esmalts perquè s'han de netejar sovint, els esmalts són més forts i són colors que, com que són de foc, no necessiten que sigui tan delicat al pintar, senzillament, i per tant es fa amb esmalt.

Jo recordo les primers peces que vaig fer, les pintava amb pintura de cotxe, perquè hi havia pintures metal·litzades que eren molt maques, i en vaig fer diverses de coses amb pintura metal·litzada de cotxe, que són pintures superfortes i és com que no trobaràs mai el color mateix i llavors has de pintar gairebé tot.

Una bèstia o un gegant, quin preu pot rondar tenint en compte tots els aspectes de treball personal, més materials i tot?

Un sol gegant sense la roba, que això no depèn de l'escultor, tot i que a vegades he fet el disseny de la roba jo, i potser la roba la fan al poble que me l'encarrega, doncs hi ha un grup de senyores que el fan i queden perfectes. D'una mida de 3 metres i mig, acostuma a pujar sobre 5.000 euros.

I un drac o una bèstia?

Un drac o una bèstia, depèn de la complexitat de la bèstia. No és el mateix que sigui desmuntable perquè hi ha molts elements que em demanen que es puguin desmuntar. Això és una complexitat afegida, per tant, un preu mig d'una bèstia com ara què? A veure, jo ara fa poc que vaig fer, l'any passat o l'altre, vaig fer l'àliga de Lleida, em sembla que va pujar uns 13.000 euros, em sembla. És una bèstia complexa, ara dius, tampoc no fa gaire vaig fer el lleó petit d'aquí Reus, que va pujar sobre uns 6.000 euros. La que estic fent ara em sembla que val 4.500 o 5.000 euros.

Tu no comptes ni les hores, per descomptat no les pots comptar. Tot depèn de qui ho encarrega. Això també és important de dir. Treballem per col·lectius o entitats que no tenen ànim de lucre i que el que volen és dinamitzar el seu poble, la seva ciutat, donar vida a una Festa Major. Això pesa molt. Aquests elements que jo faig, si els hagués de fer, per posar un exemple, per Port Aventura, valdrien 3 vegades més.

És molt laboriós fer-ho i passes moltes hores fent-ho. Si això ho ha d'aprofitar algú que en treu un rendiment econòmic, jo l'hora la cobraria com qualsevol professional. Ho cobraria a 15 euros, 20 euros l'hora, però no la puc cobrar amb aquest preu. L'he de cobrar a 8, 9 o 10 euros l'hora.

Per què?

Perquè no m'ho podrien pagar. Aquests preus que t'he dit són els que jo cobro per a aquests col·lectius de gent que a vegades també triguen 3 anys a pagar. És un món que va una mica més enllà del que fas. No sé com dir-t'ho. L'atractiu que té és que tothom que t'encarrega una cosa està tan il·lusionat que sense voler, pam, també t'il·lusiona a tu i tot. Jo no puc fer dos peces a l'hora, per exemple. N'he de fer una i després en faig una altra.

Per què estàs molt focalitzat?

Sí, estàs molt per allò que estàs fent. Pots fer restauració d'alguna cosa d'entremig i pots... Però no pots fer dos peces a l'hora.

Quin element, podríem dir, és el que t'ha fet més il·lusió fer el que ha marcat algun punt?

Jo he anomenat el Carrasclet perquè va ser el primer que vaig fer. Jo ara no sé què dir-te. No és el que em fa més il·lusió, però és el que em va obrir una mica la porta aquesta, que sense voler d'alguna manera he anat vivint d'això.

En aquell moment no ho sabia, perquè tenia altres coses que m'interessaven més. Però no ho sé, jo crec que cada element, en el moment en què se'm va encarregar, doncs, home, potser n'hi ha algun que ho vaig fer a vegades. Hi ha hagut algun any que n'he fet dos o tres de molts seguits i que quan has acabat aquell any o cap de dos o tres anys, dius, ostres, ja no recordo quin vaig fer primer aquell any.

Perquè és complicat de dir-ho. Per exemple, també l'Àliga de Reus és una bèstia que també va ser de les primeres que vaig fer. I, clar, com que la veig cada any i veig que la ballen bé és una bèstia que m'agrada veure-la. Però no vol dir que sigui la que més... també perquè té una música molt maca, o sigui, per allò que diem. És una feina que a part del que faig jo, hi ha els músics i només faltaria que no hi haguessin els portadors. I llavors és tot un pack que et sents que participes d'aquella cosa. Perquè l'envolta tot un set d'elements que són tan importants com el teu, si fa o no fa. O sigui, no sé quina més dir-te.

Jo al lleó del Vendrell també em va fer com a gràcia de fer. El que passa és que el del Vendrell vaig fer els dos seguits, el gran em va fer molta il·lusió fer-ho, però el petit em va venir una mica precipitat. Que penses: vols dir que cal? Perquè aquí normalment les coses es fan i tenen la seva gràcia. Després, al cap de 7, 8, 10 anys, es fan els petits.

Ara em costa més perquè... per la situació que passo. No tinc el temps suficient per fer i desfer. A vegades bades, i ara no puc badar perquè ara tinc dues hores, i vas al gra, i llavors vas una mica... Aquesta és una mica la por que tinc ara que depèn del que se m'encarregui no m'atreveixo a fer-ho. No puc fer les coses com tenia costum fer-les.

De fet, la ciutat de Reus et deu haver moltes portes en aquest món, perquè gran part dels elements que tenen allà els has fet tu, l'Àliga, el Lleó, la Víbria...

Vaig tenir la sort d'enxampar el moment aquest, i a més a més també t'he de dir que és molt important que la gent que t'encarrega una cosa estigui molt a sobre teu. O sigui, que et vingui a veure sovint. I clar, pel fet que eren de Reus els tenia cada setmana aquí. Llavors, sembla que no, però t'apreta. I hi ha una exigència i una pressió que també ajuda a que després els elements surtin potser més rodons. No sé si em faig entendre.

Com veus el futur de la imatgeria?

Jo crec que se'n aniran fent. Se'n aniran fent, però potser no se'n faran tants. Això va passar amb els gegants, em sembla que va passar fa 15 anys o així, que tots els pobles n'havien de tenir. I també se'n van fer molts. Ara ja no se'n parla tant, que també se'n fan, però ja no hi ha aquella bogeria.

Depèn una mica del jovent. Ells són els que apreten. Ja m'agrada que el jovent apreti. És el millor que pot passar, que el jovent s'impliqui al seu poble, sigui fent el que sigui. Coses útils, coses que puguin ajudar. Jo crec que sempre hi haurà feina per fer elements nous. I em sembla que ara hi ha gent jove que també les fa. Suposo que de

futur n'hi ha. Per 100 persones no, però per 10 o 12 que vagin fent sí. Perquè són elements que costen de fer. T'hi passes mesos fent-los.

Per fer un gegant, que és relativament el més senzill, doncs collons, t'hi estàs dos mesos. I cada any, a vegades has fet 3 peces, a vegades n'has fet 5, mitjanes o petites. Els anys passen i veus que n'has fet varies, però jo m'estic a punt de jubilar. Hi ha molta gent que s'ha anat guanyant la vida. A veure, molta gent no.

Jo crec que això continuarà, però al ritme que sigui.

Entrevista a Jordi Grau del Taller El Drac Petit

Bé, doncs, primer de tot, et podries presentar i dir a qui et dediques?

Jordi Grau, i em dedico des de fa 40 anys a... sóc escultor de figura festiva. Antigament dit, imatgeria festiva, bé, infinitat de noms, no? Però el que realment ara se'n diu és escultor de figura festiva.

Com vas saber que et volies dedicar a això?

No vaig saber-ho. Jo em dedicava a la neu, o sigui jo treballava a Andorra, i a raó d'una lesió que no acabava de curar-se, quan tornava aquí de vacances, al maig, o així, em trobava el meu germà i tota una colla, intentant arreglar els gegants de Terrassa, intentant recuperar les tradicions que s'havien, d'alguna manera, perdut.

I llavors l'ajudava a arreglar, i a l'any següent ens vam posar a arreglar els gegants vells de Terrassa, amb el meu pare també, vam fer el drac de Terrassa que hi ha al vell, el que hi ha ara, amb una tècnica que no repetiria mai a la vida jo, però en aquell moment vam fer el que vam fer.

Vam començar a arreglar gegants. I ens deien: I ai, escolta'm, per què no ens arregleu? Perquè no hi havia massa gent que arreglés coses d'aquestes. Ai, aquests i aquests, vam arreglar els gegants de Santa Coloma, vam fer la remodelació dels gegants de Badalona, que encara són els actuals vells que porten, i vam anar començant fent coses, fent coses, fent coses, jo ja no vaig tornar a Andorra a treballar.

I quan ja vas veure que t'enfocaves a això, vas fer algun curs o vas estudiar alguna cosa? Vas ser autodidacte?

Autodidacte, 100%. Un dels únics que és autodidacte, 100%. Sí, vaig anar a l'escola de Belles Arts d'aquí de Terrassa, en aquell moment, però jo volia fer motlles, i ells em volien fer passar per allà on volien ells, que no, que primer has de fer això, després has de fer... No, això és igual, això ja ho faig. Jo arribo a la figura de fang i el que vull és fer motlles, però ells vull fer més ben fets.

I no me'n vaig en sortir. I com que no ho vaig aconseguir vaig plegar, vaig marxar. I no vaig ni acabar el curs. Jo ja feia un capgròs amb fang, i feia el motlle, però no el feia tan ben fet com volia.

Llavors què va passar?

Que a base de donar cops de martell, al final acabes aprenent a clavar un clau. I això es veu amb el procés del capgròs de l'any de Terrassa, que fa 42 anys que el

Fot. 37. Nil Vinyes amb Jordi Grau al seu taller, a Terrassa

faig, i que des del primer a l'últim, és clar, hi ha tota una carrera d'un artista. Els canvis i com va evolucionant la tècnica, jo també ho sé, que jo he anat evolucionant la tècnica.

Ara, per exemple, ja tinc a punt una bola preparada per fer un capgròs, i ara com que hi vaig pensant, em vaig mirant les fotos de tant en tant, i quan m'hi posi, en dos dies tinc la cara feta. I després ja faig el motlle.

Quin és el procés de disseny d'una imatge?

Disseny no, és saber tu què vols fer. Si tu per exemple dius, vull fer que aquest bolígraf tingui dos metres d'alçada, i pot anar per decoració, pot sortir en una obra de teatre i que s'hagi de trencar pel mig, o ha de ser un bolígraf que és un gegant. Doncs ha de tenir unes dimensions perquè resulta que hi va una persona a dintre, o és un bolígraf que és un capgròs.

He dit un bolígraf però pots fer-ho amb qualsevol cosa, un mòbil, un xumet, o el cap d'algú, o algú inventat, és igual. La figura que tu vols fer. Llavors, dins de la figura que tu vols fer, el disseny pot venir per moltes bandes.

A vegades un gegantó és dissenyat pels nens d'un col·legi. La idea, tampoc es pot pretendre fer el que fan els nens del col·legi, perquè són dibuixos molt plans normalment.

És molt estrany trobar nens que dibuixin els perfils. El perfil d'una persona no el dibuixen gaire. Això és el primer que han d'aprendre. Primer haurien d'aprendre a fer el perfil, que no el frontal. Perquè amb dos perfils tens un frontal. Però amb un frontal no tens un perfil. És molt difícil. Has de donar-li el volum i això... Amb el perfil ja et sortiria.

I una vegada tens el que tu vols fer, ho realitzes. Fas un suport a un esquelet d'allò que vols fer. Per exemple, aquí tenim l'àliga. Has de fer un esquelet de l'àliga que aguantí tota la quantitat de fang que després tu treballaràs a sobre. Aquest fang s'ha de lligar perquè el fang, per si sol, et cauria tot. O la cua, s'ha de fer a part per quan fas la secció, i fer la cua dreta a un altre cantó.

O per quan fas una mà d'un gegant. No pots fer els dits així perquè amb el pes del fang cauen sols. Has de posar la mà dreta. Has de posar-la de diferents maneres. No és el mateix treballar una mà directa que treballar-la dreta. Has de donar-li més voltes. I llavors, es fan motlles de cada cosa. Per fer una figura ben feta i que no pesi.

En el cas d'un capgròs, posem-hi. Ho farem més senzill. Tens el capgròs amb fang, després es fa un motlle d'escaiola a peces. Aquest motlle es monta, es prepara. No se li fa res, s'omple directament. Es tanca, es segella i quan obres el motlle el capgròs està fet.

I en el cas de la resina de polièster i fibra de vidre, has d'agafar, arreglar tot el motlle. Posar-li separador, encerar-lo. Perquè sinó, la resina s'escampa per tots els racons.

De fet, moltes vegades quan obres un motlle l'has de trencar a trossos perquè sinó pot ser que no et surti bé.

Bàsicament ja m'has explicat una mica tot el procés de construcció.

Llavors, després, la peça, tu la separem en trossos perquè sigui més fàcil de treballar.

No, jo quan obro un motlle ja surt la peça feta. Per exemple, aquí tenim l'àliga, el cap, tot el cos amb les ales semiobertes i la cua. Aquí l'únic que s'ha fet a part és la cua. Jo vaig fer el motlle fins a un punt de la cua i llavors vaig seguir amb una altra peça en peça avall i dues peces per sota. Aquesta cua es va treure d'aquí i es va posar sobre d'una taula i vaig acabar el sota de la cua sobre d'una taula, i llavors vaig fer el contramotlle. Va empalmada perquè té unes fustes, i és que quan fas una figura d'aquestes dimensions a dintre porten fustetes i fustes que aguanten perquè per si sol el material ha de ser molt prim. I si ha de ser molt prim, potser no aguanta.

Aquesta mulassa, per exemple, està pensada i preparada perquè a sobre hi puguin anar dues persones d'uns 70 quilos dretes. I és per portar un nen només, però pot portar una persona gran perfectament asseguda a sobre la mulassa, i la mulassa no s'enfonsarà i és de cartró.

El cartró ha canviat molt tots aquests anys. I com que he anat treballant sempre molt el cartró he arreglat moltíssims gegants perquè jo no em dic restaurar gegants. No els restaurem. Els gegants no es restauren fins que no van a museu. O són peces museístiques.

Els gegants s'arreglen. Perquè tu ara tens un gegant... Ara ensopegues i et fots de cap i l'hi trenques la cara o l'hi aixafes la cara i quan el portes al taller, torna a lloc, s'arregla.

Allà no pots anar amb el pinzell, a la policromia... Allò és com un cotxe. Torna a lloc. El tornes a lloc, tornes a polir, tornes a endurir, tornes a posar recobriments i poleixes. Però allà al mig de la cara és molt blanc tot el que has arreglat. Igualat amb l'altre, però blanc. Tornar a pintar. Per tant, estem arreglant un gegant. Els gegants, mentre surten al carrer, s'arreglen. I s'arreglen tantes vegades com faci falta.

Restaurar és una altra part que també hi entra en els gegants, un exemple és la revista Gegants. Han sortit unes fotos de portada i es veu un procés de restauració de gegants, els vells de Figueres, que ja no surten al carrer i que s'han restaurat tal com eren. Això és restauració. Allò altre és manteniment.

Un gegant, quant pot costar?

Tot el que tu vulguis. Això és com un cotxe. Si tu compres un cotxe d'una sola plaça, val un preu. De dos, de tres, de quatre, de cinc, de sis, de set. Passem a furgonetes, a súpervolums. A la televisió ho posen, a partir de i pagaràs tant al mes. Depèn del que tu paguis el primer dia, que això no s'ho creu ningú. Per què? Perquè pot portar 50.000 històries.

Jo et puc fer un gegant que es belluguin els ulls, que porti una figura súper rocambolesca al cap, que hi tens més dies que... És pel temps de la figura que tu facis, els centímetres quadrats de figura són centímetres quadrats de feina i de diners.

Un gegant de tres metres cinquanta, tres metres setanta, en aquest moment no baixa de 5.000 euros. Però, finalment, també s'ha de fer el càlcul de què val fer un lavabo. Jo dic un lavabo, perquè és una de les coses que em va quedar més gravada d'aquí. Perquè em vaig fer un lavabo. Un lavabo petit, eh? No et pensis que era cap cosa de l'altre món.

Arriben dos paletes. Te'l deixen pelat, com una rata, amb els forats dels tubs i dels desaignes. Això amb un dia. Amb un dia t'han baixat una bossa de runa al carrer. Una bossa al carrer que val 34 euros. Se l'emporten i ara ja costa més, eh? L'endemà comencen a preparar totes les parets, comencen a lliscar i a pujar rajoles. Amb totes

les rajoles de la paret, eh? Els dos paletes, amb un dia se l'han polit. Amb un dia s'han polit les rajoles de les parets. Llavors agafen i fan el terra. Una vegada està el terra sec hi ha un temps que no hi ha ningú. Al cap d'un dia i mig tornen. Posen els vàters i d'això. Posen les aixetes, 9.000 euros. Dius, hòstia, collons.

Jo no he d'anar a fer lavabos? Moltes vegades m'ho he plantejat. Potser que em dediqui a fer lavabos. Si s'han estat aquí una setmana i mitja, han treballat realment una setmana i em cobren 9.000 euros, jo per fer una parella de gegants quant he de cobrar? Per fer figura i motlle, com a mínim tardo una setmana, omplir, polir... D'això, dues setmanes més. Si m'han de muntar tot el que va dintre, el cavallet, equilibrar-lo, omplir coixins, en total, un gegant, tres mesos. Si corres molt, mes i mig, dos. Què ha de costar un gegant? Aquí ve la diferència.

Ve un home a arreglar-te el rentaplats. 50 euros, collons. El desplaçament. És que l'ha de canviar. Per dir-me que haig de canviar el rentaplats, m'ha cobrat 50 euros. Millor arreglar rentaplats.

És un ofici que no està ben pagat.

Quin és l'element festiu que més il·lusió t'ha fet fer?

L'àliga de Terrassa. L'àliga de Terrassa. A veure, també n'he arreglat, de figures molt... Una cosa és, per mi, ja t'ho he dit, arreglar peces. N'he arreglat de peces i molt velles, i moltes irrecuperables.

Altres són les peces noves. Com a peça nova aquesta, tinc una il·lusió especial. Era una cosa que la tenia al cap i al final es va poder aconseguir. He arreglat dues peces dels vosaltres veïns, l'àliga de Vilafranca i el drac de Vilafranca, que tots dos estan arreglats per mi.

L'àliga de Vilafranca, amb 35 quilos menys, després de treure-li tota la merda que li havien estat posant els que havien pretès arreglar-la durant anys. Vaig, treure-ho tot, va quedat l'àliga pelada, i ara pesa 35 quilos menys.

Com veus el futur d'aquest ofici?

Els que estan sortint ara, m'ho han preguntat diverses vegades, jo ho veig bé. Hi ha gent que s'ha format molt, a diferència de... A veure, per exemple, tallers així artistes que havien fet belles arts, i han fet moltes coses trobem al Sarandaca, perquè és el que més... El que passa és que allò és una fàbrica, en certa manera. Sí que ell és l'escultor i tal, però allà ha sortit i hi ha treballat moltíssima gent.

Per exemple, a mi em ve a ajudar un de tant en tant. I para de comptar, jo sempre m'ho he fet tot sol.

Aquest dels que ja tenen certa edat, el Sarandaca ja té 64, 65 anys, segur. Si no s'ha jubilat, no crec que es jubili tampoc. Hi ha el fill darrere, també. Però així que hagin estudiat belles arts, i pel procediment aquest tant de figura, motlle i d'altres, fins ara no n'hi havia masses. Ara comencen els que estan pujant sí.

Figura, el motlle... Potser algun s'ha especialitzat més en restauració, algun altre en fabricació, i amb l'edat que tenen, encara tenen un recorregut molt bo i que faran coses maques.

